

Obletnica samoupravljanja

Prihodnje leto bo minilo že 20 let, odkar so bile predane tovarne v upravljanje delavcem, zato danes ne pomeni več beseda samoupravljanje samo politično geslo, ki naj mobilizira delovne ljudi in sprosti njihovo ustvarjalnost v naporih za izgradnjo socializma, ampak postaja to vse bolj stvarnost, v kateri že lahko ugotovljamo in ocenjujemo dosežke, protislovja kot tudi pomanjkljivosti, zato je tudi prav, da ZK ocenjuje odprta vprašanja povsem realistično in z namenom, da odpravimo vse tisto, kar zavira hitrejši razvoj.

Komunist — 30. V. 1969

Številke o Slovencih

Po najnovejših podatkih republiškega zavoda za statistiko je imela Slovenija 31. marca letos 1.711.000 prebivalcev. Prebivalstvo v naši republiki narašča, vendar v zadnjih letih vse počasneje. Povprečno število družinskih članov je že več let 3,3. Najmanjše povprečje so zabeležili v občini Ljubljana Center, kjer znaša 2,2 člana na družino.

Delo — 1. VI. 1969

Evropski rekord

Po številu zaposlenih žensk med vsemi zaposlenimi v družbenem sektorju, je SR Slovenija prejšnji mesec dosegla svojevrsten rekord in po tem kazalcu zasedla drugo mesto na svetu, takoj za Japonsko.

V začetku aprila letos so od skupnega števila zaposlenih v družbenem sektorju (od skupno približno 1,7 milijona prebivalcev) ženske zasedale 204.267 ali 40,7 odstotka delovnih mest. S tem se je delež zaposlenih žensk med vsemi zaposlenimi v primerjavi z lanskim letom, ko je znašal 40,4 zvišal za nadaljnjih 0,3 odstotka.

Borba — 1. VI. 1969

Je res kriv

»črni zakol«?

Ugotovili so, da je znašal lani za kol telet 90 odst. celotnega priploda in da je bilo skoraj polovica telet zaklanih kot »črni zakol«, kar pri »Koteksu«. Tako so zaradi povečanja zakola telet in lanske razprodaje živine, pitališča družbenih posestev skoraj prazna, kar daje slutiti, da bo v naslednjih mesecih bistveno zmanjšana ponudba živine na trgu in da bo kot posledica tega porasla drobnoprodajna cena mesa.

Gospodarski vestnik — 30. V. 1969

Posledice

težav pri izvozu

Zaradi težav pri izvozu živine v države evropske gospodarske skupnosti se je znižal letno doseženi dohodek na zaposlenega v kmetijstvu za približno 4100 Ndin in je sedaj za 7100 din pod povprečjem gospodarstva Ljubljane in skoraj za polovico nižji, kot je dohodek na delavca v živilski industriji.

Delavska enotnost — 31. V. 1969

95 krat minus

Število gospodarskih organizacij z izgubo se lani v naši republiki ni povečalo. Lani je namreč končalo z izgubo prav toliko gospodarskih organizacij kot leta 1967, to je 95. Izguba pa se je povečala po obsegu, saj je narasla za 54 odstotkov. Medtem ko je leta 1967 celotna izguba v gospodarstvu znašala nekaj nad 79 milijonov dinarjev, se je lani povzpela na blizu 122 milijonov, čeprav je naraščala manj intenzivno kot v predhodnem letu. Pregled kaže, da se je izguba povečala na vseh področjih, kjer se je pojavila že v letu 1967. Izjema je le stanovanjsko-komunalno področje, kjer je v celoti odpadla.

Delo — 4. VI. 1969

Politika posrednikov

Sestav porabe življenjskih potrebščin v Jugoslaviji kaže, da porabimo nepravilno malo sadja in zelenjave. Čeprav imamo pri nas zelo dobre pogoje za pridelovanje teh potrebščin, pridelovalci večkrat sploh ne morejo prodati svojih pridelkov in to zaradi nerazumljive politike raznih posrednikov in trgovskih mreži. Naš človek mora zelo drago plačati sadje, ki je večkrat neakovnostno.

Politika — 4. VI. 1969

Žarišče nestabilnosti

Ze v prvih štirih mesecih letos so se npr. osebni dohodki povečali za še enkrat toliko, kolikor je bilo predvideno v republiški bilanci sredstev za leto 1969. Ker pa so proračunski dohodki vezani predvsem na nivo osebnih dohodkov, bo njihov izreden porast nad planiranim nujno hipertrofiral obseg splošne potrošnje, ki je bila od nekdaj skupaj s pretiranim naraščanjem investicijske potrošnje žarišče nestabilnosti jugoslovanskega gospodarstva.

Gospodarski vestnik — 3. VI. 1969

Zavodi brez denarja

Na območju Slovenije posluje poleg republiškega zavoda še devet komunalnih zavodov za zaposlovanje. Brez izjube poslujejo samo zavodi v Kranju, Ljubljani, in Novi Gorici, medtem ko v Celju, Kopru, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu in Velenju nimajo dovolj denarja niti za plače in druge izdatke svojih uslužbencev in za minimalno nadomestilo nezaposlenim.

Ekonomika politika — 2. VI. 1969

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Poskrbimo za izvajanje sklepov

Sklepe tretje republiške skupščine Zveze združenj borcev NOV Slovenije smo objavili že v prejšnji številki našega lista. Po pooblastilu skupščine jih je namreč dokončno izoblikovalo predsedstvo republiškega odbora na svoji seji 29. maja letos. Sklepe je sicer nakazala in delno tudi že izoblikovala skupščina sama, izvirajo pa vsekakor iz predlogov mnogih delegatov, ki so na skupščini tolmačili želje in potrebe članstva. Prav zato, ker je za vse predloge sklepov prišla pobuda od članstva samega, je pričakovati, da se bo članstvo ZBZ NOV Slovenije tudi zavzemalo za njihovo izvedbo.

Sedaj ko imamo te sklepe pred seboj, ko se lahko pogledamo v njihovo vsebino in ko lahko tudi nepristransko presodimo njihovo vrednost, se nam kar nekam sam po sebi vsiljuje vprašanje, kako pa bo z njihovim izvajanjem, oziroma z njihovim uveljavljanjem.

Dogaja se namreč, in taki primeri niso redki, da članstvo pred-

laga to in ono na svojih sejah, sestankih ali skupščinah in potem meni, da je s tem opravilo svojo nalogo. Zanaša se namreč na odbore, predvsem na tiste »od zgoraj«, da poskrbijo za uveljavitev in izvedbo vsega tistega, kar so predlagali.

Toda če pazljivo preberemo sklepe III. republiške skupščine ZBZ NOV Slovenije, bomo spoznali, da ne gre samo za take, ki naj bi jih izvajali, oziroma skrbeli za njihovo uveljavitev samo odbori, bodisi občinski ali republiški, marveč da je med njimi mnogo takega, kar se nanaša na članstvo, oziroma kar lahko odbori združenj ali občinski odbori ZBZ lahko izvedejo samo ob vsestranskem sodelovanju in pomoči članov. Tudi za izvedbo drugih sklepov te skupščine, za katerih uveljavitev bodo morali poskrbeti občinski odbori, republiški oziroma odbor ZBZ NOV, je potrebna vsestranska pomoč članstva. Le na ta način lahko pričakujemo, da bomo ob skupnih prizadevanjih uspeli izvesti oziro-

ma uveljaviti vse tisto, kar smo na skupščini ZBZ NOV Slovenije predlagali in tudi sklenili.

V prihodnje mora torej biti glavna skrb vseh članov zveze v tem, da sklepi ne ostanejo samo na papirju. In ker se le ti nanašajo na vse organizacije in zato tudi na vse članstvo, ne smemo pričakovati, da bodo za njihovo izvedbo skrbeli samo odbori. Vsebinska sklopov samih namreč potrjuje, da to sodi tudi med dolžnosti članstva. Če pa se bo članstvo zavedalo svoje dolžnosti, bo s svojo pobudo opozarjalo odbore na izvajanje sklepov in pri tem tudi sodelovalo, potem prav gotovo ne bomo zaostajali z delom in uspehi.

Naše naloge so torej nakazane v sklepih in s sodelovanjem članstva z odbori pri njihovem izvajanju, bomo najbolje in najizraziteje dokazali, da se zavedamo tudi svojih dolžnosti in ne samo svojih pravic.

V. M.

PRED OTVORITVIJO PLANINSKE TRANSVERZALE KURIRJEV IN VEZISTOV NOV SLOVENIJE

Od Prekmurja do slovenskega morja

Dve leti je tega, kar je delavski svet Združenega podjetja za PTT promet Ljubljana v partizanski vasi Lokve pri Novi Gorici sklenil, da prevzame pokroviteljstvo nad kurirji in vezisti NOV Slovenije, imenoval pokroviteljski odbor s predsednico Dragico Rome in določil osnovne naloge v zvezi s tem. Danes pa se pri Združenem podjetju za PTT promet lahko pohvalijo že z edinstveno zbirko dokumentacijskega gradiva in dogodkov o dejavnosti zvez med NOB, kakršne pokrovitelji drugih partizanskih enot prav gotovo nimajo. Tudi priprave za knjigo »Zveze med NOB« se bližajo koncu. Predavanja o dejavnosti zvez med NOB, ki tečejo v izobraževalnem PTT centru, pa nameravajo že v prihodnjem šolskem letu vključiti v redni učni program. Pred kratkim organizirana in izredno uspešna loterija »Srečka kurirjev in vezistov« je res iznajdljivim »pokroviteljem« prinesla čistih osemindvajset milijonov starih dinarjev, kar jim bo zadoščalo za izvrševanje nalog v nadaljnjih treh letih. Najbolj zanimiva in za razvijanje tradicij NOB pomembna akcija — namenjena predvsem mladim — pa je prav gotovo organizacija planinske »transverzale kurirjev in vezistov NOV Slovenije«, ki je tik pred uresničitvijo.

Slavnostna otvoritev planinske »transverzale kurirjev in vezistov NOV Slovenije« bo 13. junija ob

14. uri na prostoru med PTT zgradbama v Cigaletovi ulici v Ljubljani! Na to več kot 700 km dolgo pot bodo kot prvi krenili dijaki izobraževalnega PTT centra, ki se jim bodo kasneje pridružili še starejši tovariši. Zelja, da bi obstoječim planinskim transverzalam v Sloveniji priključili še eno, ki se je porodila 19. junija 1967 v Lokvah, se tako po dveh letih ne-sebično požrtvovalnega dela organizatorjev izpolnjuje. Transverzalo bo moč prehoditi v petindvajsetih dneh, teka pa bo po področjih vseh PTT podjetij in skozi vse pomembnejše kraje, po katerih so med narodnoosvobodilnim bojem vodile poti parizanskih kurirjev in vezistov.

»S to transverzalo želimo doseči, da bi mladina, ki pozna NOB le iz knjig in pripovedovanj, hodeč po poteh, oblitih s krvjo padlih,

dojela veličino in herojstvo našega boja za svobodo; hkrati pa želimo nadaljevati tradicije junaštva kurirjev in vezistov med aktivnimi PTT delavci in zlasti med mladino, ki dela v PTT stroki. Osnovna naloga slednjih je namreč prenašanje sporočil in vesti, to se pravi: ista dejavnost, ki so jo med NOB opravljali vezisti in kurirji — to pa je hkrati tudi najvažnejša naloga odbora za pokroviteljstvo nad kurirji in vezisti.« je nedolgo tega izjavil Martin Prevorčnik, predsednik komisije za transverzalo.

Pot se bo začela v Gančanih, večji ravninski vasi severovzhodno od Beltincev, kjer so leta 1941 madžarski fašisti ubili narodnega heroja Stefana Kovača—Marka. Prek Osankarice, kjer je padel legendarni pohorski bataljon, se bo dvignila na Peco, zibelko koroških partizanov, ter se po poti slavne 14. divizije in prek znanega Partizanskega vrha nad Trbovljami spustila na področje novomeškega podjetja. Naprej bo tekla po Beli krajini in po širnih roških gozdovih do Pugačev, Kočevja in Gračaric. V transverzalo so vključeni tudi Turjak, Ilova gora, Janče in Urh. Prek Ljubljane, središča odpora vsega slovenskega ljudstva, se bo mimo Železnikov in Dražgoš dvignila na Soriško planino, do Cerknega in bolnišnice Franje, Še Idrija, Trnovski gozd, Nanos in Postojna, kjer je četica partizanov zažgala veliko skladišče bencina v jami, in že se bo pot pričela dvigati do sklepne točke. To je 1.028

Nadaljevanje na 2. strani

- vsak dan — najnovejše vesti iz vsega sveta
- vsak ponedeljek — obširna športna poročila in družinska stran za žene in matere
- vsak petek — posebna priloga z radijskim in televizijskim sporedom
- vsako soboto — 12 strani »priloge za konec tedna« reportaže — romani v nadaljevanjih — mali oglasi

VSAK DAN
V VSAK DOM

DELO

Šesta seja zveznega odbora ZBZ NOV Jugoslavije

Šesta seja zveznega odbora Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije bo v ponedeljek 16. junija. Na tej seji bodo obravnavali tale dnevni red:

1. Sklep o sklicanju šestega kongresa ZBZ NOV Jugoslavije
2. Sklep o odcepitvi združenj rezervnih oficirjev in podoficirjev iz ZBZ NOV
3. Predlog statuta ZBZ NOV Jugoslavije z obrazložitvijo in poročilom komisije za statut
4. Poročilo o delu zveznega odbora in njegovih organov med petim in šestim kongresom
5. Teze za referat: »Družbenopolitična aktivnost borcev NOV v naši samoupravni socialistični družbi«
6. Poslovnik dela šestega kongresa
7. Poslovnik zveznega odbora ZBZ NOV Jugoslavije
8. Razno

Seja komisije rezervnih oficirjev in podoficirjev

Sklep o sklicanju ustanovnega skupščine

Komisija za rezervne oficirje in podoficirje zveznega odbora ZBZ NOV Jugoslavije bo 16. junija 1969. Na njej bodo sklepali o sklicanju ustanovne skupščine Zveze združenj rezervnih oficirjev in podoficirjev. Na tej seji bodo razpravljali tudi o pripravah za to skupščino in o sklicanju republiških ustanovnih skupščin bodoče Zveze ZROP Jugoslavije.

Pred srečanjem borcev druge brigade VDV

Konec maja se je v Šempetru pri Novi Gorici sestal pripravljalni odbor za proslavo 2. brigade VDV, ki bo imela zbor 4. julija na Lokvah. Praznovanja bodo 25. letnico ustanovitve. Brigada je bila ustanovljena leta 1944 na Sentviški gori. Pričakujejo obisk kakih 400 bivših borcev, praznovanje pa bo potekalo skupaj s kolektivom Iskre in borci iz tega podjetja. Zato računajo na najmanj 1000 udeležencev. Vabljeni so tudi nekdanji aktivisti v teh krajih, pripadniki sabotažne skupine s Slovenkom na čelu ter člani VOS in GAP.

Obeta se tudi dobra postrežba, za kar se trudi pripravljalni odbor.

L. Kotar

Dogodki tedna

Po sporočilu sekretariata za informacije je zvezni izvršni svet na seji, ki jo je vodil predsednik Mitja Ribičič, preučil predloge o načinu obveščanja javnosti o politiki in delu sveta. Ob tej priložnosti so poudarili, da bo delo ZIS v celoti dostopno javnosti in da bo svet s svoje strani storil vse, da bo javnost izčrpano in pravočasno obveščena o njegovem delu.

Predsednik republike Tito je sprejel vse člane slovenskega gledališča iz Trsta, ki je s predstavo »Tri sestre« končalo tridnevno gostovanje v Beogradu. Tudi beograjsko občinstvo je zelo toplo sprejelo to predstavlo slovenskega gledališča iz Trsta.

Predsednik Tito je sprejel tudi člane delegacije združenja jugoslovanskih bank. V daljšem pogovoru so razpravljali o družbenem položaju bank ter o njihovi vlogi v gospodarskem razvoju države. Na koncu sprejema so predstavniki Narodne banke podarili predsedniku Titu prvo kompletno serijo jugoslovanskih jubilejnih zlatnikov in srebrnikov, ki so jih skovali ob 25. obletnici drugega zasedanja AVNOJ.

V Beogradu je bila prva seja komisije predsedstva ZKJ za mednarodne odnose. Razen konstituiranja so na seji tudi obravnavali vprašanja o načrtu dela in nalogah komisije, kakor tudi nekatera sprotna vprašanja o mednarodnem položaju in razvijanju sodelovanja ZKJ z drugimi komunističnimi, socialističnimi in sploh naprednimi strankami in gibanji.

V Georgijevski dvorani vrhovnega sovjeta v Kremlju se je začelo posvetovanju komunističnih in delavskih partij. Na tem tretjem sestanku te vrste po vojni sodelujejo delegacije in opazovalci 75 partij. Po kratkem govoru generalnega sekretarja KP SZ Brežnjeva, so delegacije potrdile dnevni red, poslovnik in sklep o načinu obveščanja javnosti, ki jo predstavlja več kot tri sto domačih in tujih časnika.

Zveza komunistov Jugoslavije se s svojo delegacijo ni udeležila posvetovanja komunističnih in delavskih partij v Moskvi. Vodstvo ZKJ se je tako odločilo že iz znanih razlogov in stališč.

Na povabilo zvezne skupščine je prispela na obisk v Jugoslavijo delegacija indijskega parlamenta, ki jo vodi predsednik spodnjega doma dr. Sandživa Redi. Med bivanjem v naši državi se bodo indijski parlamentarci pogovarjali z delegacijo zvezne skupščine, ki jo je vodil Mika Spiljak. Razen Beograda so člani indijskega parlamenta obiskali še Pulj, Opatijo Postojno, Ljubljano, Kranj in Skopje.

Nedavno so statistiki ugotovili, da ima Slovenija 1.711.000 prebivalcev, glavno mesto Ljubljana pa 208.000 prebivalcev, medtem ko jih ima Maribor 173.000 in je največja slovenska občina. Ugotovili so tudi, da se porast slovenskega prebivalstva od leta do leta zmanjšuje.

Francozi so oddali svoje glasovnice za enega izmed sedmih kandidatov, ki naj bi postal za nadaljnjih sedem let predsednik francoske republike. Volitve so povsod potekale v redu in miru. Največ glasov je dobil Georges Pompidou, drugi, precej za njim pa je Alain Poher, ki je praktično že izgubil vse možnosti, da bi bil izvoljen, zlasti ker je KPF sprejela sklep, da se bodo njeni volilci v drugem kolu 15. junija predsedniških volitev vzdržali. Razen če bi se zgodil čudež, lahko po vsej verjetnosti računamo, da bo de Gaullov naslednik v Elizejski palači Georges Pompidou.

Kitajska agencija Hsinhua je objavila komentar, ki pomeni enega izmed doslej najostrejših napadov na sovjetsko vodstvo. V komentarju je med drugim rečeno, da sovjetsko vodstvo »pripravi agresivno vojno« proti Kitajski, da SZ gradi nova letalska in raketna oporišča vzdolž kitajsko-sovjetskih in kitajsko-mongolskih meja in da prihaja na te meje čedalje več sovjetskih čet. O sovjetskem predlogu, da bi obnovili pogajanja o mejah, pa agencija pravi, da je to »političen manevar«, s katerim hočejo preslepiti kitajsko ljudstvo.

V Haiderabadu, na jugu Indije so izbruhnili krvavi rasni spopadi med Indusi in Muslimani. Do neredov je prišlo, ker so odložili tekmovalni rokoborci. Demonstranti, ki zahtevajo avtonomno državo, so napadli več policijskih postaj, dva vladna urada in dve električni centrali. V nemire je posegla policija. Na ulicah je ostalo 20 mrtvih, 90 ranjenih, v ječah pa se je znašlo kakih 600 ljudi. V Haiderabad je vkorakala vojska. Prav tako je v to mesto prispela Indira Gandhi, ki bo poskusila preprečiti nadaljnje širjenje neredov.

Minila je druga obletnica vojne na Srednjem vzhodu in izraelske okupacije večjega dela egiptovskega in jordanskega ozemlja. Obletnico je spremljalo vrsta oboroženih incidentov, ob Sueškem prekopu pa so spregovorili topovi. Medtem pa je bila že 12. seja predstavnikov štirih velesil, ki razpravljajo o vojni in miru na Srednjem vzhodu.

Te dni je minilo 25 let od zavezniškega izkrcavanja v Normandiji. Med proslavami v spomin na dan »D« je zopet po zgodovinski najnosti stopilo pred javnost ime generala de Gaulle, čeravno je kot upokojenec še vedno na irskih počitnicah. Francijo in Normandijo so te dni obiskali nekateri voditelji te velike zavezniške operacije. Na vojaškem pokopališču blizu mesta Bayeux so odkrili spomenik padlim žrtvam, v vojaški paradi pa so sodelovale francoske, britanske, ameriške in kanadske čete.

Čile je že tretja južnoameriška država, ki je odklonila obisk Nixonovega odposlanca, newyorškega guvernerja Rockefellerja. Cilsko zunanje ministrstvo je objavilo sporočilo, v katerem pravi, da v sedanjih okoliščinah Rockefellerjev obisk ne bi bil zaželen. Ko je Rockefeller nedavno obiskal Kolumbijo in Ekvador, so ga tam sprejeli s srditimi demonstracijami in protesti, kakršnih ni doživel še noben uradni odposlanec ZDA.

Sirijski in NDR sta sklenili sporazum o vzpostavitvi diplomatskih stikov na stopnji veleposlaništev. Za Irakom in Sudanom je Sirijska že tretja arabska država, ki je navezala z NDR popolne diplomatske odnose. V Bonnu so sprejeli ta korak sirske vlade kot »dejanje, ki ni prijateljsko«.

Voditelj Biafre, general Ojukwu, je pomilostil 18 tujih delavcev in uslužbencev petroljske družbe AGIP, ki so jih nedavno ujeli na ozemlju Biafre ter obsodili na smrt pod obtožbo, da so sodelovali z vlado v Lagosu v boju proti silam Biafre. Med njimi je 14 Italijanov, trije Nemci in en Libanonec.

Delavci ladjedelnice Sv. Marka v Trstu so na poziv odbora, ki je nedavno vodil zasedbo občinske palače, zasedli vse obrate ladjedelnice. Z zasedbo tovarne za nedoločen čas so delavci te nekdanj najuglednejše tržaške industrijske ustanove izrekli oster protest proti nezadovoljivemu izidu rimskega sestanka med predstavniki sindikatov in predstavniki vlade.

Arabska javnost je s hudim negodovanjem in protesti sprejela novice, da so komandosi fronte za osvoboditev Palestine napravili sabotažo na naftovodu, po katerem se pretaka nafta od Dahrana v Saudski Arabiji do libanonskega pristanišča ob Sredozemlju. Fronta pojasnjuje to akcijo, češ da so hoteli z njo kaznovati ZDA, ker pomagajo Izraelu. Od tega naftovoda, po katerem steče letno 25 milijonov ton nafte, dobivajo Jordanija, Sirijska in Libanon, skozi katere je speljan, po pet milijonov dolarjev letno.

Od Prekmurja do slovenskega morja

Nadaljevanje s 1. strani

metrov visok Slavniki, kjer je bila med marcem in majem 1943' ustanovljena kurirska postaja TV-2-P, ki je delovala do osvoboditve ter povezovala partizanske enote in politična vodstva na Primorskem z glavnim štabom NOV in POJ.

Ne le zanimiva, tudi varna bo ta pot od Gančanov do Slavnika, saj so običajne planinske markacije dopolnjene s posebnimi opozorilnimi ploščami in smerokazi »transverzale kurirjev in vezistov NOV Slovenije«. V osemindesetih krajih bodo udeleženci v planinskih domovih ali hotelih v večjih krajih na voljo tudi štampljke, s katerimi bodo lahko zigosali svoje »dnevnik transverzale«. Ko bo posebna komisija ugotovila resničnost opravljene poti, bo udeleženec prejel veliko transverzalo značko. Da pa bi tudi mladini do 18. leta v čim večjem številu omogočili prehoditi to pot, so jo razdelili na štiri odseke; tako bo udeleženec, ki bo prehodil le enega izmed teh, prejel malo transverzalo značko. Odbor pripravlja tudi poseben vodič — prejel ga bo vsak udeleženec — v katerem bodo podrobni opisi vseh krajev, skozi katere drži pot, in

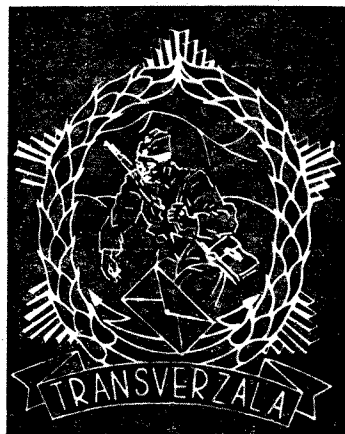
opisi dogodkov iz narodnoosvobodilnega boja! Pravico do prejema značke o prehojeni »transverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije«, ki ni časovno omejena, ima vsak občan, ki bo predložil že imenovane dnevnik z odtisnjenimi štampljami vseh 88 točk na transverzali.

Kaže, da ta res skrbno pripravljena akcija ne bo ostala enkratna, saj so organizatorji sklenili, da

Vabimo vas

BIVŠE KURIRJE, VEZISTE IN DRUGE OBCANE — NA SVEČANO OTVORITEV — »TRANSVERZALE KURIRJEV IN VEZISTOV NOV SLOVENIJE«, KI BO 13. JUNIJA 1969 OB 14. URI NA PROSTORU MED PTT ZGRADBAMA V CICIBANOVI ULICI V LJUBLJANI!

Pokroviteljski odbor nad kurirji in vezisti NOV Slovenije pri Združenem PTT podjetju Ljubljana

bodo značke svečano podeljevali dvakrat letno, in sicer 22. julija in 29. novembra. Slišati pa je že tudi željo, da bi ta akcija prerasla okvire naše ožje domovine in postala »jugoslovanska transverzala kurirjev in vezistov«. Ze opravljeno delo pokroviteljskega odbora in znatna podpora vseh delavcev združenega podjetja, PTT podjetij in PTT tiska — zlasti vodilnih — pa nam zagotavljata, da se bo ta želja tudi izpolnila!

MILENA ŠTRAJNAR

Srečanje internirancev iz gorenjskih občin

Pred kratkim je bilo v Kranju posvetovanje predsednikov komisij za internirance, zapornike in deportirance pri občinskih odborih ZBZB NOV v območja gorenjskih občin. Domenili so se, da bodo komisije organizirale srečanje internirancev 15. junija na Vodiški planini na Jelovici. Za izvedbo vseh priprav za to srečanje se je zadolžila komisija pri občinskem odboru ZBZB NOV v Kranju.

Verjetno bo tudi to srečanje pritegnilo veliko število nekdanjih internirancev z vseh krajev Gorenjske, da se tu srečajo s starimi znanci, s katerimi so preživljali težke čase v zaporih in koncentracijskih taboriščih.

Komisija pri občinskem odboru ZBZB NOV na Jesenicah je že na-

prosila vse ZB NOV v občini, da začnejo zbirati prijave za to srečanje. Sklenili so tudi, da bodo udeleženci tega srečanja najprej obiskali Begunje, kjer bo na grobovih padlih talcev spominska svečanost in bodo tam položili tudi venec. Priporočili bodo tudi drugim komisijam, da bi prisostvovali tej svečanosti, saj morajo tako skoraj vsi potovati na Vodiško planino prek Radovljice, od tam pa je do Begunj le par kilometrov.

Člani komisije so se tudi strinjali z predlogom, da se omogoči nekdanjim zapornikom v zaporih v Aichchu, da se udeležijo srečanja v Kamniku, od kjer je bilo največ zapornic. Rade bi sicer obiskale ta kraj v Nemčiji, vendar to ni mogoče, ker so tam še vedno zapori. V jeseniški občini je še okoli 20

tovarišic, ki so bile v času okupacije v teh zaporih in bo to prvo srečanje po tolikih letih.

S. Š.

Pomembna akcija

Na prvi seji predsedstva republiškega odbora ZBZB NOV Slovenije, ki je bila 29. maja je predsednik Janko Rudolf prebral tudi dopis skupine preživelih tečajnikov VI. tečaja partijske šole KP za Primorsko in Gorenjsko v Cerknem ter dopis zgornjesavskih partizanov.

V obeh dopisih gre za predlog, da bi v počastitev 50-letnice ZKJ namesto spomenika zgradili šoli. V prvem primeru gre za šolo v Cerknem, v drugem primeru pa za šolo v Lučah.

Člani predsedstva so ta dva predloga pozdravili in naglasili, da republiški odbor ZBZB NOV Slovenije z veseljem sprejme tako iniciativo in da bo, tako moralno pa tudi politično, podprl vse akcije, ki gredo za tem, da postavljamo spomenike v obliki uporabljenih objektov kot so to šole. Še posebej pa je tako iniciativo pozdravil sedaj, ko se je začela pri nas akcija »Sto šol ob stoletnici slovenskega šolstva«.

Preberite tudi to

V poročilu o seji predsedstva republiškega odbora ZBZB NOV Slovenije, ki smo ga priobčili v prejšnji številki našega lista, smo omenili tudi, da so na seji sprejeli priporočilo članstvu naj podpisuje posojilo železniškega transportnega podjetja.

Na to priporočilo bi se posebej opozorili članstvo ZBZB NOV iz več razlogov. Mnogi med nami, predvsem nekdanji aktivisti iz Ljubljane, Maribora, Jesenic, Celja in drugih večjih krajev širom po Sloveniji se prav gotovo še živo spominjajo koliko so železničarji prispevali k uspehu prevoza živil, orožja, zdravil, obleke in drugega blaga na osvobodeno ozemlje in na tista mesta, ki so bila dostopna partizanom. Spomnili se bodo tudi nešteti sabotažnih akcij, ki so jih železničarji izvedli na škodo okupatorja. Verjetno tudi tega nismo še pozabili, koliko železničarjev je odhajalo k partizanom.

V priznanje vsega tega se bomo sedaj odzvali njihovem pozivu in po svojih močeh vpisovali posojilo, ki predstavlja resno pomoč naporom železnice, da se čimprej modernizira. V tej zvezi pa opozarjamo tudi na ugodnosti, ki jih železnica nudi podpisnikom.

Izposojena karikatura

»Da ni malo prevelika za mene...«

Besede naših dopisnikov

Letna skupščina v Kopru

Mestna organizacija ZB Koper je imela v četrtek (29. V.) svojo letno konferenco. Iz poročila izhaja, da je odbor v zadnjem letu napravil veliko delo. Obravnaval je 322 zadev borcev, od teh blizu 200 v zvezi s stanovanjsko problematiko. Ob sodelovanju Stanovanjskega podjetja Koper in delovnih organizacij je bilo za borce adaptiranih 36 stanovanj, 8 pa jih je prešlo nova. Na klimatsko zdravljenje in oddih v planine so poslali 26 borcev. Za stalne in enkratne priznane delovne in vojaške prispevke ter za šolanje otrok borcev je bilo izdanih skupaj 14.250 ND. Na območju mestne organizacije dobiva podporo za šolanje 11 otrok padlih. Člani odbora so izvedli več sto vprašalnikov med članstvom, da so s temi ugotovili socialne razmere borcev ter potrebe glede stanovanj. Da bi rešili nujne primere, bi bilo treba dodeliti še 75 novih stanovanj, 82 pa jih adaptirati. Na konferenci so se zavzeli za večjo skrb pri civilnih pogrebi, predvsem za pomoč na vaseh. Opozorili so, da nekatere šole posvečajo premalo pozornosti prenašanju tradicij NOB na mladino. Predlagali so tudi, da bi za koprsko borčevsko organizacijo določili nek datum za vsakoletno srečanje borcev, ki naj bi postalo tradicionalno.

Mestna organizacija ZB Koper šteje 818 borcev, med temi jih je 20 starih nad 70 let.

M. P.

Notranjski odred se pripravlja na srečanje

V znani partizanski Sodražici, kraju pod Travno goro, ki je med zadnjo vojno pretrpel toliko kot malokateri kraj v Sloveniji, bo pripravil Notranjski odred 5. in 6. julija partizansko srečanje in zborovanje. Občinski odbor ZB NOV Ribnica je že imenoval pripravljalni odbor za proslavo Notranjskega odreda, na prvi seji tega odbora pa so imenovali delovne komisije, ki bodo skrbale, da bo proslava čim lepše uspela. Organizatorji računajo, da se bo glavne proslave, 6. julija, udeležilo poleg 400 do 450 borcev Notranjskega odreda, kolikor jih imajo v

evidenci, še 4 do 5000 ljudi iz bližnje in daljne okolice. Tega dne bodo podelili tudi domicil 1. ribniški četi, ki je bila osnovana med prvimi partizanskimi enotami v Sloveniji. Občinski odbor ZB NOV Ribnica bo podaril četi zastavo. Naj povemo, da se je 1. ribniška četa borila nekaj časa kot samostojna partizanska enota, leta 1942 pa se je vključila v Notranjski odred.

Proslava se bo začela pravzaprav že 4. julija, na dan borca, ko bodo v osnovni šoli v Sodražici odprli razstavo Notranjskega odreda ter fotografije porušene Sodražice med zadnjo vojno.

Dne 5. julija zvečer bo v Sodražici ob tabornem ognju srečanje borcev Notranjskega odreda in domačinov. Ob tabornem ognju bo pester kulturni program. Glavna proslava bo 6. julija. Na trgu v Sodražici se bodo postrojili borci Notranjskega odreda. Po slavnostnem govoru bo sledila podelitev domicila 1. ribniški četi, zatem pa pester kulturni program.

Igrala bo godba, peli bodo pevski zbori. Organizatorji računajo tudi na sodelovanje ribniške glasbene šole, prispevek domače osnovne šole in na veliko udeležbo prebivalcev.

Dobro bo preskrbljeno za jedajo in pijačo in za zabavo. Zato ne bo nikomur žal, kdor bo prišel na proslavo v Sodražico.

K. O.

Proslava v Ljutomeru

Prebivalci Ljutomera in okolice bodo letošnji občinski praznik proslavili nad vse svečano. To je sicer že njihov 13. praznik zapovrstjo.

Tako se bo zvrstilo kar nekaj koncertov, športnih tekmovanj. Meseca maja pa so priredili tudi mladinski in pionirski pevski festival, ki je dobro uspel. Na seji občinske skupščine so razglasili tudi pobratimstvo Ljutomera s češko-slovaškim mestom Fulnek.

Ljutomer pa je obiskalo tudi ptujsko amatersko gledališče, ki so gostovali v dramo G. Lorca Mariana Pineda. V prostorih delavske univerze pa so odprli razstavo umetniških del slikarja amaterja Mira Benčika, medtem, ko v glasbeni šoli razstavljajo svoje fotografije mladi Ljutomerčani.

Občinski praznik bodo zaključili

s srečanjem borcev in internirancev občine Ljutomer, ki bo v Ciganjeh. Posebej pa bodo praznovali tudi 50 letnico tamkajšnje meščanske šole, ki bo prav tako meseca junija, ob zaključku šolskega leta.

F. H.

V počastitev 26. obletnice Vojkove smrti

Ob nekdanjem taborišču Vojkove čete na Brinovem griču pri Crnem vrhu, kjer je Janko Premrl — Vojko umrl, je bila v nedeljo, dne 25. maja t.l. prisrčna slovesnost.

Zbrali so se nekdanji borci iz okoliških vasi med njimi tudi nekateri preživeli borci iz njegove čete.

Zbrala se je šolska mladina iz osnovne šole v Crnem vrhu in njenih podružničnih šol. Prispeli so po nekdanjih partizanskih poteh, vodili pa so jih bivši borci, ki so ji med potjo pripovedovali o bojih v teh krajih, ki jih je vodil Vojko. Po operacijskem pohodu so na Brinov grič prispeli taborniki iz Idrije.

Zbrane je pozdravil Vojkov soborec, domačin Habe ter predsednik ZB iz Idrije, Ivan Čuk. Zatem pa je šolska mladina izvedla obširen kulturni program.

Proslava ob Vojkovi koči je bila organizirana v počastitev 26. obletnice Vojkove smrti, 50. obletnice KPJ in SKOJ ter dneva mladosti.

Po končani proslavi so se udeleženci zbrali v Koševniku, kjer je bil zanje pripravljen partizanski golaž.

J. J.

Mladi planinci po stopinjah svojega heroja

V počastitev 50. obletnice KPJ in SKOJ so v okviru letošnjega praznika dneva mladosti pionirji in mladina iz vseh naših republik na poseben način počastili spomin narodnega heroja Boška Buhe, ki

je po treh letih partizanstva kot bombaš v II. proletarski junaško padel 1943. leta v 17. letu starosti. V sodelovanju z mladinskimi in planinskimi zvezami Jugoslavije sta občini Prijepolje in Plevlje pripravili posebno transverzalo. To naj bi bila vabljiva oblika za stalno srečevanje pionirjev in mladine Jugoslavije po visokih sandžaških planinah, kjer se je bojeval mladi bombaš in komandir Boško. Transverzala poteka v bližini oziroma ob mejah Srbije, Bosne in Črne gore.

Letošnjega prvega slovesnega pohoda, ki je bil le na prvem delu transverzale od Prijepolja do Plevlje, se je udeležilo kakšnih 500 pionirjev in mladincev iz vseh naših republik. Iz Slovenije je bilo 48 udeležencev, in sicer iz Maribora, Prevalja, Idrije, Ljubljane in iz Kranja. Na potovanju, ki je bilo 24. in 25. maja, je mladina poslušala zgodbe nekdanjih, tamkajšnjih partizanov in bila deležna gostoljubja domačinov. Leti so prav tako kot v času vojne želeli čim bolj postreči letošnji mladinski brigadi, ki je bila iz vseh krajev Jugoslavije, tako kot nekoč legendarna 2. proletarska. Večina slovenskih mladincev in pionirjev se je odločila, da bo šla še na to spominsko pot njihovega sovrstnika, borca in heroja Boška Buhe.

Sredstev za stanovanja še vedno ni

Stanovanjska vprašanja borcev so še vedno aktualna. Na ta problem so opozorili na zadnji seji predsedstva ZB NOV občine Maribor. Ugotovili so namreč, da sredstev, ki se zbirajo za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev še vedno niso dobili. Sklenili so občini Maribor predlagati čim dobi denar naj ustanovi poseben sklad, kamor bi se stekala vrnjena sredstva (ne več v republiški sklad) in s katerim bi upravljal. Seveda bi o tem izdelala potrebna merila in pogoje Občinska skupščina Maribor ob sodelovanju ZB NOV in komisije za vprašanja borcev pri občinski skupščini Maribor. Zavzeli so se, da bo treba izdelati zelo natančna merila in nameniti nekaj sredstev za nakup stanovanj borcem, nekaj sredstev pa tudi za dograditev stanovanjskih hiš tudi tistim borcem, ki bodo svoja stanovanja prepustili občinskemu ZB. Nekaj sredstev pa za adaptacijo hiš kmetom borcem. Poudarili so, da bodo o vsem tem morali seznaniti vse člane občin.

skega ZB NOV in predsednike krajevnih organizacij ZB.

Kot smo na seji zvedeli je Izvršni svet SRS — administrativna komisija zvišala in dodelila republiške priznane nosilcem spomenice 1941. Razen tega, da znaša pokojninska osnova poslej za borce s priznanim dvojno delovno dobo pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 960 Ndinarev in republiški borčevski dodatek v letu 1.077 Ndinarev za zaposlene.

Na povabilo Zveze socialističnih borcev za svobodo Avstrije se je proslave obletnice osvoboditve internirancev v Mauthausnu (5. maj 1969) udeležila 30 članska delegacija. Med njimi je bilo največ nekdanjih taboriščnikov tega koncentracijskega taborišča z območja občine Maribor.

D. M.

Praznik občine Slovenj Gradec

Borci Zidanškove brigade so v začetku junija 1944. leta pregnali več sto nemških vojakov iz Male in Velike Kope na Pohorju. V spomin na ta uspeh Zidanškove brigade praznujejo v Mislinjski dolini že vrsto let 4. junija občinski praznik. Letošnje slavje bo še posebej slovesno, saj poteka prav četrto stoletje od dogodka, ki so si ga izbrali občani Slovenj Gradca za občinski praznik.

Prireditve ob letošnjem prazniku Mislinjske doline so se začele že v soboto, 31. maja, sklenili so jih 8. junija. Med drugim želimo posebej opozoriti, da je prišla v Slovenj Gradec 5. junija Lidija Sentjurčeva in pripovedovala mladini in političnemu aktivu te koroške občine spomine na revolucionarno delavsko gibanje na Slovenskem.

Številne prireditve so bile tudi 7. junija. Najprej so osnovno šolo v Smartnem pri Slovenjem Gradcu preimenovali v osnovno šolo IX. slovenske narodno-osvobodilne udarne brigade »Miloša Zidanška«, zatem pa odprli razstavo »50 let delavskega gibanja v Mežiški, Dravski in Mislinjski dolini«, ki jo je pripravil Muzej ljudske revolucije iz Slovenj Gradca.

Zaključne prireditve ob prazniku občine Slovenj Gradec bodo 8. junija, ko se bo še la na slavnostno sejo tudi skupščina te koroške občine. Na slavnostni seji bodo izročili listino o podelitvi domicila in trak za bojno zastavo predstavnikom IX. SNOUD »Miloša Zidanška«, Muzeju ljudske revolucije Slovenj Gradec bodo podelili občinsko nagrado za leto 1969, mladinskemu pevskemu zboru pa posebno priznanje za dosežene uspehe.

- M -

Ob tabornem ognju

Mnenja in mnenje o „Sedmini“

Pisati o »Sedmini«, tej najzrelejši stvaritvi filmskega režiserja in scenarista Matjaža Klopčiča in hkrati filmu, o katerem je ANDREJ HIENG zapisal, da je »navzlic ugovorom: lep, dragocen in vznemirljiv«, ni niti lahko niti prijetno delo. Posebno še, če se s slednjo ugotovitvijo pri najboljši volji ne moreš strinjati. Prav pa je, da o »Sedmini« spregovorimo tudi na tem mestu! Tako objavljamo nekaj najbolj značilnih misli, ki smo jih povzeli iz toliko nasprotujočih si ocen izpod peres znanih slovenskih filmskih kritikov in publicistov in dopolnili s skromnimi osebnimi zapaznanji.

TARAS KERMAVNER je zapisal: »Sedmina« je popolnoma brez sleherne politične socialne ideološkosti. Ne le, da je v njej ideologija prikazana skoraj negativno (lik Tigra kot antiživiljenjskega fanatika), temveč je celotni filmsko obstoječi pristop do kraja razrešen kakršnekoli ideološke obremenitve... Pred sabo imamo svet mladih, ki so si zmeraj enaki — mladi so. Politična ideologija, v imenu katere nastopajo in ki socialno omisli njihova dejanja, pa jim je pridodana le od zunaj.« O filmu, ki ga DRAGANA KRAIGHER predstavlja kot delo, v katerem »ne smemo iskati dokumenta niti romana Bena Zupančiča in je literarna predloga služila avtorju le kot pesniški navdih za meditacijo o času in ljudeh...«, pa je FRANCE BRENN ogorčeno dejal: »Na srečo ni prostora, da bi citiral pogovore junakov Sedmine! Kakšen papir! In zatorej: nikoder specifičnega, v svojem žanru ustvarjenega vzdušja... da ne omenjam tistega resničnega vzdušja vojnih let, tistih dejanj na robu smrti, ki smo jih vsak hip leta in leta doživljali doraščajoči fantje in moške.«

Cemu neki seganje po romanu Bena Zupančiča, se vprašam. Za tisto, kar je Matjaž Klopčič želel pokazati in je pokazal z res lepim in modernim filmskim izrazom, bi lahko uporabili katerokoli in mnogo bolj primerno literarno predlogo. In razveselili bi se ga, njegovega filma, kot se slovenskega filma že dolgo nismo... Tako pa se je zgodilo to, kar se pravzaprav ne bi bilo treba zgoditi: ilegalna in revolucionarna Ljubljana je — doma in na tujem — v filmskem jeziku prvič predstavljena na način, ki ga nismo niti pričakovali niti želeli!

Povsem drugačnega mnenja je MISA GRČAR, ki je v svoji oceni med drugim zapisala: »V Sedmini je režiser spretno izpeljal svoje pojmovanje sodobne filmske rešije, ki ga domiselno uokvirja v lirčno-dinamično zgodbo iz našega polpreteklega življenja. Ta skladnja med zgodovinsko temo in moderno zavzeto rešijo je prav gotovo najboljši del filma, ker z njo briše neko določeno časovno pogojenost, hkrati pa mu daje precej širše dimenzije, veljavne za vse čase in okolja!« Nekako tako je film dojel tudi VASJA PREDAN: »To je film, ki angažira naše sočutje in našo soodmevnost s tiskami in usodnimi preskušnjami mladih v ilegalni Ljubljani na nov način, in ki s simultanim filmskim pripovedovanjem hkrati vgrajuje novo razsežnost slovenskemu celovečernemu filmu.«

O taistem filmu pa je MARJAN ROŽANC zapisal tudi: »Saj je v Sedmini celo kri, ki jo prelivajo ranjeni ali ubiti ilegalci, tako ali drugače vkomponirana v barvno skalo, se pravi v službo tepega, da ne govorim o pištolah, ki so poleg simbolnih tudi okrasni rekviziti!«

Zanimiva je ugotovitev BRANKA ŠOMNA: »Prednost Klopčičevega filma pred drugimi slovenskimi filmi, ki smo jih videli v zadnjem času, pa je le v njegovi izčiščenosti in kdaj pa kdaj celo intimno pristni fotografiji, ki ji je na nekaterih mestih znal z glasbo dodati čustvene dimenzije. Vendar je to premalo, da bi lahko

o filmu govorili kot o kompletnem delu... Da ni, najbrž ni le avtorjeva krivda, marveč tudi položaja slovenske filmske misli, ki živi obdobje sedmine...« VIKTOR KONJAR pa pravi: »Vrednost njegovega filmskega dosežka je zatorej prisotna samo na izrecno filmskem področju, kjer smo priče zaostajanju, ki ga niso krivi avtorji, temveč razmere, v katerih so prisiljeni delati, v celotni sferi sodobne slovenske duhovne zavesti in duhovnih potreb pa je filmana Sedmina pravzaprav prav neizmirljiva, čeprav simpatična stvaritev, vsa v senci svojega romana, ki ga je zgolj ilustrirala, dodelala pa ničesar!«

Neverjetno različnost okusa, ki smo mu priča, pa dokazuje tudi izjava RAPE SUKLJE, ki je — nad najnovejšim slovenskim filmom očitno več kot zadovoljna — zapisala: »Klopčičeva Sedmina je slednjič vendarle slovenski film, na katerega mirno in z veseljem napišemo letnico 1969. Profesionalno je na višini sodobnega filma v svetu in izpovedno osupljivo aktualen in naš!«

Vse to je lepo in prav! Vseeno pa mislim, da lehnična in oblikovna dovršenost »Sedmine« v času, ko tovrstno slabih filmskih storitev skorajda ne srečujemo več, ne opravičuje vseh pohval, ki jih je bila le-ta deležna. Film je morda dober, morda je tudi lep, da pa bi zaslužil pridevek »dragocen«, mu še mnogo mnogo manjka... So avtor in nekateri ocenjevalci pozabili, da je osnovna tema filma konec koncev — če to hočejo ali nočejo — le narodnoosvobodilni boj?... Tudi uganke, ali so bili napisi na prehodu Mestnega gledališča in v parku pred sodiščem »Bojkotirajte filmski komercializem« in »Krvava limonada, seks in OF« namenjeni »Sedmini« — ogorčeni protesti ali reklama, ne bodo razvozlati. O tem, da so jih pisali mladi, pa ne gre dvomiti! Zapisanega na stenah ni več, ostala pa je ugotovitev, da je bilo v teh besedah žal tudi kanček resnice!

MILENA STRAJNAR

Iz zgodovine revolucije in ljudskega odpora

Dnevnik neznanega partizana

Tovariš Rudi Turk, zaposlen pri gostinskem podjetju v Sempetru pri Novi Gorici, hrani dnevnik neznanega partizana, ki ga je našel letos v začetku leta.

Konec februarja ali prve dni marca 1945 so v hišo Dolenje št. 6 pri Stjaku, tj. na Turkovo domačijo, Nemci pripeljali zajetega partizana. Po spominu Rudija Turka je bil star okoli 19 let, srednje postave in podolgovatega obraza. Prav tiste dni so bili na območju spodnjega dela Vipavske hudi boji in so menda tega partizana tam tudi ujeli. Pri Turkovih so ga imeli tri dni. Ves ta čas so ga temeljito stražili, celo pod zamreženim oknom je stal stražar. Poveljnik straže je bil neki Korošec, oficir, ki je dobro znal slovenski. Po treh dneh so ujetnika odpeljali neznan kam in je njegova usoda ostala do zdaj neznan.

Medtem ko je bil neznan partizan zaprt v sobi, je skril za omaro svoj dnevnik. Potem ko so ujetnika odgnali, je Rudi našel ta dnevnik in ga skril v vdolbino v steni, iz katere je izluščil kamen. Nato je kamen znova porinil v vdolbino. Vsa poveljna leta je iskal tisti kamen, našel pa ga je šele letos.

Iz vsebine dnevnika lahko sklepamo, da je pisec postal partizan 5. junija 1943 in da je vstopil v brigado Simona Gregorčiča. Kdaj je začel dnevnik pisati, ni bilo mogoče ugotoviti, ker je nekdo iztrgal liste v začetku beležnice. Prav tako iz vsebine lahko sklepamo, da je bil pisec doma nekje v okolici Škofje Loke in da je bil dlje časa v spremni četi 17. brigade »Simona Gregorčiča«.

Prosimo pisca dnevnika, če je še živ, naj se oglasi, drugače pa naj nam njegovi tovariši ali svojci sporočijo ime, priimek in druge podatke o piscu.

Leopold Kotar

13. avgust 1944: Zjutraj ob deveti uri smo krenili naprej proti Ko-

baridu. Hodili smo približno do 10. ure. Ta dan je dezertiral Matjež Čadež iz Nove Oselice in oba čevljarja. Javili so se Nemcem v neki postojanki v dolini Bače.

14. in 15. avgusta 1944: Bili v vasi (opomba L. K.: verjetno nekje pri Kobaridu).

15. avgust 1944: Zvečer pohod. Hodili vso noč.

19. avgust 1944: Na vrhu Krna. Ludvik Igljč dopolnil 19 let starosti. Z njim sva bila zunaj, ko se je zmrznilo, sva se vrnila v taborišče.

20. avgust 1944: Nemci so nas že navsezgodaj napadli z vseh štirih strani. Približno ob 6. uri smo se pričeli umikati. Zadnji v koloni je Nemce obstreljeval s šarcem. Kmalu so pričeli prodirati v hrib. Prišli so mi na dva metra. Hvala bogu, niso me opazili. Bilo je največ Nemcev, med njimi tudi Italijani. Spoznal sem jih po govorici. Vedno so kričali: »Avanti!« in »Aufpassen!«

22. avgusta 1944: Skrival sem se v robah Krna in poslušal Nemce.

23. avgust 1944: Se vedno sem skril. Od 20. avgusta zvečer nisem še ničesar zaužil razen malo vode. Štiri dni sem že brez vsake hrane. Takšne ofenzive še nisem doživel. Bilo je nekaj strašnega. Ko so naši ponoči hoteli prodreti skozi nemške zasede — bilo jih je 15 — sta se vrnila samo dva borca. Naših je bilo veliko mrtvih in ranjenih. Nemci so ranjence pometali čez pečine. V tej hudi bitki je padel tudi namestnik komandanta brigade kapetan Stanko Paulus, doma iz Škofje Loke. Po 96 urah sem zaužil nekaj hrane.

24. avgust 1944: Nemci so še vedno v zasedah po dolini. Zjutraj sem dobil nekaj tovarišev, s katerimi smo se zvečer namenili iti naprej, če bog da. To so bili: Beltram, Jože Anžič, Jože Urh in Bevc iz 1. čete 1. bataljona. Urh je na treh mestih ranjen: v nogo, nos in ... Bevc pa v hrbet.

25. avgust 1944: Po planinah malo hrane.

26. avgust 1944: Prišel nazaj v spremno četo. Tu so ostali vsi, le za Kovača (Metodovega brata) se

ne ve. Metod je padel 10 metrov od mlekarne v skalah.

27. avgust 1944: Premaknili smo se pod drugo planino. Šel sem po hruške in jih tudi dosti dobil.

28. avgust 1944: Istotam. Popoldne (6 mož) smo krenili proti Krnu, da bi pokopali padle borce; hodili smo približno do polnoči. Z nami je bil tudi neki civilist. Spali smo v zgornjih kočah pod Krnom. Zjutraj, ko je bil že dan, smo se namenili na kraj, kjer leže mrtvi partizani (Janez Šarc iz Male, Jože, Cene in drugi). Že smo stopili nekaj korakov v hrib, ko poči od strani, kamor je šel na potrebo neki Srb-vodnik. Ta je prvi opazil Nemce in nas s krikom opozoril nanje. Četni komisar Orel, Metod Žibert, civilist in še eden (to se je zgodilo 29. avgusta 1944) so tekli v hrib, jaz pa navzdol od hleva po grapi. Tekel sem kot blisk, Nemci so neprehoma streljali, najbolj za onimi štirimi, ker mene najbrž niso opazili. Pritekel sem v dolino, nato pa sem tekkel po drugi strani v hrib. Bil sem prepričan, da so vsi padli. Vodnika sem videl, kako se je zadet prekucnil po tleh. Odšel sem s tega kraja prepričan, da ni nihče ostal živ.

30. avgust 1944: Premaknili smo se malo naprej.

31. avgust 1944: Istotam. Več kot teden dni jedli samo enkrat na dan.

1. september 1944: Krenili naprej proti Soči ob Bogatinu, ob jugoslovanski meji mimo velikih vojašnic.

2., 3. in 4. septembra 1944: V vasi Soča ob Soči. Imeli mitinge. Tu so dobri ljudje. Vreme imamo lepo. Smo v Trenti. Kruh in sir enkrat na dan, hrana dvakrat na dan.

Vse do 15. septembra 1944: Ves čas v vasi Soča v Trenti. Hrane imamo malo, ljudje so dobri in dosti lepih deklet, je tu. Zvečer smo krenili naprej po planinah nad Bovcem in Krnom. Vreme je lepo. Prebredli Sočo in 17. septembra hodili celo noč.

18. septembra 1944: V Benečiji smo. Ljudje govorijo italijansko in tudi slovensko. Ljudje so dobri in hrane je dovolj. Vse do 30. septembra po vaseh Kodermaci, St. Lenart, Milina pri Čedadu, Grmak 30 km od Udin, Brnos, Podborče, Olovče. Dosti hrane in grozdja. Mesec je minil brez hajk in brez vsake spremembe za nas.

1. oktober 1944: Prispeli v vas Vrh. Na Krnu in tam po planinah megla, dež in sneg je že zapadel. Z Igljčem sva pisala domov. Danes tehtam 70 kg.

Do 17. oktobra 1944: V vaseh Lazne, Pušno, Cepletišče in Matajur. Mitingi po Benečiji — brez uspeha (15. oktobra bili na položaju) 17. oktobra pokret iz Benečije v Logje pri Breginju. Slabo vreme. Mitingi po vaseh Kobariške, Platišča in po Benečiji.

24. oktober 1944: Poslal domov drugo pismo.

27. in 28. oktober: Slabo vreme. Kozaki.

31. oktober 1944: Pohod proti Livku. Tudi ta mesec je minil srečno. Štirikrat prek reke Nadiže pri Stupici. Lepa vas, široka, tlakovana cesta.

1. november 1944: Jevšček, Lilek, Srednje Pušno, Markiči, Vrhovce in že smo 6. novembra na Banjški planoti. Vojska na položaju v vasi Primadona, snega 10 cm.

10. november 1944: Gremo naprej, Nemci pri Lokvah.

12. november 1944: V gozdu, Nemci na Trnovem. Na položaju vse do 22. novembra. Mraz, deževje, sneg, burja, vseskozi ležali na prostem in bili na položaju. Hrana kuhali v gozdu pri vasi Nemci, nemški vojniki bili v vasi Trnovo.

23. novembra 1944: Trnovo je vas pri gorici, tu je burja in dosti vetra.

30. novembra 1944: V Solkan po kruh, vino in cigarete. Tu so lepa dekleta, Primorci jim pravijo »mule« ali »pupe«. Vse do 13. decembra na Trnovem. Medtem 5., 6. in 8. pri zoboizdravniku. Stanje v enoti se je znova poslabšalo. Jemo brez soli.

Od 14. do 24. decembra 1944: Na Ravnah pri Vrtovinu, na Erzelj, Vrabčah, na Colu. 14 ur hajkečetniki 20. decembra pri Colu padel Stjepan Maradin. Še vedno smo brez soli.

25. decembra 1944: Božič. Na Vojskem vse do 31. decembra. Konec vojne bo novembra 1945, morja tudi deloma do maja. Od nedelje do nedelje jemo neslano mesorepo in korenje. Minilo je slabo, sovražnikove ofenzive so za nami.

Od 1. januarja 1945 do 13. januarja: Na Vojskem. 1. bataljon (15 ljudi) zaplenil en voz nemške opreme, ki so jo potem razdelili med celo brigado. Kašca je odšel 16. januarja v Beograd. 19. brigada je po tridnevnom boju likvidirala Trnovo in pobila nad 100 fašistov. Videl sem Papirnačka iz Papirnice, ki je v 19. brigadi — doma je iz Škofje Loke.

14. januar 1945: Pohod čez gozd do Predmeje in nato v Bratino pri Vipavi. Hrane imamo dosti.

16. januar 1945: V Bratini. Ves dan borbe.

18. januar 1945: Borbe že zgodaj zjutraj, umik v hrib. Spremna četa ni bila v boju. Krnica — hud

mraz in sneg. Male Lazne — v gozdu, 50 cm snega.

13. januar 1945: Erjavci, dobil sem angleško uniformo-bluzo.

26. januar 1945: Podraga—Vipava, dobil nove angleške hlače.

31. januar 1945: Erzelj. Ta mesec je bil bolj slab. Dalje smo bili lačni, hajke in borbe, spali pa smo kar po gozdu.

1. do 19. februarja 1945: Na Erzelj, Pisal sem Janošu na naslov: Janoš, Sava 55. Dne 3. februarja mi je pisala Vlasta, prosi za hiter odgovor. Pisala mi je tudi mati, prosi za odgovor. Mraza ni več hudega. Sneg zapade, pa tudi hitro skopni. Dnevi so že topli.

3. februar 1945: Pohod na Predmejo. Šli smo po orožje. Pohod je trajal celih 15 ur.

4. februar 1945: V Gočah so ta dan Nemci ubili neko dekle, ker je bila brigada samo en dan odsotna.

10. februar 1945: Danes se je poročil naš kom. brigade. Dobil sem dosti vina. Nemci so nas obsipali z minometi iz Stanjela, Gaberja in Šmarja.

9. februar 1945: Poslal sem Stanki tretje pismo, od nje sem dobil dve pismi, štiri od mame, vmes tudi od Joška.

13. februar 1945: Šli smo v Gradišče po konje, vmes borbe. Belogardiisti so imeli v Slapu 7 mrtvih.

20. februar 1945: Celih 14 ur na pohodu Erzelj-Vojsko, prek Predmeje in Kozjih sten. Hrana: juha, meso, korenje in repa. Nemci so po vsej Vipavski dolini.

21. februar 1945: Prek Predmeje in Vrtovina na Lokve, v Brjeh čez most, mimo Vrtovč na Erzelj. Celih 14 ur hoje s 15 kg teže na ramenih mimo nemških zased.

24. februar 1945: Hajka po gozdu v bližini Vipave.

Prav v tej hajki je bil kot vse kaže, neznan partizan od Nemcev zajet, prepeljan v Dolenje pri Štaku, kjer je za njim izginila sleher na sled.

Poizvedujemo

Ze 10 let se ukvarjam z raziskavami udeležbe Jugoslovancev v partizanskem gibanju na ozemlju Sovjetske zveze. Kot njegov udeleženec sem napisal tudi več člankov in podlistkov v raznih časopisih, tako tudi leta 1965 v »Kommunistu«. Pred kratkim sem končal kroniko o udeležbi Vojskincev v partizanskem gibanju v SZ iz upam, da bo letos natisnjen. Zdač pišem monografijo o udeležbi vseh Jugoslovancev v tem gibanju, naročnik pa je Institut za sodobno zgodovino v Beogradu, del prejšnjega Instituta za proučevanje delavskega gibanja. To monografijo moram končati do letošnjega maja.

Med raziskavami sem prišel tudi do imen in primkov nekaterih Slovencev. Tako so mi: ZZZ Murska Sobota poslali 4 imena. Potreboval bi imena vseh, da bi njihove podatke vključil v to monografijo. Leta 1967 je zvezi odbor ZZZ zbral podatke o teh ljudeh iz cele države in sem pri tem tudi sam sodeloval. Toda ta popis se zdalec ni zajel vseh.

Prišel sem tudi do naslednjih imen in primkov in bi rad ka, več zvedel o teh ljudeh:

Stefan Založnik, bil je v Zitomirski partizanski diviziji »Nikolaj Ščorsek«, komandant je bil neki Malihov.

Konrad Iraušek je bil v isti enoti kot Založnik, prav tako tudi Ivan Begun, Franc Romašek ali Romšak, sin Pavla, Franc Primožič in Franc Teran.

Anton Horvatič iz Murske Sobote, oziroma iz vasi Krog, letnik 1921, je dezertiral iz madžarske vojske 14. oktobra 1943 v odred »Bučani«, Brestska oblast. Tam je bil potem kuhar.

Dado Križ, letnik 1925, je prišel junija 1944 v brigado »Suvorova«, Vitebska oblast, prej je bil v nemškem vojnem ujetništvu ali v nemški vojski.

Stanislav Bervar, sin Franca, pred vojno stanujoč v Celju D. Zagorje 26, je 4. oktobra 1943 vstopil v 115. »go. rečko« brigado (partizansko). Kasneje je bil radiotelegrafist in je kot tak postal seržant. V arhivu je potrdilo, da je bil odlikovan z medaljo »Domovinske vojne« I. stopnje.

Jakov ali Jakob Fazelj, sin Nikolaja, rojen 1909, je bil od 26. septembra 1943 v 18. brigadi »Frumze« v okolici Baranovčev.

Prosim te tovariše, naj se mi javijo, ali njihove svoje, da jim povedo, da jih iščem, oziroma sporočijo, kjer so in kaj je z njimi. Prav tako naj mi pišejo za vse druge, če za koga vedo.

STEVAN VARGOVIČ, N. P.
»Dnevnik«, Novi Sad
Bulevar 23, oktobar, b. b.

Rad bi zvedel za naslov tovariša Valentina Uražena, doma iz okolice Rakeka. Z njim sva bila med I. svetovno vojno v vojnem ujetništvu v okolici Kijeve.

Leopold Plesničar,

Fotografija z vprašajem

Spet priobčujemo eno izmed nedokumentiranih fotografij, ki jih hrani fototeka muzeja revolucije v Ljubljani. Ko gledaš to fotografijo, na kateri se prek senožeti po stezi vije partizanska kolona, v ozadju pa je visok in strm planinski greben, takoj pomisliš, da je to nekje na Tolminskem, čeprav bi bilo lahko tudi na Gorenjskem ali Stajerskem. Po listju sodeč je bila fotografija posneta v toplem letnem času, nekega dne zjutraj ali zvečer, kar kaže poševna sončna svetloba. Kolona je najbrž del kake bolnišnice med selitvijo, kar sklepamo iz zavojev in zabojev med prtljago, pomanjkanja orožja in večjega števila tovarišic. Zdač pa pogledite in ugotovite, če smo se zmotili! Seveda nam pišite o svojih ugotovitvah, če kdo koga pozna ali se spominja tega pohoda.

Tovariš Tomaž Skala-Sočan iz Ljubljane nam je prišel povedat, da je on tisti, ki je slikal »fotografijo z vprašajem« v letošnjih 17. in 20. številki. V 17. številki fotografija predstavlja del 14. brigade pri zboru v vasi Paka v Belj krajini. Tovarišica sredi vrste je bolničarka Marija, ki jo opisuje pokojni Bogomir Magajna. Tudi slika v 20. številki je posneta blizu vasi Paka, predstavlja pa del 14. brigade pri strelski vajah.

Glede »fotografije z vprašajem« v 19. številki nam je pisal tovariš Franc Lenček-Krpan iz Kleč, pošta Dol pri Ljubljani. Na sliki je spoznal samega sebe, Janeza Zupančiča iz Beričevega (ki je umrl po vojni) ter takrat 9 let starega Ervina Zupančiča-Tončka, sina Karla-Zana, tudi iz Beričevega. Tovariš Lenček je najprej partizan na Stajerskem, nato pa so ga poslali na Dolenjsko v tiskarno »Triglav«. Nato so ga zaradi starosti in stalnih vpadov na osvobodeno ozemlje poslali v Črnomelj, od tam pa z letalom odpeljali v Zadar. Slika je bila posneta ko so na letališču pri vasi Krasinec čakali na letala.

Pisma uredništvu

Še enkrat o bolnem borcu Brancetu

V vašem časniku z dne 30. aprila je bil objavljen prispevek tovariša Jožeta Vidica »Obisk pri bolnem borcu Brancetu«. V prispevku avtor pripoveduje o obisku pri bivšem borcu Janezu Triplatu v Doslovičah, življenju in delu tega borca, njegovih zaslugah in končno še o njegovem sedanjem položaju ... devetnajstega februarja 1964 je Janeza Triplata zadela kap.

Do tu je vse v redu in naša organizacija nima nobenih pripomb, drugače pa je s tistim delom članka, v katerem govori Jože Vidic o odnosu borcev in sploh organizacije ZB NOV Zirovnica do Janeza Triplata. Avtor navaja, da Janez Triplat nima priznanih dvojnih let, da se nobeden od sorodnikov ali borcev ni spomnil, da bi mu pomagal izpolniti zato potrebnih obrazcev, da zaradi tega nima socialnega zavarovanja, ki bi mu sicer kot kmeru-borcu pripadalo in podobno. V tem delu smo torej videli kako avtor članka opisuje odnos borcev do bolnega tovariša; resnica o le-tem pa je nekoliko drugačna:

Dne 19. 2. 1964 je Janeza Triplata zadela kap in odpeljali so ga v jeseniško bolnišnico. Ni nam točno znano, kdaj so ga iz bolnišnice odpustili, res pa je, da so na obnem zboru ZB NOV Zirovnica, ki je bil decembra istega leta, razpravljali o imenovanem tovarišu in predlagali, da se poveča skrb zanj. Ze v februarju naslednjega leta so se predstavniki odbora dogovorili s primarijem jeseniške bolnišnice dr. Brandstetterjem, da bo Triplata obiskal na domu, kar je tudi — v spremstvu tajnika naše organizacije — storil, Triplata so, na priporočilo primarija, ponovno vzele v bolnišnico, čeprav so domači zaradi stroškov nekoliko oklevali. 8. 3. 1965 so Triplata odpeljali v jeseniško bolnišnico, kjer ga je zdravil primarij osebno. Žal, uspeha ni bilo. Ker je bilo ravno v tistem času na vidiku sprejetje zakona o socialnem zavarovanju kmetov-borcev je tajnik naše organizacije hitro zbral potrebne podatke in priče ter za Triplata vložil prošnjo za priznanje dvojnih let, ki jo je le-ta tudi sam podpisal. Zaradi nenehnih intervencij naše organizacije je bila prošnja hitro rešena in Triplat je dobil priznana dvojno delovno dobo od 15. marca 1944 do 15. maja 1945, vzporedno s tem pa tudi zdravstveno knjižico zase in za člane družine! Tako je moral plačati bolniške stroške od 8. marca do 1. aprila 1965, vse stroške po tem datumu pa je plačalo socialno zavarovanje. Tudi prošnje za znižanje davka od kmetijstva mu je vsako leto pisal tajnik naše organizacije, prav tako prošnjo za leto 1969. Zeleli bi še pripomniti, da bolnega Janeza Triplata redno obiskujejo soborci, predstavniki ZB NOV Zirovnica in občinskega odbora ZZB NOV Jesenice.

Taka je torej resnica o skrbi za bolnega Janeza Triplata in zato vprašujemo avtorja objavljenega prispevka »Obisk pri bolnem borcu Brancetu«, zakaj se ni poprej obrnil na našo organizacijo, kjer bi mu vsak član odbora zadevo lahko pojasnil in bi se tako izognil nepotrebnih popravkov in nepravilnemu obveščanju javnosti!

Združenje borcev NOV
Zirovnica

Pripis avtorja

V petek sem ponovno obiskal Brancetovo družino in jih povprašal, kako je z zdravstvenim zavarovanjem gospodarja. Povedali so, da so po zaslugi prizadevanja Mirka Kajdiža iz Zirovnice, bivšega tajnika krajevnega odbora združenja borcev NOV, dobili zdravstveno knjižico za kmeta-borca. Torej ima Brance tudi priznana dvojno delovno dobo. Na občini pa jim letos veljavnost zdrav-

stvene knjižice niso hoteli podaljšati, ker menda niso v celoti plačali prispevka od kmetijske dejavnosti (Brancetova žena zatrjuje, da so davek plačali, kar lahko dokažejo s potrdili). To je bil razlog, da so pri prvem mojem obisku zanimali, da imajo knjižico, ker njena veljavnost na letošnje leto ni podaljšana zaradi že omenjenega davka.

Brancetova žena je ponovno izjavila, da nihče v hiši ni vedel, da ima Brance priznana dvojno delovno dobo za partizanska leta in da o tem nimajo nobene odločbe, čeprav je ob vsaki prošnji za znižanje davka na občini zahtevalo.

JOŽE VIDIC

Zakaj so nas pozabili?

Rad berem v časopisih ali poslušam v radiu opise dogodkov iz osvobodilne vojne. Z zanimanjem prebiram tudi vabila na razna partizanska srečanja in svečanosti, kamor vabijo vse pripadnike ene ali več enot.

Tudi sam se spominjam marsičesa. Posebno mi je ostal v spominu nemški napad na partijsko šolo v Cerknem dne 27. januarja 1944. V spomin žrtvam sta bili v Cerknem poleg rednih, vsakoletnih, tudi dve večji svečanosti, in sicer ob dvajsetletnici in petindvajsetletnici. Na ti srečanju so bili povabljeni predvsem tečajniki nesrečnega petega tečaja.

V raznih spominskih sestavkih pa zelo malo ali tudi popolnoma nič ne omenjajo vloge zaščitne čete partijske šole, tako da se zdí, kot bi je sploh ne bilo in da so sedeli tečajniki pri pouku brez straž in patrulj. Razen zavarovanja pa je zaščitna četa tudi zbirala hrano za tečajnike. Borci zaščitne čete, med katerimi so skoraj vsi preživeli rezervni oficirji ali podoficirji, smo se zavedali važnosti te šole, ki je vzgajala naše voditelje.

Udeležil sem se proslave petindvajsetletnice napada na šolo, ki je bila 26. januarja 1969. Zaradi slabih prometnih zvez sem odšel od doma že prejšnji dan. Ko sem prišel v Cerkno, sem si ogledal okolico vasi in kraje, kjer sem bil med napadom. Naslednjega dne sem na proslavi videl nekaj preživelih tečajnikov in svojcev padlih.

Ko sem po proslavi odšel na svoje stroške na kosilo, me je eden izmed domačinov vprašal, zakaj nisem šel na slavnostni sprejem. Nisem vedel, kaj naj mu odgovorim, saj me je bilo sram povedati, da me ni nihče povabil. Zakaj so prireditelji pozabili na nas, na našo četo in njene borce?

Franc Stefančič, Cerknica

Marica Jane je pokopana v Oštrcu

Na fotografiji, objavljeni v »TV 15« št. 14 na 8. strani, je skupina borcev in bork Gubčeve brigade. Med njimi je tudi borka Marica, za katere ime in priimek se zanimali tovariš Mirko Klančar-Sandi. Bil sem v četi s slikanimi tovariši in tovarišicami ter vse poznam. Marica se je pisala Janc, doma pa je bila s Trške gore pri Novem mestu.

Spominjam se, kako je padla. Nekako med 10. in 15. oktobrom 1943 smo šli napadat nemško postojanko Vinji vrh. Napad naj bi se začel ob 21. uri. Popoldne smo imeli skojevski sestanek, na katerem smo razpravljali o bližnji akciji ter izbirali bombaše. Javili smo se Marica, Franc Cesar iz Orklevca pri Mirni peči, Tone Zupančič iz Repč pri Trebnjem in jaz, vodil pa naj bi nas vodnik Franc Anf. Akcije so se udeležili tudi nekateri drugi.

Vsak je dobil po 10 bomb. Zve-

čer smo se začeli plaziti k neki hiši, v kateri je gorela luč. Opažali smo, da v njej Nemci kartajo. Začeli smo metati bombe skozi okna in kmalu zavzeli postojanko. Ko smo se vračali, smo ugotovili, da ni z nami našega četnega obveščevalca. Našli smo ga na vrtu za požgano hišo, zadetega v glavo. Odnegli smo ga s seboj čez dolino, odkoder smo odšli v napad.

Ostanek noči smo vsi, ki smo se udeležili napada, imeli prosto. V neki zidanihi smo spali jaz, Marica, Tone Zupančič in Franc Cesar. Toda zjutraj so nas napadli Nemci. Prvi je skočil iz goreče zidanihi Cesar, za njim pa jaz. Za nama je skočila še Marica, toda v tem hipu jo je zadelo, kot sem slišal od Staričeve. Ko sem jo prijel za roko, da bi jo potegnil za seboj, je bila že mrtva. Poklical sem vodnega delegata Rudija Habichta, ki je tudi ugotovil, da je mrtva. Zato je poklical dva tovariša, ki sta Marico zavila v šotorsko krilo in odnesla na pod, kjer je ležalo truplo ponoči padlega obveščevalca. Nato so obe trupli z vozom odpeljali na pokopališče v vasi Oštrici pri Kostanjevici.

Jože Starič, Slovenska vas
pri Sentrupertu na Dolenjskem

Pripomba uredništvu: Tovariš Mirko Klančar-Sandi nam je poslal precej obširno pismo, v katerem opisuje, kako je ugotovil, da se je Marica pisala Janc. Torej se njegove ugotovitve ujemajo s Staričevimi. Tovariš Klančar je obiskal Maričino mater in po fotografiji ugotovil, da je Marica na sliki v TV 15 dejansko Marica Janc. Po 26. letih je njena mati zvedela, da hči ni pokopana pri Sv. Križu pri Kostanjevici, kakor ji je bil nekdaj povedal. Takoj zatem je mati prvič obiskala pravi grob svoje hčerke. Z njo v grobu je pokopan tudi Alojz Durn in Gubčeve brigade, padel 13. oktobra 1943. Gre za četnega obveščevalca, ki ga omenja Starič. Nadalje Klančar predlaga, da bi vklesali v spomenik Alojzu Durnu s privolitvijo sorodnikov tudi Maričine podatke na stroške odbora Gubčeve brigade.

Ne bi potrebovali veliko denarja

Skupine šolarjev se ob šolskih izletih vozijo po naši domovini, predvsem pa obiskujejo razne naravne lepote in zgodovinske kraje. Otroci take kraje, posebno pa če so obenem lepi in tudi zgodovinski, radi obiskujejo in želijo o njih zvedeti čimveč.

Na zgodovinskih dogodkih, pa tudi naravnih lepotah, je zelo bogat Rog, pa tudi okolica Kočevja, Bela krajina in končno vsa Dolenjska. Po skritih krajih so delovale partizanske delavnice, bolnišnice, tiskarne, odbori in štabi.

V Kočevju smo obnovili zgodovinski Seškovo dom, v katerem je zasedal Zbor odposlancev. Na Rogu je bolnišnica Jelendol, nedaleč leži Spodnji Hrastnik, ob njem je baza 20. Drugi spominski objekti na Rogu so podrti, v nekaj primerih so kraji označeni s skromnimi obeležji.

Na Rog se da priti od vseh strani z avtobusi. Ceste so razmeroma lepe, le kačipotov ni dovolj. Po vojni so namreč zgradili precej gozdnih cest, ki križajo glavno in zdaj tujec ne ve, katera pot je prava. Potrebno bi bilo postaviti kačipoet za bazo 20. Jelendol in Spodnji Hrastnik tako s kočevske, črnomojske in novomeške strani.

V samem Kočevju ni kačipotov do Seškovega doma, v katerem je tudi muzej NO, v Črnomlju pa ne do stavbe, v kateri je zasedal SNOS. Prav tako ni kačipotov za druge zgodovinske kraje. Ponekod bi morali urediti ceste in poti.

Potrebno bi bilo organizirati tudi učinkovito vodniško službo. Dober vodnik veliko pripomore, da mladina in tudi odrasli dojamajo duh časa, ko so se dogajale zgodovinske spremembe.

Zato naj bi odbori ZZB v Kočevju, Novem mestu in Črnomlju skupaj z republiškim odborom čimprej uredili to zadevo.

RR

Pripoveduje: O. Križanovski-Igor

Piše: Mile Pavlin

Pogovor s črnogledim humoristom

Aktivist: brigadnemu borcu nejasen pojem (podčrtano z rdečim svinčnikom).

Alarmantna vest: Obvestilo, da so Rusi že v Rimu in da Američani že v Starih žagah pri Mrvarici dele cigarete.

Alimenti: nagrada za oostrostrelca.

Alkohol: sovražnik, pred katerim noben partizan ne »cvirna«.

Amater: nov brivec v četi.

Ambiciozen: ponosen na svoje neznanje, večinoma lastnik tujih zaslug, ki se bori za vse večjo osebno uveljavitev.

Američan: lastnik »kamel« in »luka štrika« (naziv parfurniranih zavezniških cigaret), naš zaveznik.

Anarhija: življenje v 1. bataljonu po 6. raportu pri komisarju Janezu.

Anglež: »Poštirkan« partizan, ki poseduje cigarete in te takrat ne pozna.

Anonimen: Višji funkcionar v polomijadi (pripomba: podčrtano z rdečim svinčnikom in opremljeno s prav tako rdečim vprašanjem) Ze takrat!

Apatičen: borec po enem tednu ovsenega močnika.

Aperitiv: robidov grenak čaj pred ovsenim močnikom.

Arest: v kratkem hotel za švabe in domobrance.

Slovarček tukaj je zbudil veliko pozornosti med borci, ki so ga začeli izpisovati v svoje beležnice, seveda z namenom, širiti take in podobne cvetke med ljudstvom. Marsikdo je tudi na svojo pest napisal nadaljevanje, mnogi pa so prihajali k meni s predlogi za različne nove modrosti.

Nazadnje je vse skupaj prišlo na ušesa tovarišem na vrhu. Poklicali so me na zagovor, ki se je končal z odločnim ukazom: »Igor, tvojih neumnosti je dovolj!«

Najhuje pa je bilo, ko se je zvedelo za mojo razlago, zakaj imajo komisarji na rokavih črte in zvezdice. Nekatere sem zanimali, da jih imamo zato, da si ne moremo z rokavi brisati nosov, ker bi se opraskali z zvezdicami ...

Novembra so sovražniki vdrlili v Belo krajino. To je bila naravnost idealna priložnost, da dokažemo svojo borbenost. Glavni štab se je umaknil iz barak, naša naloga pa je bila varovati imetje. radi obilice prtljage štabovci niso utegnili odnesti s seboj nič razen najnujnejšega. Po poti proti Suhorju je ležala odvržena oprema. Naš bataljon je pobiral in zbiral ter se opremil, kot se spodobi. Istega dne zvečer, ko se je štab vrnil, so štabovci ugotovili, da je marsikaj izginilo, čeprav sovražnik ni prišel do barak.

Takoj je bil zbor s pregledom opreme, začeli so pobirati, kar so našli, pri tem pa niso pazili, kaj je zares vzeto in kaj ne. Vsega pa kljub temu niso našli, ker so borci za nekaj dni, dokler se zadeva ni polegla, stvari poskrili. Tedaj se pri nas niso več držali starega partizanskega pravila, da je tisto, kar nekdaj pusti, last tistega, ki pobere.

Izjemoma sem bil pohvaljen, ker sem rešil večino zemljevidov. Po drugi strani sem jih spet slišal, ker nisem dovolj pazil na borce, ki so si prisvojili razne predmete. Seveda nihče ni vedel, da so naši intendantje izkoristili zmedo in odpeljali precej hrane, ki so jo štabovci pustili v skladiščih. To hrano so pozneje pripeljali nazaj v vas, ko da bi jo bili dobili po redni poti. Pozneje smo jo počasi dodajali redni oskrbi, da ne bi zbudili preveč pozornosti.

Kmalu zatem sem moral v bolnišnico zaradi vnetja čelnih duplin. Skoraj mesec in pol sem bil spet »interniran« v eni izmed roških bolnišnic. Tam sem poleg zdravljenja doživel tudi ljubezensko idilo s tovarišico Valči, ki je bila z menoj v bolnišnici.

Ko sem se vrnil v enoto, so me kmalu klicali na razgovor ter mi odločno prepovedali, da bi z njo še nadalje vzdrževal ljubezenske zveze. Kljub temu se je iz najinega poznanstva skuhalo ohcet, ne kmeček, pač pa partizanska in zato tudi v strogi ilegali. Na račun moje svatbe so namreč intendantje organizirali za tiste čase naravnost razkošno gostijo. Jedli smo celo palačinke, »strudele«, kokeši, juho in »partizanski kos« govedine. Hrano so intendantje nabavili na že ustaljen način onkraj Gorjancev. Američani in Angleži so prispevali cigarete in konserve.

Brez uradnega pooblastila sem kar sam sebe poročil in samemu sebi ter ženi celo govoril o dolžnostih zakonske zveze. Potem je tri dni trajalo rajanje pri Tajčbirtu. Prišli so skoraj vsi borci, seveda po skupinah. Ko je ena opravila, je prišla druga. Za doto je žena dobila od Prajerja angleško obleko, da se je lahko vsaj spodobno oblekla.

Kmalu potem, ko sva z Valči na tak način postala mož in žena, sem uredil, da so ženo in njena dva otroka iz prejšnjega zakona poslali v Italijo.

Ko se je zvedelo za mojo ohcet, so me spet poklicali na raport in spet sem jih pošteno slišal.

Kmalu zatem sem uredil, da so me z letališča skupaj z evakuiranci za en dan odpeljali v Italijo k ženi. Iz Barija so me z jeepom odpeljali v Altamuro, kjer je bila žena na okrevanju. Čez eno uro sva se morala posloviti, ker sem moral nazaj v Bari na letališče, od tam pa nazaj v Belo krajino.

Ko sem se zvečer znašel spet na tleh, se mi je zdelo čisto nemogoče, da sem v tako kratkem času prepotoval take razdalje in se vrnil iz dokaj civiliziranega življenja v zavezniškem zaledju v surovo partizansko stvarnost.

Ze dolgo sem pričakoval, da me bodo nekoč »nesli«. To se je tudi zgodilo, toda za to so morali imeti povod. Nekako sredi februarja smo imeli spet miting in jaz sem nastopil samo v eni točki. Molče sem oponašal obnašanje vseh funkcionarjev med govori za govorniškimi pultom. S tem sem med poslušalci sprožil bučen krohot, saj so vsakogar spoznali po moji igri. Toda nekateri so se čutili prizadeti ...

Naslednjega dne so me že klicali h komisarju glavnega štaba tovarišu Kidriču. Slutil sem, da me je že spet pokopal moj program. Tudi kurir je zbijal šale, češ spet si na raportu.

Prvič sem bil menda urejen, kot se spodobi za vojaka. Tovariš Kidrič me je dolgo časa motril, nato pa je rekel:

»Zdi se mi, da sva se že dostikrat pogovarjala na teh raportih. Zdej nam je zadosti, tole, kar je bilo včeraj, ni bilo primerno, zlasti ne za komisarja. Zdi se mi, da ti šola ni dala tistega, kar smo pričakovali. Imaš uspeh, zelo si priljubljen, toda smešiš našo vojsko. Primanjkuje ti resnosti. Namesto da bi organiziral politično in vzgojno delo, slišimo same neumnosti. Borci nimajo primernih odnosov do vodstva, kar ni čudno, saj jih ti usmerjaš v malomeščanščino in plehke zabave. Vsi te zagovarjajo, toda jaz hočem več resnosti. Zato predlagam, da greš v frontno gledališče, saj imaš obilo igralskih sposobnosti ...«

(Se nadaljuje)

Črna legija krvoloka Francetića

»Evo zore, evo dana; evo Jure i Bobana,« prepevajo črni ustaši in jurišajo na naše položaje. Pravzaprav ne jurišajo, marveč kratko malo pritiskajo. Naši položaji so ugodnejši od njihovih. — Kdor se brani, je v začetku običajno zmeraj v ugodnejšem položaju kakor napadalec. Zato pa ima napadalec psihološko prednost. — Tolčemo jih s puškami in puškomitraljezi; in ne bi mogel reči, da naš ogenj ni učinkovit... Pa de jih precej, toda njihove strelske vrste, čeprav razredčene, prodirajo druga za drugo po pobočju proti nam; potiskajo nas proti vrhovom Kalnika. To ni običajno vojaško prodiranje, kakor ga poznajo Nemci. Vojaško prodirati pomeni prodirati organizirano s položaja na položaj, čedalje bliže zastavljenemu cilju, pod zaščito ognja. — Črni legionarji ne gredo s položaja na položaj, marveč prodirajo gredoč pokonci in tako streljajo predse. Podobno kakor partizani.

Še o Slovencih v Zagrebu

Tovariš Jože Zorko iz Zdol pri Vidmu-Krško je pisal, kako smo živeli in kaj smo delali Slovenci med zadnjo vojno v Zagrebu.

Dosti nas je bilo Slovencev v Zagrebu, dosti jih je pomrlo po ječah in taboriščih. Tudi sam sem bil v Zagrebu od 1931 do 1951. Precej dolgo sem bil brez dela in moj dom so bili sindikati. V naprednem gibanju sem bil od leta 1940, 1943 pa sem šel k partizanom. Spominjam se tovariša Miloša Zidanskega, ki je bil pekovski pomočnik v Masarikovi ulici v Zagrebu, saj sva se poznala od leta 1927 dalje, še iz Celja.

Strinjam se, da bi stari borci Slovenci iz Zagreba priredili sestanek in se povezali, morda prek lista TV 15. To bi bil važen dogodek za nas, ki smo ostali nekako ob strani in ki o našem boju ljudje le malo vedo.

Alojz Kacijan,
Majšperk pri Ptuj

Interniranci na Jelovico

V nedeljo, 15. junija, ob 10. uri, bo v partizanskem domu na Vodiški plani na Jelovici srečanje vseh bivših internirancev iz Gorenjske. To bo prva priložnost, da se bodo, kot upajo organizatorji, po četrto stoletju in več lahko našli vsi interniranci iz celotnega območja Gorenjske. Srečanje so pripravile vse komisije za interniranje pri gorenjskih občinskih odborih ZZB NOV.

Dovozi za vozila so možni iz odcepa za Kropo in skozi Lipnico ali pa iz Radovljice.

Pravna posvetovalnica

Družinski dodatek

Naš dopisnik A. R. iz M. piše, da je vojaški vojni invalid V. skupine, da se mu njegovo zdravstveno stanje slabša in da bo moral zapustiti službo. Ima tudi dva nedoletna otroka, ki še nista preskrbljena. Zato ga predvsem zani ma, ali bi lahko dobil za otroka družinski dodatek, o katerem je bral, da je bil na novo uveden. Zato bi rad točne informacije o tem, komu pripada družinski dodatek, kakšnim otrokom pripada in kako se ga uveljavlja.

Družinski dodatek je bil res uveden šele s spremembo zakona o vojaških vojnih invalidih, objavljeno v 53. številki lanskega zveznega uradnega lista. To je res najnovejša oblika pomoči, ki jo daje navedeni zakon, ki sicer ureja vsa vprašanja v zvezi z vojaškimi vojnimi invalidi. Vendar pa je zgrešeno mišljenje, da družinski dodatek pripada tistim invalidom, ki imajo otroke in naj bi bil namenjen kot pomoč za invalide z družino. Dejansko pripada tistim, ki so upravičeni do družinske invalidnine, torej vdovam, otrokom vojaških vojnih invalidov, ne pa vojaškim invalidom samim. Ime »družinski dodatek« torej ne sme nikogar zavesti k temu, da bi mislil, da je to neke vrste dodatek za

»Ali so črni legionarji hrabri?« me vpraša Valent. Valent je dvajsetletni štabni deček, ki nima drugega opravka, kakor da zastavlja najrazličnejša vprašanja. »Pusti me pri miru, kaj mi to mar,« sem odgovoril. Pozneje, med kratkim nočnim odmorom, sem namesto da bi bil spal, jel premišljevali, kako bi bil moral odgovoriti na Valentovo vprašanje. Zares, ali so črni legionarji hrabri?

Včeraj se je začela resna sovražniškova ofenziva na Kalnik. To niso več ustaši in domobranci iz okoliških garnizij, s katerimi se že dva meseca poigravamo okrog Kalnika in Bilogore; to je Francetićeva Črna legija. Odpoklicali so jo iz Bosne in jo poslali sem z namenom, da nas likvidira.

Črna legija je najbolj elitna ustaška formacija. Uporabljajo jo samo v bojih na najbolj kritičnih terenih ali za kazenske ekspedicije. Kalnik je sedaj zanje kritičen, ker je blizu Zagreba. Temu se moramo zahvaliti, da so nas počastili s Francetićevimi ustaši. Legija je sestavljena iz več tisoč izbranih divjakov, iz versko in nacionalistično najbolj zagriženih in najbolj zaostalih elementov. To so primitivni gorci, zapeljani od katoliških popov in pozneje korumpirani z ropanjem in pokoli. Nosijo črne ustaške uniforme in med bojem so zmerom pijani. Kadar napadajo, se razlega in njihovih vrst divje, noro tuljenje in težko jih je zaustaviti. Za vratom jim vise križci, v denarnicah in noteh pa nosijo svete podobice. Kdo ve, morda jim je neke v zamegljeni zavesti ostal fraterski nauk o svetem poslanstvu ustaštva, da uničijo brezbožnike; poslanstvu, ki ga mora vsak dober katoličan in Hrvat (a najboljši Hrvati in katoličani so ustaši) izpolnjevati za Cerkev, poveljnika in hrvatsko državo.

Njihov poveljnik je ustaški polkovnik Jure Francetić. Njegov namestnik je ustaški bojnik Rafael Boban. Oba sta emigranta. Francetić je, kakor pišejo ustaški časniki, najbolj zaslužen za ustanovitev Črne legije in za vse njene uspehe. Pišejo tudi, da je njihov »dičnik« Jure sin dobre hrvatske in katoliške družine iz kršne Like. Pri njih je vse »dično« in kršno. Ta zloglasni krvolok je bil nekoč študent. Sodeloval je v frankovskih terorističnih akcijah in tako se je kot frankovski terorist izse-

lil v Italijo. Iz Italije se je, občasno ilegalno vračal v Jugoslavijo. V ustaških emigrantskih taboriščih se je izsolal za sedanje naloge, ki jih vneta izpolnjuje. Rafael Boban, njegov namestnik je, kolikor vemo, gospodarski emigrant. Kakor mnogi drugi krošnjari iz okolice Imotskega se je izselil v Belgijo. Tam so ga ustaši pridobili in napravili iz njega klavskega komandanta. — Včeraj so vdrl v vas Kalnik in dali ustreliti učitelja in učiteljico, kar tako tebi nič meni nič. Partizanom nista pomagala, ustrelili so ju kratko in malo za zabavo.

* * *

Kaj je hrabrost? — Bral sem Tolstoja. Tolstoj ne priznava romantične vojne hrabrosti. Priznava samo tisto vsakdanjo običajno vojaško hrabrost, ki se očituje v nekoliko fatalističnem izpolnjevanju težavnih in nevarnih vojaških dolžnosti. Njegovi primitivni in izkušeni kavkaški oficirji in vojakimuziki žive in se vojskujejo kot vojščaki in junaki, toda nasploh jim niti na misel ne pride vprašanje, ali so hrabri. Kadar morejo, čuvajo svoje glave; kadar morajo jih izpostavljajo tudi največji nevarnosti... Videl sem mnogo takih borcev tudi pri nas. Po mojem mnenju je taka hrabrost velika vojaška vrлина. Treba pa je reči, da mora takšna hrabrost predpostavljati, da človek žrtvuje življenje za plemenite cilje. Kadar napravi človek smelo dejanje, celo takšno dejanje, ki ga vsi občudujejo, tedaj je hraber, toda samo s pogojem, da se zaveda plemenitosti in koristnosti cilja, ki se zanj žrtvuje. Prepričan sem, da tudi takšen človek čuti strah. Pa še kako ga čuti! Nikomur ni prijetno, če mu krogle žvižgajo okrog ušes in če pokajo bombe okrog njega. Vsak človek se boji smrti, to je v človeški naravi. Če pa vendarle in vzlic temu, da je njegovo življenje v smrtni nevarnosti, vestno izpolnjuje svojo dolžnost in stori še več, kakor more, tedaj je to zares hraber človek. Gledana s tega vidika je hrabrost premagovanje strahu. Kdor ne pozna občutka strahu, ne more biti hraber. Ne bati se smrti, to je ali defekt ali pomanjkanje sposobnosti, da spoznaš nevarnost. Če pa so ljudje, ki res ne poznajo strahu in ki se pri čisti zavesti in trezni ne boje smrti, tedaj to niso običajni normalni

ljudje in ne smemo jih meriti z običajnimi človeškimi merili. A hrabrost more biti lastna samo običajnemu normalnemu človeku.

Črni ustaši so se napili ruma in žganja. — Topovsko meso se vedno napije, ker pijano bolje juriša in laglje umira. — Pijani prodirajo srčno in so malone nezadržljivi. Ne zmenijo se za krogle, ki jih kose... Kaže, da so zares hrabri... Toda čemu vse to? Kakšen cilj imajo pred seboj? Običajni cilj je iznakažen in zločinski, osebni nagib vsakega posameznika sta ropanje in krvoločnost. Tu hrabrosti ni mesta. Hrabrost je plemenita lastnost človeka, ne pa spontan nagib zveri.

Težko jih je celo sovražiti. Kako bi sovražili divjo zver zato, ker je nevarna in krvoločna? Treba jo je onemogočiti, kratko malo iz potrebe in za občo blaginjo.

Nekoliko zamotano je to, toda morda me bo štabni deček Valent razumel. Fant je bister partizanček.

* * *

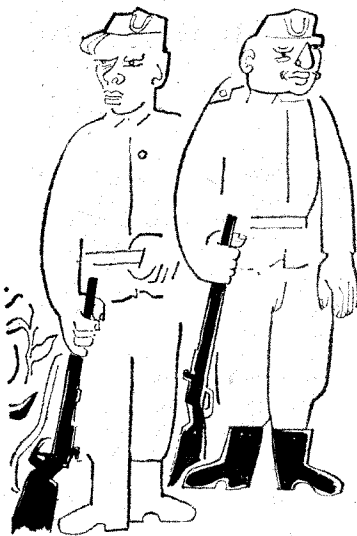
Na vrhu Kalnika vihra ustaška zastava. Z našega hriba jo lepo vidimo s prostim očesom. Nekateri gledajo z daljnogledom in trdijo, da stoji pod zastavo Francetić, pravi pravcati Francetić in igra na kitaro. Pravijo, da razločujejo njegove polkovniške rozete. Jaz niti z daljnogledom ne vidim tako daleč. Še zmerom po malem poku. To, da igra Francetić med bojem na kitaro, velja za nekakšno kurioznost, njegovi osebnosti pa posreduje nekoliko skrivnostno obeležje. Veste kako je: Črna legija, črna uniforma, črni ustaši, kazenska ekspedicija; vse skrivnostno, grozljivo in vredno V resnici pa ni nič skrivnostnega, spoštovanja, kakor podzemljaska sila peklja. In povrhu še kitaro... vse je samo zvijača in slepilo, in sicer cenena zvijača in slepilo. Stvarjen je samo zločin. Strašen, grozljiv zločin, toda zločin, ki se je uveljavil, ki je uzakonjen in zato bi ga morali imeti za koristnega in pozitivnega, zgodovinsko nujno potrebnega in upravičenega.

Razlega se pijana ustaška pesem:

»Visoki je Trebević, na njem sedi Pavelić;
vino pije, peče janjce, kolje Srbijance«...

Klati Srbijance je sveto poslanstvo ustaštva; sveto in zgodovinsko... Srbijance, Žide in Cigane, vse brez razlike, Hrvate pa samo, če so komunisti ali antifasisti ali če ne odobravajo in ne pritrjujejo ustaškim zločinom.

Ustaška zastava vrh Kalnika naj bi bržčas pomenila, da je Kalnik očiščen partizanov in da so ga

ustaši znova zavzeli... Naš odred je žilav in vzlic Francetiću in Črni legiji se bomo vedno vračali na Kalnik in tu ostanemo do konca vojne...

* * *

Do nas je prišla vest, da je padel ustaški polkovnik in poveljnik Črne legije Jure Francetić. O njegovi smrti poroča ustaška radijska postaja v Zagrebu, poročala pa je tudi Slobodna Jugoslavija.

Francetić je potoval z letalom iz Zagreba v Otočac, da bi v svojem rojstnem kraju praznoval božič. Med poletom se je pokvaril motor in letalo se je moralo prisilno spustiti v okolici Slunja, na partizansko ozemlje. V bližini ni bilo nobene partizanske enote, pač pa so prihiteli kmetje in ga pobili s sekirami. Umri ni takoj. Nezvestnega so prepeljali v partizansko bolnišnico. Drugi dan je podlegel ranam. Osvestil se ni več. Tako je končal eden največjih ustaških krvnikov. Vsi ustaški časniki so izšli črno obrobljeni in polni člankov o Francetiću. Razglasili so ga za viteza in pobočnika.

Ni še mesec dni tega, ko je paševal po kalniških vaseh. Zdaj pa so mu namesto kalniških partizanov prišli do živega kordunski kmetje. Spoznali so ga in mu sodili po zaslugah. Kdo ve, koliko nedolžnih ljudi je pobil ta zloglasni ustaški krvnik, ko je vodil kazenske ekspedicije v nezaščiten partizanske vasi širom po deželi.

Iz knjige Ivana Šibla
Vojni dnevnik

VAŠ ADUT je nakup

pri

T

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO
TEHNO-MERCATOR
CELJE

tako tudi delovno razmerje ni ovira za družinski dodatek. Pač pa ne more dobivati družinskega dodatka tisti, ki prejema invalidski dodatek. Upravičenec ima pravico do tistega dodatka, ki je zanj ugodnejši, ali do invalidskega dodatka do družinskega dodatka. Tuji državljani, nimajo pravice do družinskega dodatka.

Zakon o voj. vojnih invalidih pozna še eno obliko pomoči. Uzi valcu družinske invalidnine, ki ne izpolnjuje pogojev za pravico do družinskega dodatka, gre enkratna denarna pomoč v višini 6 mesečnega dodatka za postrežbo in tujo pomoč. Enako gre tako enkratna denarna pomoč vdovi, ki nima pravice do družinske invalidnine, če seveda družinske invalidnine ne dobiva noben drug družinski član.

Obvestilo

Obveščamo bivše borce 2. brigade Vojske državne varnosti, ki lani 15. septembra niso bili na proslavi v Novi Gorici in zato niso prejeli spominske značke, naj pošljejo svoje popolne naslove občinskemu odboru ZZB NOV Nova Gorica najkasneje do 20. junija.

Odbor za proslavo
2. VDV brigade

Kulturni obsornik

Prva knjiga Litijskega zbornika

Pred kratkim je občinska skupščina Litijskega zbornika NOB, oziroma njegovo I. knjigo. Torej bo sledila še II. in morda tudi III. knjiga.

Kot že ime samo pove, v tem primeru ne gre za kako kroniko ali zgodovino, ampak za bolj ali manj dokumentirane zapiske posameznikov, ki jih je uredniški odbor smatral primerne za objavo in dovolj pomembne.

Objavljeno gradivo se nanaša na dogodke med NOB na ozemlju današnje litijske občine, le ob koncu knjige je kratak prikaz razvoja občine po osvoboditvi.

Gradivo za knjigo je ocenila Komisija za zgodovino sveta za razvijanje tradicij pri republiškem odboru Zveze združenj borcev NOV in jo priporočila za objavo.

Med recenzenti te komisije je več znanih zgodovinarjev. Tako je onemogočeno, da bi pisci delali večje napake, medtem ko majših dejansko ni mogoče preprečiti skoraj pri nobenem delu te vrste.

Pri delih take vrste je tudi težko izogniti se ponavljanju, oziroma prazninam. V tem zborniku so to vprašanje uredili tako, da vsak izmed piscev prispevkov opisuje posamezno področje dejavnosti ali ozemeljsko območje, oziroma razdobje.

Tako smo dobili eno izmed najboljših del te vrste, ki opisujejo dogajanje po ozemeljskem načelu, kot temu pravimo. Kot ozemlje pa je bila okolica Litijske zaradi takratnih okoliščin in vojaškega položaja zelo razgibana. Mimo Litijske je vodila najbolj zanesljiva zveza med Dolenjsko in Štajersko s prehodi čez Savo in čez nemško-italijansko razmejitveno črto. Zahodno od Litijske je bila sredi odprte ravnine, preprejene z mnogimi mejami, močna sovražnikova postojanka Ljubljana, vzhodno pa ozemlje, naseljeno s Kočevarji in drugimi sovražnimi naselenci. Okolica Litijske pa je bila razen redkih izjem vsa na partizanski strani.

Zato bo nekdanji borec v Zborniku našel marsikaj, kar ga bo spominjalo na mladost in slavljeni boj za svobodo. Zbornik zasluži oceno prav dobro.

MP

Dopolnilo k razpisu nagrad vstaje slovenskega naroda za leto 1969

Zirija za ovrednotenje predlaganih del za leto 1969 podaljšuje rok za prijavo do 15. junija. Zirija bo ocenjevala vsa dela, ki so bila prvič objavljena, razstavljena, izvajana ali prikazana do 1. maja 1969.

Pred dvajsetimi leti, 11. junija 1949, je umrl zadnji od četverice predstavnikov slovenske »Moderne« (Cankar, Kette, Murn-Aleksandrov) Oton Župančič, poleg Prešerna največji slovenski pesnik.

»Slovenske narodne pesmi«

Ena najstarejših slovenskih založb Slovenska matica pripravlja ponovno izdajo Streklejevih »Slovenskih narodnih pesmi«. Knjiga ne bo ponatis, saj bo že v prvem delu obsegala petkrat več gradiva.

Nezaželen tujski promet v Salzburgu

Staro baročno mesto Salzburg sodi med priljubljene tujske prometne kraje Avstrije. Salzburške slavnostne igre so svetovno znane in povsem upravičeno povezujejo to čudovito mesto, z glasbo, predvsem z Mozartovo in s tem v tradicionalno povezanost z vsemi narodi.

Salzburg je le nekaj kilometrov oddaljen od zahodnonemške meje. Morda je prav to razlog, da je Salzburg v zadnjem času pridobil žalosten sloves v zvezi z neonacistično dejavnostjo, ki jo v časnih večkrat omenjajo. Pred kratkim je tu priredila zahodno-nemška »Družba za svobodno publicistično« v svetovno znani koncertni hiši Mozarteum v Salzburgu veliko slovesnost. V vodstvu te družbe so vsi preživeli publicisti Hitlerjevega rajha. Med njimi je nacistični pesnik Guido Kolbenheyer, ki mu je Hitler podelil več odlikovanj, dalje priljubljeni Hitlerjev pisatelj Bruno Brehm, nekdanji predsednik parlamenta Hjarar Schacht, ki verjetno skrbi za denarna sredstva te družbe in pa ameriški fašistični avtor David E. Hoggan, ki je v svoji knjigi »Vsiljena vojna«

poskušal oprati s Hitlerja vsako vojno krivdo. Med njimi je tudi še več drugih nacističnih pisateljev, npr. tudi Heinrich Hörtle iz Münchna, ki je avtor mnogih nacističnih knjig in trenutno glavni sodelavec neonacističnega lista »Deutsche National und Soldatenzeitung« v Zvezni republiki Nemčiji.

Med slavnostnimi gosti so bili tudi zastopniki NPD (nacionalne stranke Nemčije) in drugih neonacističnih skupin. Salzburško deželno vladno je zastopal deželni svetnik Leitner, ki je predsednik svobodne stranke Avstrije (FPO), ki je s tem ponovno dokazal, da se v tej stranki ne zbirajo zastoj nekdanji vodilni nacisti.

Ker se delavci Zahodne Nemčije vedno ostreje upirajo tiskati izdaje NPD (nacionalne stranke Nemčije), zato tiska sedaj NPD svoj list »NPD Kurier« v Salzburgu. V veliki nakladi 2,5 milijona izvodov so v tiskarni Kiesel v Salzburgu tiskali posebno izdajo »NPD Kuriera«. V časniku »Salzburger Nachrichten« obsojajo vse to ker bi lahko imelo neljube politične posledice.

Johan Müller
Dunaj

Tri razstave v Slovenjem Gradcu

Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec je pripravil v Pavčkovih partizanskih bolnicah pod Malo kopo na Pohorju pod smrekami v vitrinah, kritimi s skodlami, nove razstave o partizanski saniteti na zahodnem Pohorju, kjer je bilo med NOB zraven postojanke Trška gora še 5 bolniških naselij, in sicer Kozjak, Krn, Sentprimoz, Dovže in Svoboda. Gradivo je na ogled komaj 100 metrov od ceste, ki vodi do Partizanskega doma na zahodnem Pohorju.

— M —

Na osnovnih šolah v Doliču in na Paškem Kozjaku je pripravil letos Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec na pobudo občinskega združenja ZB NOV te koroške občine stalni razstavi o narodno osvobodilnem gibanju na njihovem območju. Pravzaprav gre za prva dva partizanska kotička na osnovnih šolah v Mislinjski dolini, ki prikazujejo vsak nad 100 fotografij in dokumentov o NOB na slovenjegraškem območju, posebej še v Doliču in na Paškem Kozjaku.

— M —

V prostorih osnovne šole v Mislinji, v občini Slovenj Gradec, je pripravil Muzej ljudske revolucije iz Slovenj Gradca razstavo »Okrožje Dravograd v osvobodilni borbi«. Na 32 panojih je bila prikazana dejavnost borcev in aktivistov s področja Mislinjske, Mežiške in Dravske doline v letih 1941–1945.

— M —

Zanimivosti

Televizijski film o Napoleonu

V Skofji Loki se pred kratkim končali enotedensko snemanje francoskega televizijskega filma v barvah. V koprodukciji z Jadran filmom iz Zagreba so snemali film o Napoleonu.

Afera v Sarajevu

Če bo sprejet protest skupine borcev iz Rogatice, mesta v okolici Sarajeva, bo poslednja številka literarne revije »Življenje«, ki jo ureja predsednik Društva književnikov Bosne in Hercegovine Mak Dizdar, prepovedana! Povod za te nepričakovane in nesvakdanje dogodke je roman Vojslav Lubarde »Ponosno klecanje«, katerega prvo nadaljevanje je bilo objavljeno v omenjeni reviji.

Ovacije za film »Z« v Cannesu

Občinstvo v Cannesu je priredilo pravcate ovacije filmu »Z« Coste Gavras, ki je bil »najmočnejša karta« francoske kinematografije v tekmovalni zlati palmo. Film govori o aventičnem dogodku iz današnje Grčije: o političnem uboju, skritem za prometno nesrečo, katere žrtev je bil 20. maja 1963 v Solunu ljudski poslanec Lambrakis. Z enakim aplavzom so film in ustvarjalce pozdravili tudi novinarji na tiskovni konferenci. Gavras je med drugim dejal: »Rad bi povedal, da mi je manj za festivalsko nagrado kot za možnost, da ob tej priložnosti lahko pokažem dokument, kakršen je ta film!«

Razstava vojaških karikatur

V galeriji Doma JLA v Beogradu je bila v maju odprta zanimiva razstava vojaških karikatur. Na razstavi je zastopanih več kot dvajset avtorjev s kakšnimi petdesetimi karikaturami na temo vojaškega življenja.

Knjiga o jugoslovansko- bolgarskih odnosih

V Skoplju je izšla knjiga »O jugoslovansko-bolgarskih odnosih«, ki jo je izdal Urad za informacije Sobraja Makedonije. V knjigi so objavljene razprave članov izvršnega sveta Makedonije, sklepi izvršnega sveta Makedonije, informacije o jugoslovansko-bolgarskih odnosih in poročila Komisije za vprašanja odnosov s tujino zvezne skupščine.

»Spomeniki za mrtve«

Štiriletni napor Zgodovinskega arhiva v Titovem Ulicu so rodili sadove: knjiga »Spomeniki za mrtve«, v kateri je zapisanih več kot dva tisoč imen padlih v zadnji vojni, je pripravljena za tisk. Imena umrlih so dopolnjena s podatki, kateri enoti so pripadali, kje in pod kakšnimi okoliščinami so izgubili življenje. Knjiga bo izšla v nakladi pet tisoč izvodov!

Športniki za »Krvavo bajko«

Prvič se je zgodilo, da športniki pomagajo filmskim umetnikom. Prvak Jugoslavije, košarkarski klub »Crvena zvezda« je v ta namen odigral v Kragujevcu tekmo s ekipo mesta; izkupiček le-te pa je namenjen za pomoč pri snemanju filma »Krvava bajka«.

Čedalje več knjig v albanščini

V zadnjih desetih letih je pri nas izšlo vsako leto poprečno po 40 knjig v albanščini, in to v skupni nakladi 150.000 izvodov. Lani je bilo tatisnjanih 110 del v 300.000 izvodih, letos pa namerava »Rilindja« izdati v albanščini 155 del v 341.000 izvodih.

»Smrt v Dongu«, film o Benitu Mussoliniju

Italijanski režiser Carlo Lizzani, ki snema film o mafiji na Sardiniji, je dočel glavne igrance tudi že za svoj naslednji film »Smrt v Dongu«. Vloga Benita Mussolinija je zaupal Yulu Brynnerju, Lisa Gastoni pa bo igrala Mussolinijevo priležnico Claro Faccii.

France Mihelič: PARTIZANSKI KURIRJI

Partizanska ljudska pesem

Spomenik

V poletni dan
vse hiše v soncu se bleste,
na oknih angeljni gore,
odmeva pesem prek poljan.

A tu pred nami spomenik
je kakor temnih dni glasnik...

Poglej, ta kamen mrtve ni,
na njem napis nam govori:
bil fant je mlad, življenja cvet,
ki v boj je šel za lepši svet.

Kot lev se v borbo je pognal —
nekje pod Mrzlico je pal.

In drug napis... Ta bil je oče,
ga, talca, je pokosil strel,
ostal za njim je le pepel
in treh otrok solze pekoče.

Vi vsi, ki padli ste za nas
v gozdovih, ječah in drugod —
svobodi utirali ste pot —
ne izbršite iz naših src vas čas!

Marica Kotnik-Sipeč

V nedeljo, 8. junija, se je pri spomeniku enega izmed naših največjih lirikov in narodovih buditeljev Simona Jenka v Podrečju zbrala velika množica domačinov in gostov, da bi počastila stoletnico njegove smrti.

Obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Okinava - ameriško oporišče

Zavzetje japonskega otoka Okinave je stalo Američane leta 1945 na tisoče mrtvih in ranjenih vojakov. Po končani vojni so ga Američani zadržali pod svojo oblastjo ne zaradi sentimentalnih razlogov, temveč zato, ker ima otok, ki leži v severozahodnem delu Tihega oceana, v primeru spopada s Kitajsko izreden strateški pomen. O mnogih oporiščih, ki so jih ZDA vzpostavile na Okinavi, je polkovnik V. Prozorov objavil v sovjetski reviji »Voennij vestnik« spodnji članek, ki pa smo ga nekoliko skrajšali.

Že od prvih dni ameriškega vmešavanja v Vietnamu deluje na Okinavi šola za posebno enote »Camp Hardey«, v kateri urijo ameriške obveščevalce in diverzante. Tam noč in dan pripravljajo enote »zelenih baretk«, preden jih pošljejo v Južni Vietnam. Na stotine inštruktorjev uči, kako se je treba boriti proti partizanom, v okoliščinah, ki so kar najbolj podobne tistim, v kakršnih se bi diverzanti znašli na bojišču.

Ameriško poveljstvo na tem otoku pa seveda nima le te šole. Tam je celo omrežje raznih poligonov in vojašnic, v katerih urijo pripadnike vseh rodov ameriške vojske.

Toda pomen tega otoka je za Američane še veliko večji. Časopis »Asahi evening news« odkrito piše, da je »Okinava eno izmed najpomembnejših ameriških oporišč v zahodnem delu Tihega oceana«. Po pisanju tujih časopisov naj bi na tem otoku sedaj bilo približno 100.000 ameriških vojakov.

Otok Okinavo je ameriška vojs-

ka uporabljala kot oporišče že med triletno korejsko vojno, še pomembnejši pa je ta otok za Američane sedaj. Odtod pelje za ameriške zračne in morske sile najkrajša pot do Južnega Vietnama in drugih žarišč na Daljnem vzhodu in v jugovzhodni Aziji.

Američani grade na Okinavi razne objekte že več kot dvajset let in so v te namene porabili najmanj milijardo dolarjev. Na otoku je sedaj že 117 velikih vojaških objektov. Največjo pozornost posevčajo letalskim oporiščem. Še pred dvema ali tremi leti so se na Okinavi le tu pa tam zadrževali strateški bombniki B-52 in še to pod izgovorom, da so se morali tja zateči pred tajfuni, toda sedaj so ta letala že stalno na otoku. Odtod vsakega dne pošiljajo na desetine »letečih trdnjav«, izmed katerih ima vsaka po 30 ton bomb, na piratske pohode proti Južnemu Vietnamu. Po dvanajstih urah so letala spet nazaj. Nad Okinavo pa v zraku polnijo rezervoarje z gori-

vom tudi tistim bombnikom, ki delujejo z otoka Guzi.

Na Okinavi so vzpostavili gnezdo ameriških vojunskih letal. Sprva so imeli tam znana letala U-2, sedaj pa so jih nadomestili z bolj širimi UF-12A. V najnovejšem času so opazili tudi izvidniška letala RB-57F.

Razen tega je Pentagon spreminil Okinavo še v raketno oporišče. Na otoku so vzletišča raket s srednjim dosegom »Mace B« ter protiletalskih raket »Nike Hercules« in »Hawk«. Vseh skupaj pa je za 32 divizionov.

Ameriška vojna mornarica ima na Okinavi trinajst oporišč, ki so med drugim tudi izhodišča mnogim ladjam ameriškega 7. ladjevja za patroliranje in obstreljevanje južnovietnamske obale, pa tudi jadrskim podmornicam in raznim drugim ladjam.

Kopenska vojska ima na otoku večje število oporišč, šol, poligonov in drugih objektov. Enote, ki so namenjene za popolnitev vojske v Južnem Vietnamu, se zadržujejo predvsem na zahodnem obrežju.

Čez Okinavo poteka poglobljena žila za oskrbovanje polmilijonske vojske v Vietnamu, hkrati s tem pa iz Vietnama pošiljajo na Okinavo poškodovano orožje. V oki-navskih bolnišnicah se zdravijo ranjeni in bolni vojaki.

Potemtakem je Okinava ne le ogromno mostišče za vojni v Vietnamu, temveč tudi bojno zaledje tamkajšnje ameriške vojske. Tuji tisk poroča, da je zmogljivost ameriških vojaških oporišč na Okinavi po izbruhu vojne v Vietnamu narasla za desetkrat.

Čimbolj se širijo Američani na Okinavi, tem večje je vznemirjenje med domačim prebivalstvom. Oporišča in poligoni so na najboljših

površinah, betonska vzletišča v letalskih oporiščih pa segajo vse do naselij. Dogaja se, da ponesrečena letala in helikopteri padajo na šole in hiše. Jeseni 1968 je v severnem delu otoka skoraj teden dni divjal velik požar, ki so ga zanetili med topniškimi vajami. Škoda je bila ogromna, saj so na površini sto kvadratnih kilometrov zgoreli vsi gozdovi ter nasadi s sladkor-nim trsom in ananasom.

V mnogih letalskih oporiščih imajo tudi skladišča z jadrskim orožjem. Otočani se dobro zavedajo, kakšne posledice utegne to imeti. Da je njihov strah utemeljen, so spoznali novembra 1968, ko se je na vzletišču letalskega oporišča v Kadeni razletelo letalo B-52 in tresčilo v bližino podzemeljskega skladišča z jadrskim orožjem.

Prebivalstvo je zaskrbljeno zlasti zato, ker v pristanišča načrtno prihajajo jadrski podmornice in ugotavlja čedalje večjo zastrupljenost obrežnih voda z radioaktivnim kobaltom 60. Zato odločno zahtevajo, naj se ameriškim jadrskim podmornicam prepove dostop v oki-navska pristanišča.

Otočani se še nadalje bore za ukinitve vojaških oporišč, odhod ameriških enot, odstranitev jadr-skega orožja in vrnitev otoka Japonci. Razmere glede tega pa se doslej niso spremenile. ZDA so na Okinavo poslane novega vrhovnega komisarja, ki naj bi bil odločnejši od prejšnjega. Neki ameriški predstavnik pa je izjavil, da bodo na otoku število oporišč še povečali. Poleti 1968 so ameriški inženirji začeli graditi v severovzhodnem delu otoka podzemeljsko železobetonsko protipotresno skladišče za jadrsko orožje. To dokazuje, da Washingtona ne smili prepustiti otoka Japonci.

Vojaška red in tehnika

Japonski tanki in transporterji

Na Japonskem si zelo prizadevajo, da bi imeli tanke in oklopna vozila domače konstrukcije. Prva japonska poveljna tanka A1 in A2 so napravili leta 1957 na podlagi znanega ameriškega tanka M-48, vendar so Japonci pri tem upoštevali značilnosti svojega zemljišča in fizične lastnosti japonskega vojaka. Zato je bil japonski tank lažji od ameriškega, prostor za posadko je bil manjši, izboljšali so sistem vodenja in tank izpopolnili še v marsičem.

Sedaj je japonska vojska oborožena s tako imenovanim »bojnim tankom tipa 61«, ki tehta 35 ton in doseže hitrost 45 km na uro. Ima top kal. 90 mm in z njim združen mitraljez 7,62 mm, v kupoli pa še mitraljez 12,7 mm. Njegove gosenice so široke pol metra, motor pa ima 600 KM.

Japonska oborožitvena industrija izdeluje dve vrsti oklopnih transporterjev: prvi je bojno vozilo, drugi pa je namenjen za prevoz vojaštva. Oklopni transporter 60 SPRR je po svoji zunanosti povsem podoben tanku. Okrog in okrog je obdan z jeklenim oklopom, ima gosenice in kupolo. Oborožen pa je z dvema netrajnima topovoma kal. 106 mm, ki imata razen običajnih še prebojne granate. Za prevoz vojaštva imajo Japonci desetonski transporter. Oklopni transporter tipa 60 ima prostor za deset vojakov, oborožen pa je z mitraljezoma, izmed katerih ima eden kaliber 7,62, drugi pa 12,7 mm.

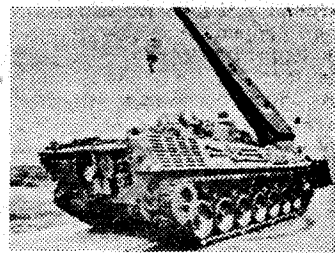
Tank s topom 152 mm

Američani so svoj tank M-60 opre-mili z novo ploščato kupolo, v katero je vgrajen top s kalibrom 152 milimetrov. Posebnost topa je v tem, da lahko strelja z granatami ali pa z raketami »Shillelagh«. Preurejeni tank ima oznako M-60 A1 E1.

Zahodnonemški inženirski tank

Ker sta bojni tank »Leopard« in tank za reševanje »Standard« dala dobre rezultate, so v Zahodni Nemčiji sklenili, da bodo na enaki šasi izdelali še inženirski tank. Namenjen je predvsem za pomoč enotam pri premagovanju raznih ovir in pri kopanju zaklonov. Zato so si pri konstruiranju tanka prizadevali, da bi bila njegova sposobnost za odstranjevanje ovir in za vrtnje v tla čim večja.

Tank je opremljen z buldožerskim nožem in v tem oziru lahko na uro odstrani 200 kub. metrov zemljo. S pomočjo tega noža in žerjava odri-va

in odstranjuje zemljo, kamenje ali ruševine, postavlja ali odstranjuje ovire, prebija nasipe, poravnava jame, rije zaklone za vozila in material, orje sneg, razbija do globine 40 cm led ali beton itd. Njegova hidravlika omogoča delovanje vseh teh naprav tako v hudem mrazu, kakor tudi pri visoki temperaturi (od -40 do 43 stopinj C).

Buldožerski nož je dolg 375, visok pa 100 cm. Mogoče pa ga je hitro odstraniti in tank usposobiti za vožnjo po železnici. V tem primeru bo znašala širina tanka le 325 cm. Inženirski tank lahko brede do 210 cm globoko vodo. Če pa nanj pritrdijo cev za podvodno vožnjo, lahko vozi tudi po dnu do 4,50 m globoke reke ali jezera.

Tank je oborožen s protiletalskim mitraljezom. Največja hitrost, ki jo doseže, znaša 62 km na uro, če pa je pri delu na odstranjevanju ruševin in ovir, pa se bo pri polni zmogljivosti 200 kub. metrov gibal s hitrostjo 8 km na uro. Z vrtno napravo lahko vrta do dva metra globoke in 70 cm široke luknje.

Medsebojno zasledovanje in nadzorstvo

Kopenski, pomorski in zračni manevri oboroženih sil NATO in varšavskega pakta si čedalje pogosteje sledijo drug za drugim. Vsak takšen manever, kjerkoli je to mogoče izvesti, pa ima tudi nezaželene ni nadležne nasprotnikove opazovalce. To je zlasti značilno za pomorske manevre zunaj teritorialnih voda.

Dežele NATO pakta so jeseni organizirale v severnem delu Atlantskega oceana velike pomorsko-zračne manevre, ki se jih je udeležilo več kot sto ladij devetih NATO držav ter nemška, britanska, ameriška, kanadska, norveška in portugalska letala s kopenskih letališč. Operacija se je imenovala »Silver Towers«.

Osnovna zamisel manevra je izhajala iz predpostavke, da oranžni ogrožajo Norveško, da nasprotni-

Sile, ki naj bi konvoj varovale, so se zbrale južno od Islandije. Sestavljalo jih je trideset ladij, izmed katerih je bila le ena letalonosilka (»Eagle«). Letala »Buccaneer« so z nje »napadala« z atomskimi in konvencionalnimi bojnimi sredstvi razne kopenske cilje.

Sovjetska zveza je za te manevre pokazala veliko zanimanje in je tja napotila tri rušilce, dve

Slika je posneta z britanske letalonosilke »Eagle«, na njej pa je v ozdju videti tudi sovjetski raketni rušilec »Kildin«, ki je zasledoval letalonosilko ves čas manevrov.

kove površinske ladje križarijo po Severnem morju in da je tudi Atlantski ocean na gosto posejan s podmornicami.

Pri operaciji »Silver Towers« je šlo za dve pglavitni zadevi: za spremljavo in zaščito svojih konvojov v Severnem morju in na Atlantskem oceanu ter za pomorsko intervencijo sil NATO v severnem delu Atlantskega oceana. Trgovske ladje, ki so se združile v konvoj, so pripadle iz Nizozemske, Velike Britanije in Kanade, »napadla« pa so jih letala, površinske ladje in podmornice.

oskrbovalni ladji in še dve drugi ladji, ki sta opremljeni z različnimi elektronskimi »vohunskimi« napravami. NATO ladij pa Sovjetska zveza ni nadzorovala le s svojimi pomorskimi silami, temveč so nad njimi nenehno krožila tudi štiri motorna pomorska patrolna letala tipa »Bison« in »Bear« (po NATO oznakah).

Kaj je pokazala operacija »Silver Towers«? Predvsem to, da za dolgotrajne operacije NATO nima dovolj ladij nekaterih kategorij, prav tako pa tudi ne dovolj patrolnih letal.

Elektronika in sodobno vojskovanje

Menda ni oboroženih sil, katerih strokovnjaki bi podcenjevali pomen elektronske opreme za vojaške namene. V glavnem so področnosti skrbno prikriti, tu in tam pa vendarle pridejo na dan kakšni podatki.

Na simpoziju, ki sta ga skupaj priredili zveza ameriške elektronske industrije EIA in poveljstvo za razvoj vojaške bojne tehnike ACDC so najprej ugotovili, da gre razvoj z velikimi koraki, kar kažejo tudi računi. Od 248 milijonov dolarjev v letu 1965 se bo kupčija povzpela na 730 milijonov dolarjev v letu 1969. Tako vsaj predvidevajo.

Med pglavitnimi razpravami je bilo vprašanje razvoja opreme do leta 1980. Uvodoma so mnogi

strokovnjaki poudarili, da bi bilo nesmiselno gledati na pomen elektronske samo po količinskem porastu naprav. Pomembnejša je kakovost, ki je našla pot v vsa področja in omogočila rešitev mnogih vojaških vprašanj.

Elektronska oprema je omogočila zmanjšanje teže že s tem, da marsikatera naprava z elektronskim usmerjanjem potrebuje manj goriva, orožje pa pri enaki natančnosti manj municije.

Elektronske naprave so, kot je znano, dobesedno spremenile taktiko vojskovanja v Vietnamu. Zlasti pomembni so razni elektronski detektorji in čutilne naprave. Lastnika lahko opozore na skritega sovražnika podnevi ali ponoči, v gozdu ali na planem.

Do leta 1980 si večaki obetajo najrazličnejše pripomočke. Radar za ugotavljanje sovražnih minometov je že tu: iz poleta min ugotavlja krivuljo, ki ga privede do skritega, smrtonosnega orožja. Radarski sistem »Sentinel« že sedaj izredno natančno ugotavlja nahajališče nasprotnikovih balističnih raket. Učinkovitost je tolikšna, da je proti sovražnikove-mu izstrelku možno izstreliti lastni izstrel, da ga prestreže in uniči. Kombinacija obeh sistemov bo do leta 1980 lahko privedla tako daleč, da bomo dobili orožje, ki bo že v letu uničevalo nasprotnikove bombe in druge izstrelke ter jih napravilo nenevarne. To bodo hitri radarji s faznimi antenskimi sistemi, ki bodo uporabljali tudi infrardečevalovne detektorje.

Elektronika bo postala pomembna tudi zavoljo novih odkritij in sistemov v telekomunikacijah. Sem sodijo sistemi za motenje sovražnih taktičnih radijskih zvez. Motnje pa seveda ne bodo omejene samo na pogovorne zveze, temveč tudi na radarje in druge sisteme, kot so sistemi za vodenje raket in podobno.

Ing. Pavle Šegula

Žepni televizor

Japonci so izdelali ultraminiatureni televizor, ki ga je mogoče prenašati kar v žepu. Njegov zaslon ima po diagonali komaj 4 cm, tehta pa le pol kilograma. Zvočnik je ploščat in daje kakovosten ton.

Motorno kolo, ki ne ropoče

V ZDA so konstruirali motorno kolo, ki ima pogon na gorilne celice in zato deluje nestišno. Pogonsko energijo daje mešanica hidrazina in atmosferskega zraka ter ima 50-odstoten izkoristek.

Prenosna TV kamera

Ameriški inženirji so izdelali miniaturno televizijsko kamero v kombinaciji z magnetoskopom. Po obliki je podobna majhnim amaterskim kinokameram. Nova kamera podobno kot televizijske kamere v studiu beleži slike na magnetoskopski trak in jo mogoče kasneje slike reproducirati v črno-beli tehniki s priključitvijo na antenski vhod TV sprejemnika. Kamera se z električnim tokom oskrbuje iz baterije.

Partizanski topničarji spomladi 1945 v Suhi krajini

OB 25. OBLETNICE USTANOVITVE 1. SLOVENSKE ARTILERIJSKE BRIGADE

Končno na najlepšo pot — proti Ljubljani

Petnajsta udarna divizija je po trdovratnem boju zlomila odpor nemške in domobranske posadke v Kočevju. Prek gozdov in prijaznih dolenskih gričev je zavel dih bližnje svobode.

Polastilo se nas je čudno vzmirjenje. Dolgo pritajevana sli po življenju, hrepenenje po domu in svojcih je izbruhnilo z velikansko in nepričakovano silo. Želja, da bi bilo že enkrat končano to neskončno in utrudljivo vojskovanje, nam ni dala pokoja. Dovčerajsnji junaki so naenkrat postali oprezni, vedno manj je bilo prostovoljcev za nevarne akcije.

Sicer pa ni nič čudnega! Kdaj je že padel Beograd, v Berlinu pa so rdečearmejci zbili hitlerjevce v zadnje bunkerje, radio je poročal o bliskovitem napredovanju zahodnih zaveznikov. Mi pa smo se še vedno motovili! Dolenjski in se ubadali s sovražnimi zaščitnicami, zvečine domobranskimi, ki so Nemcem varovale umik in branile svojo kožo.

Končno pa je le prišel težko pričakovani ukaz za premik. Smer — Ljubljana ...

Se nikoli, niti pred grozečim sovražnim ognjem, se nam ni zdelo, da se odpravlja brigada na pohod s tako obupno počasnostjo. Topovi, municija, hrana — vse, prav vse nas ovira, da bi se že enkrat spustili za pehoto, ki bo spet prva deležna slave in hvaležnosti osvobojenih krajev. Prekleto — prvič obžalujemo, da smo topničarji!

Hitro zamenjujemo vprego s konji, ki jih v diru priganjajo vozarji iz osvobojenih vasi. Kar čudno se nam zdi, da se še najdejo na svetu tako močni in rejeni konji. Pravo nasprotje z našimi zdelanimi kljuseti, ki so v zadnjih neskončnih pohodih in bojih prebredili pol Slovenije in še del Hrvaške.

Vendar pa zamenjava vpreg ne poteka povsem gladko. Vozar Nace, blaga duša, je tisti, ki mu nekaj ni všeč in ki krši partizansko disciplino. Ne more in ne more se ločiti od svojega Prama, s katerim sta vozila topove že od razpada Italije. Nekoč mu je Pram celo rešil življenje in zato slovo ni lahko. Po dolgem obotavljanju se Nace le vstopi pred komandirja baterije: »Tovariš komandir, ne morem, ne dam! Pram je naš in z nami pojde. Naj tudi on vidi Ljubljano. Zaslužil je — ne dam!»

Vedeli smo, da tu ne bo popuščanja. Dobričina Nace ne bo odnehal, če se mu zdi nekaj prav, pa če bi šlo za glavo. Verjetno pa bi še dolgo uveljavljal pravice svojega štirinožnega prijatelja, če ne bi po-

segel vmes komandant divizionar Franci. »No, pa ga ženi s seboj, Nace, če ti je tako prišel k srcu in če ti ne bo opešal do Ljubljane. — Samo, kaj prida se ne boš postavil z njim pred Ljubljančani, saj vidiš, da so ga same kosti!»

Nace pa se je že odločil po svoje: »Naj bo kakršen že je, naš je, partizanski. Tudi on je napadal z nami. In kod vse je vlekel cevi — od Suhe Krajine do Gorskega Kotarja. Če bi ne bil konj, bi prav gotovo zaslužil odlikovanje! Prej kot jaz. — Hijo, Pram — greval!»

Odločni Nacetov nastop je tudi med drugimi vozarji povzročil pravo revolucijo. Vsi so naenkrat spoznali, da bi ne bilo prav, če bi na pragu Ljubljane zapustili svoje bojne prijatelje in jih zamenjali z rejenimi »najemniki«. Po kratkem posvetovanju je bil sprejet sklep: tudi naše vprežne živali pojdejo z nami, toda brez tovora in vprege.

Vse borce 1. slovenske artilerijske brigade obveščamo, da bo v nedeljo, dne 15. junija 1969, ob 11. uri na JAMI pri DVORU (Žužemberk) proslava 25-letnice ustanovitve brigade.

Pripravljalnemu odboru niso poznani točni naslovi vseh pripadnikov brigade. Zato naprošamo tiste borce, ki vabila ne bodo prejeli, da sporočijo točen naslov Stalnemu odboru I. SAB — Ljubljana, Miklošičeva c. 8a/III.

Vabljeni!

Pripravljalni odbor

»Tako — po buržujsko in z dodatnim obrokom ovsu in sena«, odloči Nace in odpelje svojega Prama na začetke kolone.

Po dolenskih cestah je zadržala na tiste čase nezasišana partizanska topniška sila. Devet baterij, šestintrideset skoraj novih padalskih topov — kompletna Prva slovenska artilerijska brigada hiti osvobajati naše glavno mesto.

Že smo mimo Ribnice, Lašče, prijaznih dolenskih vasic. Povsod cvetje, objemi, solze radosti. Ljudje ustavljajo borce, se zanimajo za svojce v brigadah. Dobre matere nudijo živež, kruha, mesa in cigarete. Dekleta nam pripenajo šopke, otroci vihtijo partizanske zastavice in se obežajo na vozove in topove. Ne moti nas nekaj zastrtih oken, za katerimi se skrivajo tisti, ki jim naš prihod ni všeč in katerih svojce naše izvidnice potiskajo proti Ljubljani.

Nemci in domobranci se umikajo sicer še v popolnem bojnem redu. Toda vedno številnejši so sledovi, ki kažejo, da jim gori pod petami. Po stranskih poteh se umikajo z okupatorskimi oddelki tudi maloštevilne skupine civilistov, ki se iz kakršnikoli vzrokov boje prihod partizanske vojske. Naše predhodnice jih odpravljajo s poti. Sicer pa jih nimamo dosti za mar. Mudi se nam naprej, najprej proti Ljubljani!

Turjak. Za hip se ustavimo, da nahranimo živali in da se enote zbero in uredijo. Nato pa vozarji krepkeje poprimejo za biče in prično vzpodbujati živali v hitrejši korak, kajti v daljavi pred nami je — Ljubljana.

V ranem jutru se brigada spusti v barjansko ravnico. Prvi jutranji žarki obsijejo veliko zeleno preprogo, v daljavi pa nežne majske meglice zastirajo pogled na ljubljeno mesto.

Ljubljana! Samo skozi meglo te vidimo in slutimo, pa bi se najraje razjokali od sreče in ganotja. Ni več utrujenosti, nič več dremote. Zdaj prihajamo osvoboditi našo Pepelko, naše herojsko mesto, ki nam je dajalo poguma in moči še takrat, ko je samo krvavelo pod okupatorskim bičem!

Po sestopu s turjaških klancev ima brigada spet kratek odmor. Štab brigade skliče starešine baterij in izda dnevno povelje. Sledili bomo tik za pehotnimi brigadami in po potrebi podpirali njihov napad. Polovica brigade od smeri Skofljice, druga polovica pa v smeri proti Orlijam in Golovcu, kjer pričakujemo glavni sovražni-kov odpor.

Mučen občutek in strah pred negotovostjo, ki sta zvesta spremljevalca vsakega uvodnega boja, počasi plahnita. Z ljubljanskega gradu kot pes na verigi rolni sovražno topništvo. Pehotne brigade se previdno, toda odločno približujejo začetnim položajem za napad. Skoraj pol slovenske partizanske vojske gre v naskok, da osvobodi naše glavno mesto.

Na vzpetinah, tik pred ljubljanskimi dostopi, so Nemci zadnjikrat zbrali razpoložljive domobranske sile — krđelo obupancev, ki naj ščiti njihov umik. Nikakega dvoma ni, da boj ne bo lahak in da se bodo okupatorji in njihovi hlapci branili do zadnjega naboja.

Bojne izvidnice so se že začele spopadi z belimi predstražami. Sovražstvo se je hipoma sprevrglo v besno ogorčenje. Brigade so skoraj brez povelja naskočile sovražne položaje, da bi v enem samem naletu pregazile sovraga in

nadaljevanje na 12. strani

Miha Klinar:

Muke bivšega žandarja

V tem času je že vedel, da sta Kordelič in Koblar vidna voditelja rdečih strokovnih organizacij. Slutil je, da bo tudi deželno sodišče potrebovalo njegove pomoči. Zato se ni preveč začudil, ko so ga poklicali v Ljubljano zaradi informacij in potem tudi na obravnavo proti tej komunistični trojici. Tu se mu je zdel Volf ponižnejši, kakor da so mu v ljubljanskih zaporih zdrobili »trmoglavo«. Morali so trdo postopati z njim, da je na obravnavi priznal, da je bil v Avstriji s Koblarjem in Kordeličem in ju tako postavil na laž, ker sta se pri zaslišanju delala nevedna in nista hotela priznati, da poznata Volfa, a še manj, da bi bila z njim na nezakonit način v Podrožici. Eden od njiju je trdil, da je bil tiste dni pred božičem v Mariboru, a drugi v Zagrebu, oba zaradi opravkov, ki sta jih imela kot funkcionarja v delavskih strokovnih organizacijah.

— Strokovne organizacije pa niso prepovedane in je delovanje v njih zakonito, — sta izjavila pred sodiščem in razpolagala celo s pričami in dokazi, da so obtožbe proti njima izvirale iz trte.

— To bo čedna komedija, — si je rekel in razmišljal, kakšna obraza bosta napravila, ko ju bodo soočili z Volfom, in kakšen obraz bo napravil Volf, ko bo iz sodnikov ust slisal, da njegova sobtoženca nočeta priznati tega, kar je povedal že on pred sodiščem v Radovljici in to ponovil tudi pred deželnim sodiščem v Ljubljani. Toda ko so k soodenju pripeljali Volfa, se je zgodilo, česar bi človek niti v sanjah ne pričakoval.

— Obtoženi Volf, poznate Aleksandra Koblarja in Ladislava Kordeliča — je vprašal sodnik.

— Poznam, — je rekel Volf.

— Torej? — je sodnik pogledal obtožena Ljubljančana, nato pa zahteval od Volfa, naj obtoženima pove svojo trditve v obraz.

— Kako naj jima pove, ko pa ju ni tu, — je potem rekel Volf mirno, kakor da soobtoženih nikoli ni videl.

— Kaj to pomeni? — se je razburil sodnik in opomnil Volfa, če je pozabil na svoje priznanje, da Kordeliča in Koblarja pozna.

— Kdo pa pravi, da ju ne poznam, — je Volf odgovoril prostodušno.

— Od kod naju poznate? — sta vprašala soobtožena.

— Vaju? Kdo pa govori o vama, gospoda? Se nikoli vaju nisem videl! — se je Volf začudil tako naravno, kakor bi se ne mogel niti najboljše igratec.

— Midva sva vendar Ladislav Kordelič in Aleksander Koblar, — sta se obtoženca razburila.

— Vidva? Gospodje, (se je Volf tedaj obrnil proti sodnikom) ali se mislita tadv gospoda norčevati iz mene. Tadv nista moža, ki sem ju spremljal čez mejo!

Tako je rekel Volf, njemu pa je bilo ob Volfovih besedah, kakor da bi ga kdo udaril s kladivom po glavi. Zmagoslavje, da je s pomočjo aretiranega in že na tri mesece obsojenega Volfa dva nevarna in prej ko ne vodilna komunisti, je splahnelo. In koliko truda je bilo treba, da je s pravimi lepopisnimi črkami prepisal za celo knjigo strani obremenilnega gradiva! Prav gotovo si bo s tem vnovič nakopal zahrbtni posmeh in opravljanje okoliških komandirjev, obenem pa zapravlil upanje na napredovanje v višji plačilni razred. Volf mu je, je takrat z divjo, a onemoglo jezo razmišljal, tudi tokrat zmešal skrbno urejeno štrno upanj in mu podrl vsa lepa pričakovanja.

Po vrnitvi iz Ljubljane se je nekaj dni zopet držal samo v svoji pisarni, dokler ga ni poklical obmejni policijski komisar in ga presenetil s skoro neverjetno novico: Volf je pred sodiščem lagal, prav tako kakor sta lagala Ljubljančana. Eden izmed obtožencev je imel namreč osemletnega sina na Dunaju. To je odkrila ljubljanska policija, ki je po aretaciji iskala informacijo o obtožencih pri njihovih sosedih. In neka sosedja je povedala, da ima njen sosed sina iz prvega zakona v Avstriji, na Dunaju, in da ga je šel za božič obiskat. To ji je že pred odhodom zaupala sosedova žena. Po tem odkritju se je ljubljanska policija obrnila na dunajsko in jo prosila naj poizve za tistega otroka in ga po možnosti zasliši, oziroma vpraša, kje je bil tiste dni pred božičem. Neki dunajski policijski agent je res poiskal otroka in mu pokazal očetovo sliko. Vprašal ga je, kdaj ga je zadnjič videl. In otrok mu je nič hudega sluteč povedal, da je bil z očetom nekaj dni pred božičem skupaj v Podrožici, kamor ga je odpeljal neki očetov prijatelj, ki živi na Dunaju.

— Tako, — je takrat ob tej novici zadovoljno vzkliznil, Torej njegov trud ni bil zaman! Odkritje dunajske policije je pomagalo tudi njemu. Zdaj bodo Volfa privili, da bo pomnil, je užival tiste dni ob misli, da bodo tega zakrknjenega komunisti obsodili tudi zaradi kriviga pričevanja. Zelel mu je najhujše, saj je že v obremenilnem gradivu napisal, da je »Volf navdahnjen komunist, ki bi ga spametovala šele smrt«.

»Kako bedast, nepremišljen in zloben človek sem bil,« se je ob misli na ta stavek spomnil ženinih besed, da so Volfa ustrelili Nemci in da je napisan na lepaku med petdesetimi talci, ustreljenimi zaradi nemškega maščevanja za ubitega jeseniškega župana Luckmanna in javorniškega »folksdojčerja« Jaklja. »Kdo bi si mislil takrat pred sedemnajstimi leti?« ga je drobil spomin na takratno pravico proti Volfu, Kordeliču in Koblarju, čeprav bi ta spomin najraje izrinil iz sebe že lani prav tako kakor spomin na drugo zlo, ki ga je v času med obema vojnama povzročil komunistom. »O, tudi jaz sovražim Nemce,« si je dopovedoval pred dobrimi sedmimi meseci prav tako kakor ta dan, ko je zvedel za Volfovo smrt.

— Volf je navdahnjen komunist, ki bi ga spametovala šele smrt ...

Pa je bil boljši, bolj človeški človek kakor bi lahko pričakoval od človeka, katerega je dve desetletji preganjal in mu bil stalno za petami. O, ali se ni tega zavedal že lani septembra, ko je srečal Volfa, že vsega osivelega in starčevsko sključenega.

— Ne zamerite mi, da sem vas včasih preganjal, — je rekel lani Volfu in se mu izpovedal tako, kakor je v resnici čutil. Bilo je prav tisti dan ko so na Beli na travniku ob pokopališču Nemci ustrelili pet talcev.

In Volf mu je takrat vse odpustil in mu verjel, da v resnici sovraži Nemce in da obžaluje svojo orožniško preteklost.

— Pomiri se, — ga je Volf kar tikal in mu dejal, da je treba pozabiti na staro sovražstvo in stara nasprotja. Zahvalil se mu je celo, ker je sežgal stari orožniški arhiv in ker ni hotel na nemško orožniško prevzgojo v Celovec.

nadaljevanje

GOSTINSKO PODJETJE

»ZVEZDA«

MURSKA SOBOTA, TITOVA 10
GOSTIŠČE, LENDAVSKA 39

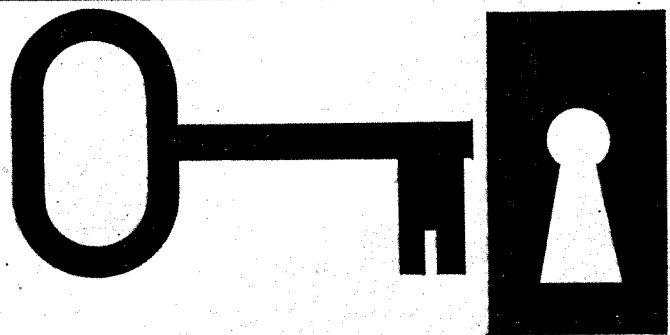
nudi cenjenim gostom topla in hladna jedila, ter priznane in najboljše pijače — tujske sobe.

Vsem, ki potrebujejo miru in zdravja priporočamo obisk Moravskih Toplic v bližini Sobote.

EN MESEC V MORAVCIH — LETO DNI ZDRAVJA!

INVALIDI — BORCI! Ko se odločite, kam letos na zdravljenje, pridite v Moravče. Spoznali boste, da ste se odločili prav.

PROTI RJI

WD-40

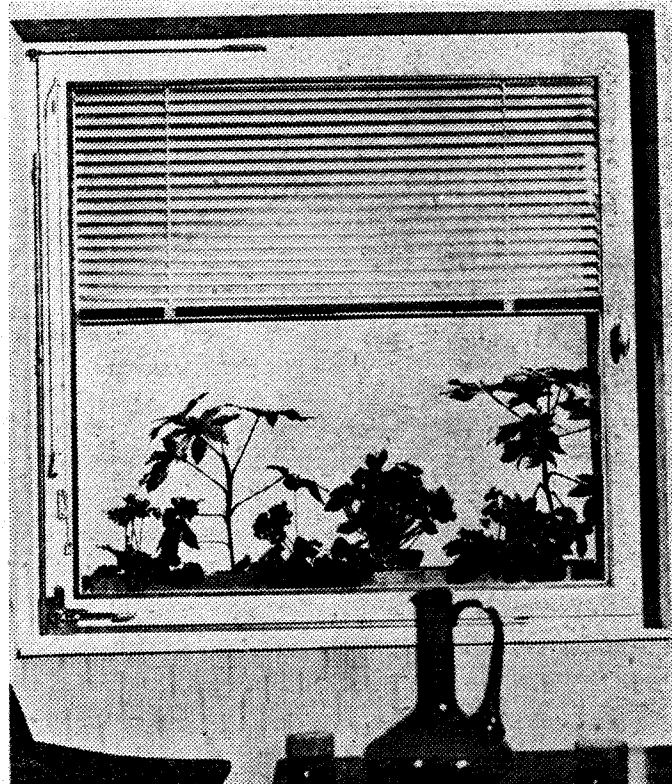
AVTOELEKTRO
TOLMIN

nagrajuje kupce svojih vžigalnih svečk. Informacije dobite v vseh prodajalnah avtomateriala

»MIZAR«

Volčja Draga

izdeluje stavbeno pohištvo — essinger rolete in platnene zavese

ALI STE SE ODLOČILI ZA GRADNJO
SVOJEGA LASTNEGA DOMA?

JELOVICA

Oglejte si novost, ki jo je pripravila JELOVICA, LESNA INDUSTRIJA SKOPJA LOKA:

dokončno površinsko obdelana in embalarana okna različnih dimenzij, na katera je možno montirati eno od štirih standardnih senčil. Okenska krila se odpirajo na vertikalni in horizontalni osi.

Zahtevajte prospekte ali pa si osebno ogledajte izdelke v komerciali podjetja!

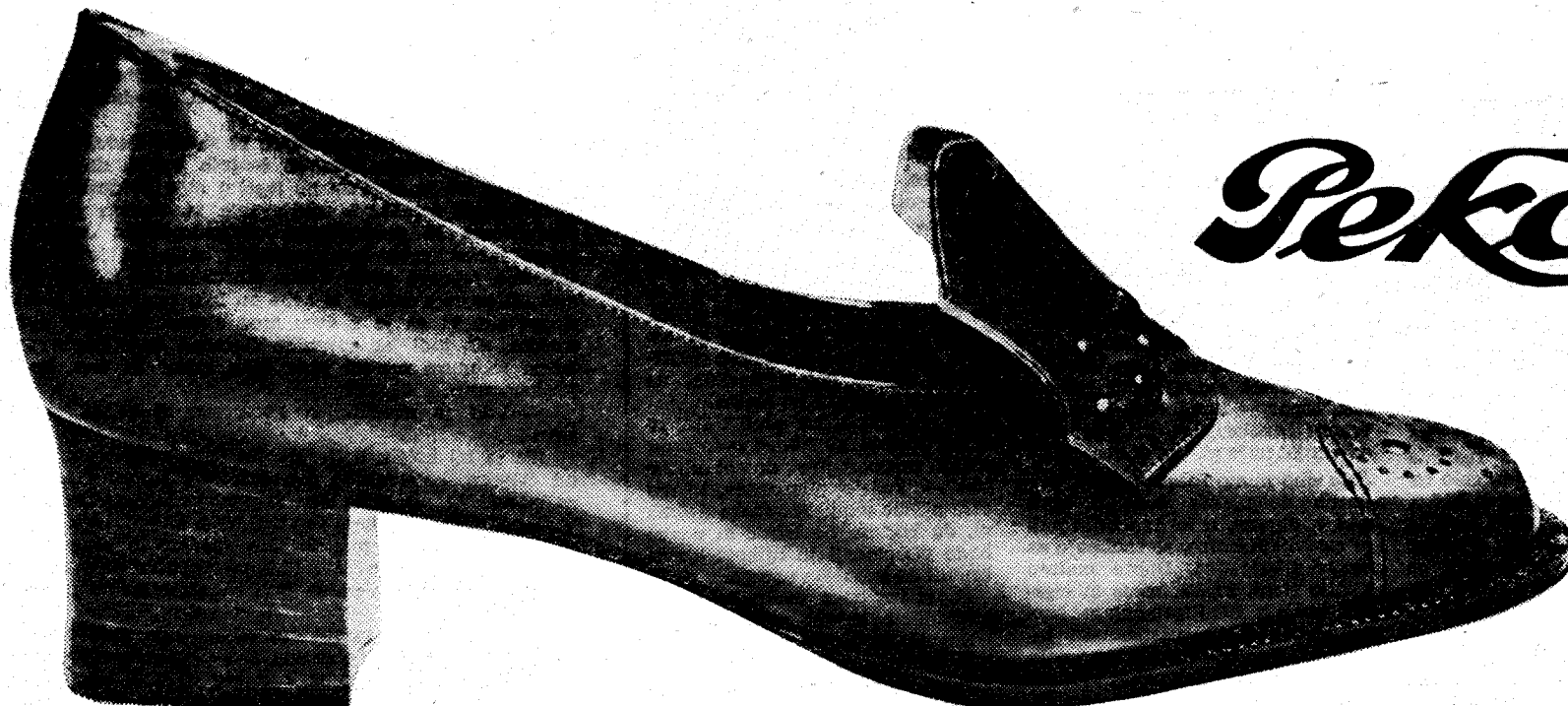

Pred nakupom dobro pogledajte in premislite, da boste kupili najboljše!

V pomoč vam bo prospekt tovarne PEKO »pomlad — poletje 1969«

Dobili ga boste na dom in v vseh trgovinah tovarne PEKO.

Dober nakup vam zagotavlja tovarna PEKO.

PEKO

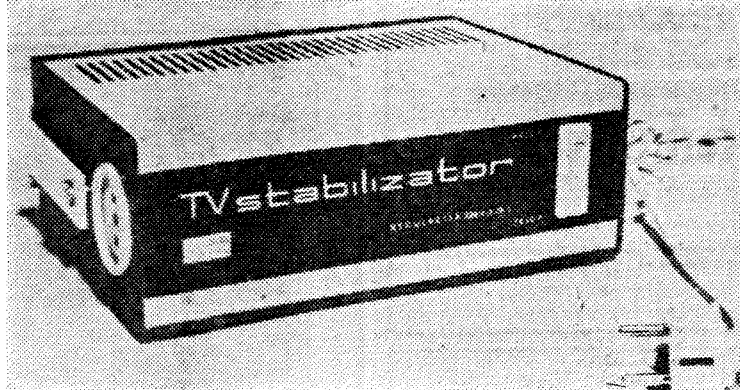

elektrotehniško podjetje ŠKOFJA LOKA

Iz našega proizvodnega programa vam nudimo kvaliteten TV stabilizator

Izdelujemo: izdelke za široko potrošnjo, prenosne akumulatorske svetilke, eno in trifazne napetostne zaščitne, napajalne in merilne transformatorje ter razne elektro mehanske sestavne dele.

Vsi izdelki so prvovrstne kakovosti in lepih oblik ter zaradi tega priznani tudi na inozemskem tržišču.

V Trgovski hiši Nama imajo naprodaj

ZA LJUBITELJE ZABAVNE IN RESNE GLASBE

kasete s posnetki resne in zabavne glasbe za prenosne magnetofone. Cena ene kasete za 60-minutno predvajanje je 88,00 din

ZA POSLOVNE LJUDI

žepne diktafone na baterije znamke Philips za 20-minutno snemanje in diktafone s priključkom na električno omrežje za 40-minutno snemanje

ZA TELEVIZIJSKE GLEDALCE,

ki bi radi neposredno gledali italijanski televizijski program — televizorji Loewe-opta, ekran 6 za program UHF in VHF

ZA ZAHTEVNEJŠE POSLUŠALCE

zvočne omarice Philips in magnetodvo ali štiristeznimi magnetofoni, zvozne omarice Philips in magnetofoni znamke Philips.

TOVARNA TESNIL IN PLASTIČNIH MAS

Slovenija - Jugoslavija

Telex: YU TESNIT 31-365

Telefon: 71-006, 71-041, 71-047, 71-076

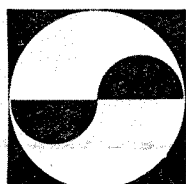
PROIZVODNI PROGRAM:

TESNIT — plošče za tesnenje.
TESNILA — za vsa motorna vozila in industrijo.
FILTRI — za zrak, olje in gorivo za vsa motorna vozila in industrijo.
IZOCART — elektro-izolacijski material v ploščah, cevi.
CUCART — enostransko ali obojestransko kaširani z bakreno folijo.
IZOTEXT — elektro-izolacijski material v ploščah raznih kvalitete za izdelavo zobnikov, ležajev, cevi, odpreskov in drugih delov.
VITROPLAST — stekleni laminat za elektro-izolacijo.
VITROPLAST — enostransko ali obojestransko kaširan z bakreno folijo.
FERODNE PLOŠČE — frikcijski material.

FILTER PAPIR — specialno impregnirani papir.
KARTOID — specialni tesnilni material.
TEFIX — lepilni film za lesno industrijo.
TEFLEX — prešpan s tereftalatno folijo za električne izolacije.
TERMOLAKIRANI PAPIR — za izdelavo embalaže za živilsko industrijo.
TEFLON — polytetrafluoretilen v ploščah, trakovih, profilih.
VENTILI TUFLIN — s teflonskimi vložki in tesnili.
LEPILA UZIN — različnih kvalitete za vse vrste lepjenja.
TESNILA ZA GREDI — semeringi za motorna vozila in industrijo.
CURIL-CURILIN, CURIL K — tesnilne mase.

»TESNILKA« — MEDVODE

NE ZGRADITE SVOJE HIŠE BREZ VRAT IN OKEN

SLOVENIJALES

LJUBLJANA, Vižmarje 168
LJUBLJANA, GR. hala "D"
CELJE, Tkalska 13
MARIBOR, Cankarjeva 4

LJUBLJANA

PRIPOROČAMO VAM IZLETE:

21. junija:

dvodnevni izlet v SALZKAMMERGUT — Beljak, Katschberg, Salzburg, St. Wolfgang, Bad Ischl, Lienz, Judenburg, Celovec, Ljubljana.

3. julija:

dvodnevni izlet z ogledom TIROLSKE in DOLOMITOV — Spital, Lienz, Cortina d'Ampezzo, Falsarego, Campolongo, Brixen, Brenner, Innsbruck, Landeck, Merano.

4. julija:

enodnevni izlet na GOSPO SVETO in VISARJE — Celovec, Osojsko jezero, Trbiž.

4. julija:

dvodnevni izlet po AVSTRIJI — Celovec, Spittal, Katschenberg, Salzburg do jezera Wolfgang, po alpski cesti do Grossglocknerja, Heiligenblut, Beljak, Trbiž, Ljubljana.

4. julija:

tridnevni izlet na Dunaj in Budimpešto — Graz, Dunaj, Budimpešta, Blatno jezero, Maribor, Ljubljana.

5. julija:

sedem dnevno potovanje na POLJSKO VELEHRAD in CZESTOHOVO — Dunaj, Brno, Velehrad, Cesky Tesin, Krakow, Warszawa, Czesochovo, Praga.

10. julija in 26. julija:

21-dnevno potovanje po deželi tisočerih jezer na FINSKO — Dunaj, Praga, Berlin, Hamburg, København, Göteborg, Oslo, Stockholm, Helsinki, Ljubljana.

19. julija:

štiridnevni izlet v Švico — Milano, Chamonix, Geneve, Bern, Luzern, Liechtenstein, Innsbruck, Lienz.

19. julija:

štiri dnevni izlet po Avstriji, Nemčiji in Italiji — ob Dravi na Salzburško in po avtocesti v München (Dachau), mimo Starnberskega jezera, v Garmisch-Partenkirchen, z gorsko železnico na najvišji vrh v Nemčiji Zugspitze, Brenner, Toblach, Cortina d'Ampezzo po Karnijski dolini v Trbiž.

20. julija:

dvodnevni izlet v SALZKAMMERGUT — Beljak, Katschberg, Salzburg, St. Wolfgang, Lienz, Celovec, Ljubljana.

21. julija:

dvodnevni WEEKEND v BUDIMPEŠTO in na BLATNO JEZERO — Čakovec, Siófok, Balaton, Budimpešta, Tihany, Nagykanniza, Maribor, Ljubljana.

4. avgusta:

vabimo čebelarje na štiridnevno strokovno ekskurzijo v München.

9. septembra:

13-dnevno potovanje v ŠPANIJO — na ogled frizerskega tekmovanja v Madridu. Potovanje organizira Klub frizerjev Ljubljana v tehnični izvedbi podjetja SAP — Ljubljana.

ZAHTEVAJTE PROGRAME IN INFORMACIJE V NASI POSLOVALNICI — Titova c. 38, tel. 314-922, 315-342.

SEJA IZVRŠNEGA ODBORA MEDNARODNEGA KOMITEJA DACHAU

Priloge na 25-letnico osvoboditve

Se nikoli ni bila nobena seja izvršnega odbora Mednarodnega komiteja Dachau (MKD) tako številno obiskana, kot zadnja, ki je bila pred dnevi v Bruslju. Udeležilo se jo je namreč kar 10 članov. Razlog? Predvsem številne tekoče zadeve in razčiščevanje nekaterih zadev iz lanskega leta.

Na lanski spominski slovesnosti (8. septembra) ob odkritju spomenika v nekdanjem koncentracijskem taborišču Dachau je namreč prišlo do neljubih demonstracij, ko je skupina nemških mladincev protestirala, ker so na komemoraciji sodelovale godbe oz. častne vojaške straže iz Francije, Belgije, Anglije in Nizozemske, češ da je to propaganda za vojaško organizacijo NATO (mimogrede: o tem smo lani že pisali). Ta »spor« se je kasneje prenesel tudi v generalno skupščino MKD, kjer so nemški predstavniki obtoževali izvršni odbor MKD, ker je povabil omenjene godbe. Ta »spor« pa se je še nadaljeval z najrazličnejšimi pismenimi obtožbami izvršnega odbora, dokler le-ta ni sklenil te stvari dokončno razčistiti na letošnjem sestanku oziroma seji pred dnevi v Bruslju.

In kakšen je konec tega »spora«? Devet članov izvršnega odbora MKD je dokazovalo nemškemu predstavniku, da navzočnost vojaških enot iz omenjenih držav na lanski slovesnosti v Dachau ni bila »propaganda« za vojsko NATO, saj je izvršni odbor že lani v začetku leta povabil tudi več vojaških godb iz drugih držav (SZ, ČSSR, Poljske itd.), katerih državljani so bili internirani v Dachau. Žal na slovesnost 8. septembra 1968 razen že omenjenih vojaških godb ni prišla nobena druga. Čeprav so o vsem tem ustrezni dokumenti, kaže, nekaterih nemških predstavnikov le ni mogoče prepričati, da je izvršni odbor MKD skušal napraviti vse, da bi bila lanska komemoracija v Dachau kar najbolj internacionalna oz. v skladu s težnjami celotnega Mednarodnega komiteja Dachau in nekdanjih dachauskih internirancev.

Med pomembnejšimi zadevami, ki so o njih govorili pred dnevi v Bruslju, naj omenim še naslednje. Ker bo prihodnje leto 29. aprila 25 let, ko so ameriške vojaške enote osvobodile koncentracijsko taborišče Dachau, namerava MKD pripraviti večjo slovesnost. Vendar pa le-ta ne bo na dan osvoboditve (torej 29. aprila), temveč še le 6. septembra 1970. Novost, ki jo je predlagal izvršni odbor za omenjeno proslavo ob 25-letnici osvoboditve, je ta, naj bi se je ne udeležili samo nekdanji interniranci,

temveč naj bi se tega dne zbralo na nekdanjem »apelplatzu« v taborišču Dachau čimveč mladih ljudi iz vse Evrope. Sicer pa bo o podrobnejših načrtih izvršni odbor še razpravjal ter pripravil ustrezen program.

Spominski objekt, vključno s spomenikom v nekdanjem taborišču Dachau, kar vse je uredil MKD z denarno pomočjo bavarske vlade in denarjem, ki so ga prispevale skoraj vse države, katerih državljani so bili zaprti in internirani v taborišču Dachau, še vedno ni popolnoma plačan. Celoten spominski objekt je stal nad milijon nemških mark, vendar pa potrebuje MKD še okoli 50.000 DM, da bi lahko pokrili celotne stroške. Zato je izvršni odbor znova apeliral, naj bi nacionalne organizacije dale denar za kritje stroškov, zlasti pa tiste države, ki doslej še niso prispevale ničesar.

Sicer pa je izvršni odbor MKD sklenil, da letos ne bo generalne skupščine Mednarodnega komiteja Dachau, pač pa bo meseca oktobra ali novembra letos zasedal izvršni odbor, ki bo sprejel ustrezen načrt za proslavo ob 25-letnici osvoboditve Dachaua.

Bojan Ajdič

Praznik mednarodnega sodelovanja

Dne 1. junija so na Srednjem Lokovcu pri kmetu Spodnjem Hudajužnarju slovesno odkrili spominsko ploščo v spomin na ustanovitev 1. udarne garibaldinske tržaške brigade. Na plošči je dvojezični napis, ki pove, da je bila na tem kraju ta brigada ustanovljena 5. aprila 1944, postavili pa so jo v sodelovanju med ZZB in ANPI.

Ta brigada je nastala iz bataljona italijanskih prostovoljcev, ki je nastal že med boji na »goriški fronti« septembra 1943.

Slovesnosti so se udeležili mnogi bivši italijanski partizani, prišlo jih je nad 120, ne samo iz bližnjih obmejnih krajev, ampak celo iz Pise, Padove, Ferrare in od druge. Prišlo je tudi mnogo uglednih gostov, med njimi nekdanji voditelji te brigade, predstavniki domicilnega odbora, ZZB in ANPI.

Kot predstavnik ZZB NOV Nova Gorica je nastopil Ciril Zupanc, ki je med drugim poudaril revoluci-

onarnost italijanskih delavskih množic Trsta, Gorice, Tržica in Ronk, ki so pred 25. leti in prej začeli kovati današnje sožitje ob meji, ki velja za eno najbolj odprtih v Evropi in ki so tudi zdaj na strani sil napredka. Zato so proti delitvi sveta na zaprte skupine držav.

Po odkritju spominske plošče je zadonela sproščena borbeni pesem garibaldincev, ki jim je vreme bilo milostno in so svoj praznik preživel v soncu in vedrini.

Popoldne je bilo v Renčah veliko srečanje slovenskih in italijanskih partizanov. Sredi polnega trga je bil partizanski miting, govorila sta republiški poslanec in eden izmed prvih partizanov Milo Vižintin ter nekdanji komandant tržaške brigade tovariš Eugenio Laurenti. Nastopili so člani goriskega gledališča, pevski zbor osnovne šole Renče, moški pevski zbor iz Bilj ter harmonikarji glasbene šole Šempeter.

Z odkritja spominske plošče 14. udarne tržaški garibaldinski brigadi pri kmetu Spodnjem Hudajužnarju v Srednjem Lokovcu dne 1. junija 1969.

Imeli smo ljudi

Jože Debeljak

V Zajčjem polju so 23. maja pokopali Jožeta Debeljaka iz Črnega potoka pri Kočevju. Pokojni se je rodil 28. februarja 1881 v Segovi vasi pri Loškem potoku. Komaj 14 let star je odšel delat v hrvaške gozdove, 21 let star pa se je odpravil v Ameriko, kjer je delal po gozdovih in rudnikih. Domotožje ga je premagalo in se je čez nekaj let vrnil v domovino. Leta 1906 je s prihranki kupil v Črnem potoku manjšo posestvo in se 1911 poročil. Rodilo se mu je 6 otrok, od katerih sta dva umrla.

Prvo svetovno vojno je srečno preživel, med obema vojnama pa je spet delal po kočevskih in hrvaških gozdovih. Bil je zavezanec Slovenec in kot tak trn v peti pristašem nacizma med kočevskimi Nemci. Leta 1937 mu je umrla žena in je ostal sam s petimi otroki.

Maja 1942 je skupaj s sinom Francetom odšel v gozdove. Tri hčerke pa so Italijani aretirali ter jih odpeljali v Ma. hovin pri Kočevju. Trinajst let stara Olga in enajstletna Zorka sta od tam pobegnili. Jože je srečno preživel roško ofenzivo, toda 1944 so ga Nemci ujeli in ga odpeljali v zapore. Zaradi starosti in ga izpustili, nakar se je vrnil k partizanom, hči Mimi pa so odpeljali v taborišče. Naj mu bo lahka domača zemlja!

PETER SOBAR

Komandirju Pepiju v spomin

Dne 4. marca letos je preteklo 25 let, kar je padel pri Hotavljah tovariš Stan-

ko Košnik, ki so ga imenovali komandir Pepi.

Rodil se je v številni družini na Savici v Bohinju 29. novembra 1916. V boju za svobodo so žrtvovali svoje življenje mati in dve Pepijevi sestrji. Borec je bil tudi brat Mirko, ki je pobegnil iz nemške vojske in bil ob koncu vojne komandant bataljona v Jeseniško-bohinjskem odredu.

Pepi je postal partizan zgodaj spomladi 1943. Ob ustanovitvi Prešernove brigade je bil komandir 3. čete 2. bataljona. V tej četi je bila večina primorskih fantov, ki so jih iz Cerkega poslali kot okrepitev Prešernovi brigadi, ko se je vrnila z Dolenskega. Pepi je znal ravnati z občutljivimi primorskimi fanti. Kmalu so ga vsi imeli radi zaradi pravičnosti in poguma. Z zgledom je znal vplivati na podrejene, z njimi je delil vse kar je imel.

Samo en primer: Med prvimi je vdrl s svojo udarno deseto v grad Turjak. Bil je strasten kadilec, zato si je od plena obdržal samo poln nahrbtnik tobaka. Tega pa je do zadnje cigarete delil s svojo četo.

Ali drugi primer: Ko so prešernovci po srditih bojih vdrl v Turjak, so našli v grajski kapeli trumo stokajskih ranjencev. Ranjenci so prosili za vodo, ker že več dni posadka ni imela kaj piti. Pepi jih je začel polniti iz čutarice, ki jo je imel za pasom, čeprav so bili kruti sovražniki, ki do ujetnikov sami niso poznali milosti.

Včasih je mladim borcev pripovedoval, kako je bilo, ko se je Prešernova brigada prebujala iz nemškega obročja na Zirovskem vrhu. S ponosom je kazal svojo mavzerico in po bohinjsko dejal: »Ta m'je pa živlene rešila.« Pri tem je pokazal na prestreljeno oblogo cevi.

Pripovedoval je, kako so bili obkoljeni od tisočev Nemcev, ki so imeli tudi tanke. Čez dan so se potuhnili v gostem smrečju, ko pa se je zvečerilo, so se pogrnili kar mimo tankov čez cesto. Tako so rjovel in streljali, da je mar-

siko imel vsa penasta usta, ko so se ustavili. Med naskokom je Pepiju nenadoma zletela puška iz rok. Pobral jo je in jurišal dalje, ko pa so se ustavili, je opazil, da je puška prestreljena.

Svojo četo je Pepi vodil od zmag do zmag. Udeležil se je uničenja vermanske postojanke na Rohdnem brdu, zavzetja Javorij v Poljanski dolini, Zeleznikov, hudih bojev v Torki pri Danjah in na planini Pečani pod Ratitovcem. Sodeloval je tudi pri napadu na železniško postajo v Skofji Loki in pri napadu na »Jugočeško« v Kranju.

Njegovi posmrtni ostanki zdaj počivajo na pokopališču v Bistrici v Bohinju, kamor so jih prenesli njegovi domači.

Slavko Bizjak

NEKA, UGOTOVITEV S SEJE GENERALNEGA SVETA FMAC

Odločnejše zahteve naprednih sil

Seja generalnega sveta Svetovne federacije bivših borcev (FMAC), ki je bila v maju v Carigradu, je potekala v vzdušju razumevanja in okrepitve politične odgovornosti za sprejete sklepe. Sodeč po sprejetih sklepih, ki so vsi pozitivni, čeprav ne dovolj odločni v zahtevah, bi lahko rekli, da je to bilo eno od najuspešnejših zasedanj FMAC.

Predlogi in resolucije nacionalnih združenj so seveda znatno obogatili potek in vsebino te seje.

Generalni svet FMAC se je na tej seji odločno uprl politiki sile in vmešavanju, blokom in interesnim sferam, še posebej pa je odklonil teorijo, ki pomeni priznanje pravice velikih sil do intervencije; nadalje je objektivno presodil nevarnost razvoja dogodkov na Bližnjem vzhodu, podpril prizadevanja za miroljubno ureditev spora v Vietnamu in na Bližnjem vzhodu; odločno je nastopil proti zahtevi po zastaranju vojnih zločinov, zločinov iz II. svetovne vojne ter zločinov proti miru in človečnosti. Vse to predstavlja pomembno prizadevanje in prispevek pri iskanju rešitve za vse pereče sodobne probleme. Ta prizadevanja potrjujejo, kako močne so sile miru, sodelovanja in napredka v vrstah bivših borcev, pa tudi v njih, hovih organizacijah; oz. v državah s politično različnimi sistemi.

Na seji je bilo opaziti, da tokrat niso prišla od izraza prizadevanja vsiliti enostranske in blokovske poglede na razvoj političnih dogodkov na svetu. Nasprotno, opaziti je bilo celo strah v vrstah združenj, katerih države so povezane v blokih, dalje strah pred sporazumevanjem velikih sil na račun malih dežel. Zato so se izogibali vseh formulacij, sklepov, ki bi kakorkoli, čeprav tudi indirektno, odobraval težnjo velikih sil, da same odločajo o usodi sveta in ga delijo na interesne sfere.

Ne gre prezreti, da je v federaciji vnesel mnogo svežine izvršni bi-

ro, ki ga vodi novi generalni sekretar. S koristnimi pobudami, ustreznimi današnji stvarnosti situacije ter potrebami in razpoložloga odbora za pokroviteljstvo nad peval največ k takemu poteku te seje FMAC.

Letna skupščina v Ribnici

Letna skupščina ZZB NOV Ribnica je bila zelo razgibana. Delegati iz vrst Zveze borcev, rezervnih oficirjev in podoficirjev sproščeno razpravljali o zadevah, o katerih so že govorili na letnih ter vojaških vojnih invalidov so skupščinah krajevnih organizacij. Sedaj pa so najpomembnejše ugotovitve prenesli na ta forum.

V ribniški občini je nad 600 članov ZZB. Vendar pa se vrste članov vse prehitro redčijo. Samo na območju krajevnih organizacij ZZB Ribnica je lani umrlo 13 članov, nekaj malega manj v Loškem potoku itd. Precej besed je bilo o zdravstveni skrbi za borce. Komisija za skrb borcev je skupno s komisijo za socialno varstvo borcev razporedila v lanskem letu 5.000 din in jih preko krajevnih organizacij ZZB razdelila socialno ogroženim borcev. Na ta način je bilo gotovemu številu borcev omogočeno, da so odšli za nekaj časa na morje ali pa v toplice. Ker ima občina Ribnica pri Počitniški skupnosti Banjole pri Pulju le eno weekend hišico s tremi ležišči za svoje člane ZZB so na skupščini predlagali, da bi v Banjolah povečali število ležišč za enkratno.

Komisija za vojaške vojne invalide se je trudila pri reševanju različnih problemov svojih članov. Žal je bila možna konkretna rešitev le v skladu z zakonom, ki pa v nekaterih vprašanjih dovolj ne zadosti potrebam prizadetih. Komisija za priznavanje posebne dobe je imela tudi v lanskem letu veliko dela in kaže, da bo podobno tudi letos. Komisija za stanovanjske zadeve je 16. prosilcem razdelila 11 milijonov SD. Prošenj je bilo več, vendar za vse ni bilo denarja. Pohvala velja tudi komisiji ZROP, ki svoje delo uspešno opravlja. Ko so obravnavali vprašanje ali naj organizacija ZROP ostane še naprej v Zvezi združenj borcev ali pa se ustanovi samostojna organizacija ZROP so soglasno sklenili naj ostane še naprej v ZZB NOV.

Ce smo doslej povedali pohvalne besede pa naj zapišemo še nekaj kritičnih besed, ki so bile izrečene na skupščini. Med nekaterimi člani je opaziti utrujenost in zato odtegotanje delu v organizacijah in društvih. Vzroki za to so tudi v tem, ker v ljudeh tli nezadovoljstvo, da niso dosegli tistega, kar so si postavili za cilj. Imamo tudi primere bogatenja nekaterih občanov, toda med njimi ni nobenega bivšega partizana. Zato je bilo predlagano, da bogatenje onemogoči bolj stroga davčna politika. Na skupščini so govorili tudi o tem, da je med mladimi ljudmi, ki iščejo zaposlitev tudi precej otrok bivših borcev, med njimi so tudi diplomanti srednjih šol. Veliko je bilo besed o nerazvitosti gospodarstva v občini kar tepe vse: prebivalce, ki si morajo iskati kruh izven svoje občine, ker je v domačih krajih premalo delovnih mest, občino zaradi težav s proračunom, premalo je denarja za komunalno dejavnost in ne nazadnje za družbeno pomoč borcev. Rešitev je le v povečanju gospodarskih zmogljivosti obstoječih delovnih organizacij. Temu naj bi pomogla tudi republika, ki naj bi v bodoče začela resno obravnavati problem nerazvitih občin, med katere upravičeno uvrščamo tudi ribniško.

Udeleženci seje so govorili tudi o bližnjih volitvah in sklenili, da bodo tako kot vselej tudi tokrat med prvimi opravili svojo državljansko dolžnost.

Na kraju so izvolili novo vodstvo in sprejeli sklepe za bodoče delo.

—em

Marjan Tratar-Uč

Proslava v Rimskih Toplicah

V nedeljo, dne 8. junija, so v Rimskih Toplicah razvili prapor ZZB NOV. Proslava je bila združena s praznovanjem krajevnega praznika. Udeležili so se je tudi preživeli udeleženci pokrajinske konference OF za Spodnjo Štajersko, ki je bila leta 1941 v gozdovih Kojzice. Kulturni program je pripravila osnovna šola. Skupina mladincev je ponesla lovorjev venec k plošči pred restavracijo Stara pošta.

Andrej Marinšek

Politični razgledi

Zadnji tedni so ob obletnici pariških mirovnih pogajanj prinesli nekaj diplomatskih novosti in nobenih sprememb na vietnamskem bojišču. Gre predvsem za deset točk južnovietnamske FNO ter osem Nixonovih točk, ki naj bi uredile vietnamski problem. Vendar le tedaj, če bodo Združene države Amerike tudi na bojišču pokazale pripravljenost, da svoje predloge uresničijo.

Razvoj dogodkov na bojišču je takšen, da se ameriški predsednik Richard Nixon čedalje bolj zaveda misli svojega svetovalca za zunanje politične zadeve Henryja Kissingerja: »Gverila zmaguje, kadar ne izgublja. Konvencionalna armada izgublja, kadar ne zmaguje.«

Po tistem, ko so predstavniki FNO na pariških pogajanjih predlagali in razložili svojih deset točk in ko je na ta predlog odgovoril Nixon z osmimi točkami, je osnovni problem Saigon: režim v Južnem Vietnamu se boji, da ostane pri vsej zadevi ob strani in da bodo ZDA naposled sklenile mir s FNO in DR Vietnamom, ne da bi se preveč ozirale na Saigon.

Bistvo predloga FNO je v temle: ZDA naj umaknejo svoje enote, vojaško osebje in orožje, ukinejo naj svoja vojaška oporišča ter se vzdržijo vseh dejanj, ki bi ogrozila suverenost in varnost Južnega Vietnama in DR Vietnama. Iz Vietnama naj bi se umaknile tudi vse enote, ki se bojujejo na ameriški oziroma saigonski strani. Torej gre v desetih točkah FNO v bistvu za tisto, kar je že v ženevskih sporazumih iz leta 1954: Vietnam naj bo neodvisen, suveren, enoten in ozemeljsko nedotakljiv.

Richard Nixon je v osmih točkah razložil stališča, ki naj bi se po njegovem mnenju ujemala z vsemi štirimi stranmi na pariških pogajanjih: FNO, DR Vietnamom, ZDA in Saigonom. Bistvo njegovih osmih točk je, da bi bile ZDA pripravljene na postopen umik svojih (in zavezniških) čet (v dvanajstih mesecih), da bi potem ustanovili mednarodni nadzorstveni organ, pod katerega nadzorstvom bi pozneje izvedli tudi volitve. Gre predvsem za to, da bi se ZDA umaknile iz Vietnama »časno«, se pravi tako, da jih ne bi Hanoi »ponižal«.

Ameriški predstavnik na pariških pogajanjih Cabot Lodge je bil konec maja precejšen optimist. Menil je, da je sporazum mogoče doseči v nekaj poglavitnih točkah: spoštovanje načel neodvisnosti, suverenosti, enotnosti in ozemeljske nedotakljivosti Vietnama; ponovna združitev Vietnama s sporazumom med zainteresiranimi; začasni značaj demarkacijske črte med Severom in Jugom; izmenjava ujetnikov; uvedba tuje pomoči po prekinitvi ognja; spoštovanje sporazumov o Kambodži in Laosu.

Vendar je ameriški predstavnik moral ugotoviti, da so gledišča zelo različna glede umika »zunanjih sil« ter politične rešitve v Saigonu. Po Lodgeovem mnenju naj bi bil odhod ameriških in severno-

Vietnamski premiki

vietnamskih enot opravljen v istem času. Na to mu predstavnik FNO in DR Vietnama odgovarjajo, da Washington nima nobene pravice do postavljanja pogojev, da nima pravice do enačenja napadalcev in napadenih, zakaj Vietnamci da se lahko koderkoli bojujejo proti istemu nasprotniku. Zanje je saigonski režim nezakonit in ga je treba zamenjati s »kabinetom miru«.

Ceprav je morebiti drugače videti, pa umik čet ni najpomembnejše vprašanje. Bržkone bi Hanoi kaj ukrenil, če bi Američani ravnali drugače: namesto, da bi krepili vojne operacije (kar počno že nekaj mesecev) bi morali izvesti tako imenovano »deeskalacijo« in prenehati postavljati pogoje.

Ameriški komentator James Reston gleda na problem seveda z ameriški očmi. Po njegovem mnenju se predsednik Nixon »ne bojuje več, da bi zmagal z orožjem, da bi ohranil oporišča, da bi ohranil vojaške vezi z Južnim Vietnamom ali da bi dal polotoku demokratično vlado. Želi si, da bi »vse politične frakcije« se pravi tudi komunisti, sodelovale na svobodnih volitvah, in trdi, da je pripravljen sprejeti, sleherni vlado, ki bi izhajala iz svobodne izbire vietnamskega ljudstva. Če bi bilo bojov konec na takšni osnovi, kakšen bi bil položaj v nasprotnih taborih?« se sprašuje Reston.

Po njegovem mnenju bi bil tedaj Ho Si Minh simbol narodne osvoboditve, človek, ki je prejel Francoze, nato pa potolkel tudi Američane. Predsednik Thieu v Saigonu pa bi bil vodja razdeljene vlade, ki bi sicer še imel veliko vojaško moč, pa čedalje manjšo politično in vojaško podporo ZDA.

Po mnenju ameriškega komentatorja je bistveno še nekaj: »Če naj bi bile volitve na jugu svobodne in odkrit izraz volje južnovietnamskega ljudstva, kot si želi Nixon, potem jih ne bi smel organizirati saigonski režim, marveč kakšen mednarodni organizem ali nova koalicijska vlada, ki bi predstavljala vse politične tendence Južnega Vietnama, se pravi tudi komuniste.«

Zelo pomembne so zahteve ameriškega najtesnejšega in obenem najneprijetnejšega zaveznika — saigonskega režima. ZDA so se sicer že naveličale nenehnih zahtev in ta teden bom videli, kaj sta se na Midwayu zmenila ameriški predsednik Nixon in njegov kolega Thieu. »Alguna. Vse kaže, da bi ZDA rade — po Nixonovi in Kissingerjevi teoriji — preslele težo vietnamske vojne na Saigon, vprašanje pa je — in to skrbi predvsem Washington — ali bi Saigon sploh prenesel to težo brez tolikšne ameriške angažiranosti: ZDA so doslej izgubile 35.000 vojakov (mrtvih) in porabile v Vietnamu na leto 30 milijard dolarjev.

Ameriški zavezniki v Aziji so zaskrbljeni tudi zaradi prihodnosti politike ZDA v vsej Aziji. Želijo si natančnejše opredelitve, predvsem opredelitve glede politike do Ljudske republike Kitajske. Na nedavnem posvetu sveta SEATO v Bangkoku je moral ameriški zunanji minister Rogers odgovorjati na vprašanja Avstralije, Nove Zelandije, Filipinov, Tajlanda in Južne Koreje — ne samo o ameriški politiki glede Vietnama, marveč o ameriški azijski politiki. Čedalje bolj se namreč kaže potreba po spremembi politike, ki naj ne bi bila samo sovražna do LR Kitajske. Morebiti bi ne bilo slabo, ko bi Amerika z zavezniki omogočila sodelovanje Kitajske v reševanju azijskih problemov. Toda do takšne odločitve je pot še zelo dolga.

Najprej je treba rešiti vojno v Vietnamu. S tem v zvezi je treba poudariti mednarodno akcijo, ki se je pred nedavnim spet okrepila z mednarodno konferenco o Vietnamu v Stockholmu. Ugotovili so, da je po prenehanju ameriških bombnih napadov na DR Vietnam s pariškimi pogajanjmi sicer nastopilo ugodnejše ozračje, da pa se genocid nad južnovietnamskim ljudstvom nadaljuje. Menili so tudi, da so Nixonove točke morebiti nevaren maneuver, zakaj poglavitna vprašanja — umik vojske, koalicijska vlada v Saigonu in splošne volitve v Južnem Vietnamu — so še naprej nejasna in brez jamstev.

Torej še zmerom ostaja odprto staro vprašanje: kako dolgo nameravajo vztrajati ZDA pri tem, da bi zapustile Vietnam, ne da bi bile »ponižane«. Toda prav nič nizkotnega ni dati mir deželi, ki se že desetletja bojuje proti okupatorju, naj bo francoskemu ali ameriškemu.

Slavje v Črni na Koroškem

Prebivalci občine Ravne na Koroškem so te dni nadvse slovesno proslavili občinski praznik. Praznujejo ga vsako leto, 15. maja, v spomin na zaključne borbe enot Jugoslovanske armade s sovražnikom. Tega dne, pred štiriindvajsetimi leti, so bili namreč dokončno osvobodjeni zadnji koščki naše domovine. Še posebej slovesno bodo prebivalci občine Ravne na Koroškem proslavili občinski praznik — 15. maj prihodnje leto, ko bo preteklo četrto stoletje od teh zaključnih bojev enot JA. Zato so se na Ravnah na Koroškem tudi odločili, da so dali ob letošnjem občinskem praznovanju poudarek posebej še uspehu borcev Koroške grupe odredov.

Letošnje praznovanje občinskega praznika občine Ravne na Koroškem je bilo v Črni, v spomin na dogodke izpred četrto stoletja, ko so vodili partizani teden dni trajajoče borbe z okupatorjem. Partizani so uspeli po hudih bojih v Bistri nad Črno na Koroškem premagati premočne okupatorske enote, ki so imele precejšnje izgube. Glas o uspehu borcev Koroške grupe odredov pa se je hitro razširil ne samo po Koroški, pač pa širom po okupirani Evropi.

V hotelu Planinka v Črni na Koroškem je bila slavnostna seja skupščine občine Ravne, na katero so povabili tudi udeležence bojev v Bistri ter predsežnike vseh krajevnih organizacij ZZB NOV. Na seji so z enominutnim molkom počastili spomin vseh padlih, de-

legacije odbornikov pa so odnesle vence k spomenikom na Poljani in v Črni ter na pokopališče v Črni.

Odbornikom ravske občinske skupščine in gostom, ki so se udeležili slavnostne seje v Črni, je spregovoril Ivan Hercog, eden od organizatorjev upora proti okupatorju v zgornji Mežiški dolini. Obudil je spomine na leto 1941, ko je Mežiško dolino že septembra obiskal Dušan Kveder-Tomaž in zanetil prve iskre upora proti okupatorju, koroške kmetije pa so nudile prva zavetja borcem za svobodo. Iskra upora je plamtela čedalje bolj, pogasiti je ni moglo niti streljanje talcev, preseljevanje, mučenje in vse drugo početje, ki je prišlo na misel okupatorju. Napad na Mežico aprila 1943. leta je pravzaprav naznanil začetek neizprosne boja proti okupatorju po vsej Slovenski Koroški. Boj je bil dve leti pozneje uspešno končan, in prav v Mežiški dolini so 15. maja 1945 leta prisilili zadnje okupatorske enote k predaji.

Ivan Hercog je v slavnostnem govoru orisal tudi razvoj Mežiške doline po letu 1945. Dejal je, da se mnogi večkrat vprašajo, ko ugotavljajo dosežene uspehe, kako smo sploh zmogli tak napredek. Štiriletna borba je utrdila naše ljudi, je dejal Ivan Hercog, in v njih trdno vcepila želje po življenju v svobodi in po takem ustvarjanju, kot si ga želijo naši ljudje. Zato tudi uspehi niso izostali.

-M-

Nagrada Muzeju ljudske revolucije

Letos praznujejo narodi Jugoslavije 50-letnico revolucionarnega delavskega gibanja. K tej bogati zgodovini so prispevali pomemben delež tudi prebivalci občine Slovenj Gradec. Nedvomno ima največ zaslug za to, da je ostala zgodovina delavskega gibanja s tega območja ohranjena in zapisana, Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec.

Občinska vodstva družbeno političnih organizacij iz Slovenj Gradca, ki visoko vrednotijo delo Muzeja ljudske revolucije Slovenj Gradec, so predlagale občinski skupščini, da ob letošnjem prazniku Mislinjske doline podeli občinsko nagrado Muzeju ljudske revolucije. Nagrada naj bi bila za Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec velika vzpodbuda za še uspešnejšo dejavnost pri bogatitvi in spoznavanju zgodovine tega območja. Na zadnji seji skupščine občine Slovenj Gradec so odborniki predlog občinskih vodstev družbeno političnih organizacij te koroške občine tudi sprejeli.

Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec, letošnji dobitnik občinske nagrade, je bil ustanovljen 1951. leta, in sicer z nalogo, da zbira gradivo iz zgodovine delavskega gibanja ter narodno osvobodilne vojne na območju treh dolin, Mislinjske, Mežiške in Dravske. Ves čas od ustanovitve naprej je Muzej vestno opravljal svoje poslanstvo. V Slovenjem Gradcu je urejena bogata stalna zbirka z nad 800 eksponati in bogata arhivska zbirka, v Dravogradu je urejena stalna muzejska zbirka o nacističnem nasilju v tej koroški občini, pod Malo Kopo na Pohorju, pri partizanski bolnici Trška gora, pa

je urejena razstava o partizanski saniteti na zahodnem Pohorju.

Muzej ljudske revolucije Slovenj Gradec je pripravil doslej vrsto uspešnih razstav, močno je razvil tudi publicistično dejavnost, sicer pa ima vselej široko odprta vrata za mladi rod, ki ga seznanjajo z zgodovino delavskega gibanja v Mislinjski dolini oz. na Slovenskem Koroškem. Letno si ogleda Muzej več tisoč obiskovalcev, ki so presenečeni nad urejenostjo gradiva oziroma sploh nad razstavljenimi eksponati.

Ves čas od ustanovitve, od leta 1951 naprej, vodi Muzej ljudske revolucije v Slovenjem Gradcu Bogdan Zolnir.

-M-

Na svidenje v Vuzenici

Vabimo borce 11. brigade Miloša Zidanskega na praznovanje 25. letnice ustanovitve brigade, ki bo 21. in 22. junija kot del praznovanja občinskega praznika občine Radlje ob Dravi.

Dne 21. junija bo zbor patrolj, ki pridejo z vseh strani Pohorja, na Primožu, kjer je bila brigada ustanovljena. Zvečer bo tam partizanski miting.

Naslednjega dne bodo odkrili spomenik padlim in spominsko obeležje na kraju, kjer je bila brigada ustanovljena. Preživeli borci in svoji padli se bodo zbrali 22. junija ob 9. uri pred šolo v Vuzenici, kjer bo slavnostni prostor, proslava pa se bo začela uro kasneje.

Občinski odbor ZZB NOV
Radlje ob Dravi

Krajevni praznik Raven na Koroškem

Bivši občinski ljudski odbor Ravne na Koroškem je na seji 30. aprila 1959 sprejel odlok o razglasitvi krajevnih praznikov v občini Ravne na Koroškem. S tem odlokom je bilo določeno, da je krajevni praznik Mežice 3. april, krajevni praznik Črne 29. junij, krajevni praznik Prevalj 18. avgusta, iz za zdaj še nepojasnjenih vzrokov pa 1959. leta občinski ljudski odbor Ravne na Koroškem ni določil tudi krajevnega praznika središča Mežiške doline.

Krajevno združenje ZB NOV Ravne na Koroškem je pred nedavnim predlagalo, da naj bi skup-

ščina občine Ravne na Koroškem razglasila 12. oktober za krajevni praznik Raven na Koroškem. Na predlog sveta za notranje zadeve in občo upravo je o tem predlogu razpravljala na zadnji seji skupščina občine Ravne na Koroškem in sklenila, da razglasi 12. oktober za krajevni praznik Raven na Koroškem. 12. oktobra 1942. leta je bil namreč na Navrškem vrhu ustanovljen prvi odbor Osvobodilne fronte. Da bi ohranili spomin na ta zgodovinski dogodek, je bilo sklenjeno, da bo odslej 12. oktober krajevni praznik Raven na Koroškem.

-M-

Dobro je če veste...

● PRVO NOVIČO O GUMI SO PRINESLI V EVROPO MISIJONARJI. Pripovedovali so, da imajo Indijanci neke čudne žoge, ki odskočijo, če jih kdo zažene na tla. Sele v XVIII. stoletju je neki francoski znanstvenik razložil, da izdelujejo Indijanci žoge iz neke snovi, ki se pridobi va tako, da se napravi v skorjo nekega drevesa zarez, iz katere curlija sok, podoben mleku. Ko se sok sesuši, se osuši. Iz te snovi izdelujejo potem razne posode (»steklenice«, bokale) in obušale, ki ne prepuščajo vode in ki ga Indijanci s pridom uporabljajo v močvirnih krajih. Domo-rodci pravijo tej snovi — kavčuk. Ko je neki Anglež zamazal obleko s kavčukovo raztopino, je ugotovil, da je tkanina na zamazanih mestih nepremočljiva. Nato so začeli v Angliji izdelovati plašče iz kavčuka, a ti so imeli precej slabih lastnosti, pozimi so se strjevali ter so postajali podobni oklepom, poleti pa so smrdeli po zažgani gumi in so bili, kar je bilo najbolj neprijetno, močno lepljivi. Američani so te slabe lastnosti odpravili, prepočili so segreto snov z žveplom, ki je spremenil kavčuk v prožno, odporno gumo. Temu proizvodnemu postopku pravimo: vulkanizacija.

● NEANDERTALEC je ime za predzgodovinskega človeka. Njegove kosti so našli tudi pri nas in sicer pri Krapini na Hrvaškem (zato so mu rekli tudi: Krapinski človek). Ime: neandertalski človek ali neandertalec so vzdeli predzgodovinskemu človeku po majhni, slikoviti dolini blizu nemškega velenesta Düsseldorfa. Dolina pa je dobila ime po imenu rektorja latinskega kolegija v Düsseldorfu Joachimmu Neandra, ki je bil pri meščanih močno priljubljen in čislán. Njegovo najbolj približljeno sprehajališče — v času od 1874. do 1890. leta — je bila prav omenjena dolina, ki so ji meščani, iz spoštovanja do priljubljenega somesčana, vzdeli ime: Neandertal (Neandrova dolina). 1856. leta so po naključju našli prve kosti predzgodovinskega človeka prav v neki jami te doline. Tako je ta človek iz stare kamene dobe dobil ime po tej dolini: neandertalski človek ali neandertalec. Po starejšem nemškem pravopisu se beseda dolina piše z mutastim h: Thal. Zato so najprej tudi v latinščini imenovali tega človeka: Homo neanderthalensis. Nekateri znanstveniki pišejo to ime še dandanes tako.

● NATO — kamen spotike? Charles de Gaulle, bivši predsednik francoske republike je nekaj rekel: »Združene države Amerike in Francija so obstajale tudi tedaj, ko še ni bilo Atlantskega pakta, pa je šlo kar dobro. Njuni medsebojni odnosi so bili tedaj boljši, kot so današnji.«

● NORVEŠKA JE HRIBOVITA DEZELA, ki se razprostira ob zahodni in severni obali Skandinavskega polotoka v severni Evropi. Spričo toplega zalivskega toka, ki objema obale te dežele, morje ob norveški obali nikdar ne zamrzne, norveško primorje pa se ponaša z blagim oceanskim podnebjem. V primorskih krajih ne obstane sneg niti pozimi. V jugovzhodnih območjih, ki so precej oddaljeni od morja, leži sneg tri do štiri mesece, na severu pa — v Finnmarku, ob norveško-finski meji, v hribovitih območjih z nadmorsko višino 300 do 500 m — pa leži sneg kar sedem mesecev na leto. V skandinavskem pogorju oziroma na prostirah gorskih planih leži sneg vse leto in se postopno spreminja v led. Celotna, z ledom in ledeniki pokrita norveška površina obsega nekaj več kot 5000 kvadratnih kilometrov.

● V IZRAELU ŽIVI V MESTIH 82% vseh prebivalcev. Po Veliki Britaniji je Izrael dosegel stopnjo urbanizacije (širjenje mest na škodo podeželja), ki je največja na svetu. Razen Tel Aviva in Jafe so druga izraelska mesta »mlada« ter nimajo mnogo prebivalcev.

● JUGOSLOVANSKA SODIŠČA SO 1966. LETU PRI 70% ZAKONSKIH LOČITEV PRISODILA OTROKE LOČENIM ZENAM, v Sloveniji celo v 80% ločitev, na Kosovu pa so sodišča samo v 38% ločitev prisodila otroke ločenim materam.

● NA POL OBESEN...? Biti na pol obesen je še vedno boljše, ko biti nesrečno poročen — pravi italijanski pregovor.

„TV 15“ ZA MLADINO

Nagrajeni prispevek

Obiskala sem Toneta Svetino

Tone Svetina se je rodil leta 1925 na Bledu, kjer je končal tudi osnovno šolo. Gimnazijo je obiskoval v Kranju. Januarja 1943 so ga Nemci mobilizirali v delovno službo, nato pa nasilno vtaknili v vojsko. Decembra 1943 je pobegnil in se priključil naši vojski. Bil je dvakrat ranjen in je dobil čin kapetana. Pisati je začel leta 1950, in sicer črtice s partizanskimi in lovskimi motivi, ki jih je objavjal v raznih revijah. Leta 1952 je izšla njegova povest »Lovčeva hči«, leta 1963 pa povest »Orlovo gnezdo«. Za roman »Ukana« je prejel Kajuhovo nagrado za leto 1963!

Nekega dne sem obiskala na Bledu znanega slovenskega pisatelja Toneta Svetino. Ob vstopu v hišo sem najprej zagledala skulpturo, ki je zrla vame z votlimi očmi. Ugotovila sem, da je sfinga. Pisatelj, ki je verjetno opazil moj za-

So glavni junaki resnične osebe?

— V romanu nastopajo literarne in resnične osebnosti. Menim, da je najbolj dognan lik nemškega oficirja Wolfa. V njem sem pooseb. bil vojake, ki morajo delati po ukazih nadrejenih in v nasprotju s svojim prepričanjem in svojo sposobnostjo.

Razlika med vojno generacijo mladih in današnjo?

— Mislim, da med tema dvema generacijama ni bistvene razlike. Če bi bil danes takšen položaj, kakršen je bil v letih 1941/1945, bi mladina prav tako zgrabila za orožje. Le nekaj me moti pri vas mladih! Ne znate dovolj ceniti in izkoristiti tega, kar vam družba daje brezplačno in širokosrčno, to je znanje...

Kakšni so vaši načrti?

— Najprej bom dokončal »Ukana«, nato bom napisal delo o dražgoški bitki in še kaj, potem pa se bom posvetil pisanju za mladino. Vaši vzorniki in vzori?

— Solohov (»Tihj Dna«), Tolstoj (»Vojna in mir«), Hemingway (»Komu zvonijo«), Shaw (»Mladi levi«), Kirst (»Noč generalov«), Marxova in Engelsova dela ter Biblija. V vašem delu je stalno prisotna grožnja nove vojne...

— Možnost nove svetovne vojne obstaja, vendar življenje je neuničljivo. Človek bo gospodoval svetu toliko časa, dokler bo gospodoval samemu sebi!

Pogovor, ki sem ga zapisala, bom poslala časniku »TV-15«.

— Prav je, da mladi sodelujete v glasilu Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojske in da so v njem pričeli objavljati tudi prispevke mladih. Zato sem vesela, da si me obiskala in da si najino kramljanje tudi zapisala.

Hvala lepa za odgovore.

— Prosim.

Pogovor zapisala: LJUBICA HORVATIN

PRAZNOVANJE DNEVA MLADOSTI

Na Brinovem griču

Težko je povedati z besedami, kako smo se veselili petindvajsetega maja, saj je to dan mladosti in rojstni dan predsednika Tita. Na Brinovem griču, po katerem se imenuje tudi naš odred tabornikov in kjer je bilo med vojno taborišče narodnega heroja Janka Premrla-Vojka, smo pripravili tekmovanje in ponovili taborniško obljubo.

Pred šolo v Črnem vrhu nad Idrijo smo se zbrali že ob sedmi uri zjutraj. Tovariši, nas je odpeljal v učilnico osmega razreda, kjer smo pisali naloge. Deset minut so nam dali na voljo, da smo opravili ta prvi del tekmovanja. Čakal nas je še orientacijski pohod. Razdelili so nam kompase in specialke, nato pa smo krenili na pot. Okolica nam je bila dobro znana, zato kompasov nismo potrebovali, le pri tretji kontroli smo morali signalizirati. Pri koči na Brinovem griču, kjer je bil cilj orientacijskega pohoda, smo morali oddati kompase, specialke in list, na katerem smo označevali prehojeno pot.

Ob enajsti uri se je pričela proslava. Tovariši Ivan Čuk je spregov-

voril nekaj uvodnih besed o prazniku mladosti. Sledile so recitacije, najbolj zanimiv pa je bil spominski sestavek o Janku Premrlu-Vojku, ki ga je napisal njegov soborec Ivan Bonča, prebrala pa učenka Marija Čuk. Predstavili so se tudi mladi pesniki, ki že od začetka izhajanja šolskega glasila »Vojkovci« pišejo pesmi. Jaz sem recitala pesem Zarka Tomince »Na Vojkovem grobu«. Sklepna točka programa so bile pesmi, ki smo jih zapeli v počastitev Titovega rojstnega dne. Potem ko je tabornik iz Idrije prebral rezultate, je bila prosta zabava ob partizanskem golažu.

Ta proslava mi bo ostala v nepozabnem spominu. Tega dne sem spoznala mnoge borce, ki so se odzvali našemu vabilu in se udeležili slavlja na Brinovem griču.

ALMA PIRC

PO PRIPOVEDOVANJU

„Zmagali bomo!“

»Smrt fašizmu — svoboda narodu!« S temi besedami se je začel pouk nekega dne zgodnje jeseni 1944. leta na gimnaziji v Starem trgu pri Ložu. Toda ozračje je bilo nemirno. Slutili smo, da se bo nekaj zgodilo. Nemirno smo se presedali po klopih in prestrašeni opazovali učitelja, ki je govoril o odporu slovenskega ljudstva proti okupatorju. Ravno ko je dejal: »... zmagali bomo!« je zunaj zaropotala strojnica. Zaslišali smo tuje glasove in učiteljeve besede: »Otroci, ostanite mirni!«

Šola je bila obkoljena...

Prizori, ki so se nato vrstili, mi bodo ostali še dolgo v spominu. Učitelja so vlekli po cesti in z obraza mu je v curkih tekla kri. Učiteljico Štefko Prešern, ki so jo tudi odpeljali, so med potjo pretepali in jo naposled zverinsko ubili. Čez nekaj dni smo jo pokopali. Vsak otrok je položil na njen grob pomladnega cvetja in bridko zajokal; v ušesih pa so nam kljubovalno zvenele besede našega učitelja: »Zmagali bomo!«

NEVENKA BERGLEZ

Pionirski miting

Dvanajstega maja je odšla tudi iz naše občine kurirčoka torba s pozdravi in lepimi željami tovarišu Titu. Ta dan smo imeli veliko proslavo v Sentičanju. Na mitingu smo se zbrali predstavniki pionirskih odredov iz vse občine. Slavlja so se udeležili tudi naši borci. Ko smo prišli v Sentičanj, so nas sprejeli pionirji iz šole Milana Majcna in vsakemu pripeli spominski trak. Zelo pristrano so pozdravili nekdanjega kurirčoka Marjančka, ki je zdaj predsednik občine. Tovariši Perhaj iz Krmelja nam je povedal nekaj dogodkov iz narodnoosvobodilnega boja. Po kulturnem programu smo dobili okusen partizanski golaž in malinovec. Nato smo vsi veselo rajali.

MOJCA ZAGORC

Pišejo nam

Spoštovana tovarišica urednica!

Zelo smo bili presenečeni, ker se niste odzvali našemu vabilu. Ura je bila že enajst, vas pa ni bilo od nikoder. Ker niste prišli v Črni vrh za petindvajseti maj, vas vabim na sklepno proslavo ob koncu šolskega leta. Boste prišli? Danes pošiljam zapis o proslavi »Na Brinovem griču« in prispevek »Naši smo dva tisoč kilogramov usnja«, ki sem ga napisala po očkovem pripovedovanju.

Vas lepo pozdravlja!

ALMA PIRC

Zadlog 8

p. Črni vrh nad Idrijo

Draga Alma!

Prav nič ne pretiravam, če zapišem, da se mi je v življenju kaj malokrat pripetilo, da nisem izpolnila dane obljube. Tudi v Črni vrh sem nameravala priti, pa... Imela sem že pripravljen potni nalog in tudi popotnja je bila nared! Ko pa sem v soboto zvečer pobarala po telefonu, kdaj pelje avtobus, so mi povedali tole: »V nedeljo pa v Črni vrh ne boste prišli, avtobusi vozijo le ob delavnikih!« Bilo je že prepozno, da bi ti sporočila, avtomobila pa pri naši hiši nimamo. Res mi je žal, da se je najin načrt izjalovil, saj sem želela za »TV 15« napisati krajšo reportažo o Črnem vrhu, Brinovem griču, o Almi... Opraviči se vsem, v mojem imenu, prosim! Kar se pa tiče sklepne proslave, o kateri si mi pisala, ti bom pa še sporočila.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Spoštovana tovarišica Milena!

Loška dolina je med drugo svetovno vojno mnogo pretrpela. Ker od mojih vrstnikov za mladinsko stran ni še nihče nič napisal, sem se opogumila jaz. Napisala sem dogodek iz mojega kraja. Zelo bi bila vesela, če bi ga objavili. Kmalu se bom spet oglasila.

Vas lepo pozdravlja!

NEVENKA BERGLEZ

Stari trg pri Ložu

Draga Nevenka!

Končno! Z vseh koncev in krajev naše ožje domovine se mladi pridno oglašajo, le iz Loške doline ni bilo ne prispevka ne pozdrava. Pa kako sem ga želela! Veš, Nevenka, v Podcerkvi, tam na vrhu hrička pri cerkvi, stoji domačija, kjer sem preživela najlepše dni svoje mladosti...

Hvala in lepo pozdravljena!

MILENA

Partizanska akcija v Postojnski jami

Pred kratkim smo se učili o Notranjski in si tudi ogledali Postojnsko jamo. V šoli smo se nato pogovarjali tudi o znani akciji, ki so jo partizani izvedli v Postojnski jami. Veseli smo bili, ko smo zvedeli, da se je tudi miner Rudi, eden izmed teh pogumnih fantov, srečno rešil. Upamo, da je vojno tudi preživel!

Akcija, ki so jo izvedli 23. aprila 1944, je potekala takole:

Partizani, ki so bili določeni za to akcijo, so čakali v bližnjem borovem gozdičku. Ko so izvidniki sporočili, da so prehodi prosti, so se odpravili na pot. Kmalu so bili pred ciljem. Vhod je bil močno zavarovan. Začeli so se ukvarjati z železnimi vrati, vrgli so jih s tečajev in prislonili k steni. Prižgali so svetilke in se podali v naročje podzemlja. Pri vходу je ostal le izvidnik za zvezo.

Na dnu jame so se ustavili še pred močnejšimi vrati. Lotili so se jih kar s krampi. Ko so jih vrgli s tečajev, so se molče odpravili naprej. Na koncu umetnega rova jih je čakala nova ovira, kamnit zid. Ko so odpravili tudi to oviro, je miner Rudi ugotovil, da je pred njimi še mnogo trši zid. »Kopljite dalje!« je ukazal Tomo, Poljak po

rodu. Uspelo jim je zdolbsti tako veliko luknjo, da so se lahko drug za drugim zmuznili skozenjo. Pot je bila prosta. Hodili so mimo čudovitih kapnikov, pri sreču pa jim je bilo tesno. Ko so bili le še dvestopetdeset metrov oddaljeni od bencinskih sodov, so se sezuli. Nato so kar se da tiho nadaljevali pot... Že so bili pred goro sodov. »Pričnite z delom!« je ukazal Tomo.

Hitro so začeli vstavljati detonatorje. Eden izmed detonatorjev je po nesreči predčasno počil. Nemški stražar je slišal eksplozijo in kriknil: »Alarm...! Banditen...!« Nemci so začeli napadati. »Samo bencini se zažgijo, nato odhodi!« je predlagal Tušar. Vsi so bili za to. Za to nevarno delo se je prostovoljno javil Rudi, in

že je bil v nekaj skokih pri sodih. Cunj je pomočil v bencin in pritaknil gorečo vžgalico.

»Umik!« je kriknil Poljak. V divjem diru so pričeli bežati pred ognjem, Rudi pa se je s poslednjimi močmi zavlekel v zavetje voza. Klical je tovariše, toda nihče se ni oglašil. Padel je in obležal... Drugi so tekli naprej in se ustavili šele na križišču. »Ali smo vsi?« je vprašal Tomo. Rudija ni bilo med njimi! Tušar in Dušan sta se odločila, da ga poiščejo. Dolgo sta iskala, toda zaman. Našla sta izgubljeno patroljo. »Tecimo!« je predlagal Tušar. Pognali so se v dir in kmalu dohiteli skupino tovarišev. Nato so skupaj tekli naprej. Ko so bili že pri vrodu, so zaslišali odmeve rafalov in eksplozije bomb v gozdu. Pa so se le izmazali in srečno ušli.

Čez nekaj časa se je Rudi zavedel. Vse ga je bolelo, kot bi mu vrtali v lobjanjo. Telesa ni čutil, bil je lahek kot pero v vetru. Poskušal je vstati. Noge ga niso drža-

le. Počasi se je plazil naprej, toda ne dolgo, omahnil je. Klical je tovariše na pomoč. Nihče se ni oglašil. Bil je torej sam! Tipal je po tleh in našel bombo. Že se je mislil pognati naprej, ko je zaslišal nemške glasove. Šel je za njimi. Zazdelo se mu je, da je nekdo rekel: »Stoj!« Obrnil se je in stekel nazaj. Zopet je bil sam in v temi. Pijan se je opotekal naprej. Kmalu je našel pravi rov. Stekel je proti vrodu. V naglih skokih je bil na vrhu. Petdeset metrov nad njim so na skali sedeli trije Nemci. Ko so zagledali golega človeka, jim je kar sapo zaprla. Šele ko je izginil v gozdu, so pričeli streljati za njim... V gozdu je srečal dva drvarja. Ponudila sta mu črne kave in cigareto ter mu dala tudi stare hlače. Zahvalil se je in odšel naprej. Prišel je do neke hiše. Tam so ga gostoljubno sprejeli. Umil se je, obvezal so mu rane in ga oblekli. Naslednjega dne je prišla ponj patrolja in odpeljali so ga v bolnišnico.

MIJA HABJAN

prepadeni obraz, mi je hitro razložil njen pomen in zgradbo. To je res svetovno delo, saj je zvarjeno iz drobcev granat. Glava sfinge je pravzaprav lobanja, pokrita s čelado, ki ponazarja delitev sveta na bloke in se končuje v atomsko ost. Poleg sfinge ima razstavljenih še več drugih kiparskih izdelkov. Povedal mi je tudi, da se v prostem času zelo rad ukvarja tudi z lovom, o čemer pričajo številne lovske trofeje, ki mi jih je ljubезnivo razkazal. Največ časa pa seveda posveča pisanju.

Da bi o njem samem zvedela kaj več, sem ga pobarala še to in ono: Kdaj ste začeli pisati in kaj vas je navdušilo za pisanje?

— Pisati sem začel, ko mi je bilo štiriindvajset let. Moje prvo delo je črtica »Nesreča v triglavski stenik«. V njej sem opisal tragičen dogodek, smrtno nesrečo mojega dobrega prijatelja. Takrat sem ugotovil, da znam tudi pisati. Snov za moji prvi povesti »Orlovo gnezdo« in »Lovčeva hči« sem vzel iz lovskega in planinskega življenja. Kako je nastala »UKANA«, vaše najboljšo brano delo?

— Na to, da bi napisal roman, sem začel misliti šele po drugi svetovni vojni. Idejo o »Ukanu« sem nosil v sebi petnajst let; toliko časa so tudi trajale priprave na pisanje. Tako je nastala »Ukana«, knjiga o bojih 31. divizije ter delovanju Varnostno obveščevalne službe na Gorenjskem in Primorskem.

PRED 30. LETI JE IZBRUHNILA II. SVETOVNA VOJNA

Okrogle in oglate

● CE PSU STOPIŠ NA REP... V londonski reviji, ki jo izdaja »Institute of directors«, je bil objavljen intervju, v katerem se ostro kritizira družbeni sistem in britanska vlada. V kritiki so navedeni razni zanimivi primeri. Vlada gre v planiranju tako daleč — je rečeno v kritiki — da moraš prositi dovoljenje za postavitev kamina celo v kakšni oddaljeni, osamljeni škotski vasi. »Neverjetna je«, pravi kritik, »je pa absurdna ta drobnjarska kontrola, ki jo izvaja vlada na vseh področjih. Kmalu bomo morali prositi posebno dovoljenje celo za dihanje. Se kraljevska družina se mora uklanjati nasilju birokratov. Karkoli želi napraviti kraljica ali kateri koli drug navaden državljani, vedno naleti na zakonske ovire ali vladno kontrolo. Krivi pa smo tudi mi, ker dopuščamo vladi, da to počneja.« Kdo je hudi kritik, ki se je tako energično lotil vlade? Kdo je ta subverzivni element? Nihče drug kot Edinburški vojvoda, soprog Njenega veličanstva kraljice Elizabete!

● NAZORNO PREPRICEVANJE... V kitajski pokrajini Kwantung zelo otipljivo ponazarjajo pomembno zboljšanje življenjske ravni v zadnjih 15-ih letih, zlasti se zboljšanja pri prehrani. Nedvomno je res, da je danes boljše, kot je bilo, mnogi pa se tega ne zavedajo. Potrebno je zatorej to dejstvo otipljivo dokazati z geslom: »Primerjajte sladkosti današnjega dne z grenkim življenjem včerajšnjega dne!« In tako so priredili skupna kosila pod strogim nadzorstvom. Povabljenec so postregli s kosilom »včerajšnjega dne«: s porcijo skuhanega korenja in trave, porcijo, ki jo je moral vsakdo poizkusiti do zadnjega grizljaja... Pravijo, da se bo to obneslo tudi v drugih pokrajinah...

● BESEDE IN DEJANJA... Neka ženska, delegatka kandidacijske konference, je dvignila roko. Zela je govoriti in predlagati novega kandidata. Dejala je: »Tovariši in tovarišice, neprimerno je, da nihče ne predloži za poslanskega kandidata kake ženske. V redu bi bilo, da tudi one dobijo možnost...« Tako je rekla in predložila novo ime — moškega kandidata... Tako je poročal časniki »Zvečan« iz Kosovske Mitrovice.

● ČASU PRIMERNO... Nekemu dolgoletnemu profesorju zgodovine srbohrvatskega jezika na beograjski univerzi je izročila odločbo o nepričakovani upokojitvi — snailka filološke fakultete. Najprimernejša? Zakaj pa naj ima snailka metlo?

● PAMETNI LJUDJE... Borislav Cvetković iz Aleksinca je pisal beograjski »Politiki« pismo, v katerem kritizira prodajo blaga na kredit. Cvetković trdi, da skoraj vsi Leskovčani kupujejo na up, pri čemer ne plačujejo nikakršnih obresti, medtem pa vlagajo prihranke v banko, kjer se jim vloge obrestujejo šest-, sedem- in še večodstotno. Cvetković meni, da gre kreditiranje v breme kupca, ki plačuje blago z gotovino. Mogoče je tako, a kaj bi se pritoževal... Naj ravna tako kakor drugi pametnjakoviči!

● POMOC? Poleg drugih ukrepov za pomčev tisočim, ki jih je pred več meseci hudo prizadel strahotni potres na Siciliji, je italijanska vlada izdala tudi odločbo, ki so jo nekateri časniki imenovali biser birokracije... Vsi tisti, ki jim je potres porušil stanovanje ter so ostali brez strehe, niso več dolžni plačevati stanarine...

● DOMA IN NA TUJEM... Znameniti pevec Jan Klepura se je vračal v domovino in se je v vlaku seznanil z zelo prijaznim sopotnikom. Ko sta se, preden sta izstopila, poslavljala, je sopotnik dejal: »Prav zares me je veselilo, da sem se z vami seznanil! Sloveči tenorist se je na moč vladno nasmešnil in menil: »Doma je prav zares popolnoma drugače kot na tujem. Ali mi verjamete, da me je nekdo v Ameriki vprašal, kdo sem. Prav na kratko sem mu povedal, da sem Klepura in mu obrnil hrbet.« Prijazni sopotnik se je zakrohotal: »Imenitno! Zares: sijajna šala! In kako se piše v resnici?«

● RAJSKI TELEVIZOR! Vincente Tever iz Minija v Španiji je nedavno slavil stoti rojstni dan. Dan pred tem se je ločil od svoje, 60 let mlajše žene. Časnikarjem, ki so ga obiskali ob praznovanju stoletnice rojstva, je dejal: »V mojih letih so me začele žene polagoma utrujati. Rajši gledam televizijski program.«

Nacistična zasedba ČSR

Danes začenjamo objavljati vrsto člankov o začetku II. svetovne vojne. Gre za kronološki oris najvažnejših dogodkov, ki so bili uvod v najstrahotnejše poglavje najnovjše zgodovine. Članke bo z zanimanjem brala zlasti starejša generacija, ki je opisane dogodke neposredno doživljala, vseh njihovih okoliščin in ozadij pa ni poznala. Članke je priredil naš sodelavec LEOPOLD VRBOVŠEK. — Op. ur.

Dne 21. oktobra 1938, komaj tri tedne po podpisu Münchenskega sporazuma, je Hitler poslal šefu generalnega štaba, generalu Keitlu, naslednja strogo zaupna navodila: »V naslednjih navodilih bom določil naloge, ki čakajo nemško vojsko. Povedal bom, kakšne priprave bodo potrebne za vojno, ki jo bodo zahtevale te naloge. Do nadaljnjega naj bo vojska pripravljena na: a) obrambo nemških meja, b) likvidacijo Češkoslovaške, c) zasedbo memelskega okraja.«

»Ostali del Češkoslovaške bomo strli, kadar se nam bo zdelo primerno, če se bo obnašala do nas sovražno... Zaporedje operacij je treba predvideti že sedaj, ko imamo čas. Le tako bomo lahko presenetili Češkoslovaško in ji onemogočili organiziran odpor. Glavni namen operacij bo nagla zasedba Češke in Moravske, od katerih bomo odrezali Slovaško.«

Dva meseca pozneje, 17. decembra 1938, je Keitel povedal sodelavcem, da je Hitler že preciziral svoje načrte in da čaka samo na trenutek, ko bodo odpadle zadnje politične zapreke: »V zvezi z likvidacijo Češkoslovaške je fuder izdal naslednji ukaz: Pripraviti je treba operacije, pri katerih pa ne bomo naleteli na posebno hud odpor. Ravnanje je treba tako, da si ljudje po svetu ne bodo mislili, da gre za vojno operacijo, marveč za politično dejanje. Operacijo moramo izvesti s mirnodobsko vojsko in brez mobilizacije.«

Hitler se je poživljal na Münchenski sporazum. Mirno se je pripravljaj, da bo »izbrisal« z zemljevidov Češkoslovaško. Nekdanji avstrijski klatež, dunajski soboslikar in nepomembni kaplar in kurir regimenta »List« je rešil Nemčijo inflacije, iztrgal Francozom Porenje, priključil svoji državi Avstrijo, podvrnil svoji trglovlavosti dve evropski velesili in izredno uspešno uveljavil »novo strategijo in tehniko politične vojne, zaradi katere klasična vojna ni več potrebna.«

TO JE ŠELE ZAČETEK

V kratkem času se je Hitlerju posrečilo izolirati Češkoslovaško in jo razkosati s pomočjo držav,

ki so kmalu zatem postale njegove smrtno sovražnice. K razdelitvi Češkoslovaške je povabil dve državi, ki sta pozneje tudi končali pod nemškimi škornji: Poljsko, ki je zasedla 650 kvadratnih milj z 230.000 prebivalci, in Madžarsko, ki je pobrala 7.500 kvadratnih milj s 700.000 prebivalci. Največ si je vzel sam: 11.000 kvadratnih milj s 3.600.000 sudetskimi Nemci in Čehi.

Zaman je Winston Churchill 5. oktobra 1938 govoril v parlamentu: »Doživeli smo popoln poraz, za katerega ni opravičila... Odprta jim je (Nemcem) pot k Črnemu morju... Nacisti si bodo prilastili drugo za drugo vse države v Srednji Evropi in Podonavju... Pa nikar si ne domišljajte, da smo s tem že končali; to je šele začetek.« Churchill je namreč prebral in razumel vsebino Hitlerjeve knjige »Mein Kampf«. Na žalost ga Angleži niso hoteli poslušati. Doumel je tisto, kar je bil Hitler odkrito povedal svojim generalom v nekem govoru 23. novembra 1939: »Od prvega trenutka dalje mi je bilo jasno, da se ne bom mogel zadovoljiti z nemškim ozemljem v Sudetih, saj je to bila samo delna rešitev.«

Češkoslovaška se je na lepem znašla brez zaveznikov; vsi so jo pustili na cedilu. Izgubila je svojega voditelja, predsednika Beneša, ki je moral odstopiti na zahtevo Berlina. Nadomestil ga je šestdesetletni predsednik vrhovnega sodišča Emil Hacha, slab politik in sploh slabič. Hitlerju se ni bilo treba bati Češkoslovaške, zato se je lahko posvetil Italiji in Franciji.

Konec leta 1938 je Italija proslavljala šestnajstletnico »pohoda na Rim«, tj. obstoja fašističnega režima. Praznovanje je potekalo ob splošni negotovosti. Časniki so prinašali slabe vesti. Marsikdo je že razumel, da je vojna v Španiji samo uvod v splošno katastrofo, čeprav je Mussolini zatrjeval, da »se politična obzorja jasnejše«. Prav na ta dan je prispel na uradni obisk v Rim nacistični zunanji minister von Ribbentrop. Prišel je napraviti prvo od dveh potez, ki jih je Hitler predvidel v zvezi z nameravano zasedbo Češkoslovaške. Ribbentrop je napravil na

Mussolinija neugoden vtis (»Dovolj je, da ga pogledaš, pa vidiš, da ima malo v glavi«) in enako na Ciana (»Domislijav in neumen gozbežda je«), toda v Palazzu Venezia so ga kljub temu pazljivo poslušali, ko je skrajno realistično obrazložil Hitlerjevo namero, da bi sklenili vojaški sporazum med Nemčijo, Italijo in Japonsko. »Fuder je prepričan, da je treba neizogibno računati na vojno z zahodnimi demokracijami. Začela bi se lahko najkasneje v štirih letih... Kriza v zvezi z Češkoslovaško je pokazala, kako smo močni. Mi imamo prednost, ker smo prvi začeli. Nihče nas ne more napasti. Vojaški položaj je sijajen. Od septembra naprej bomo sposobni začeti vojno z velikimi demokracijami.«

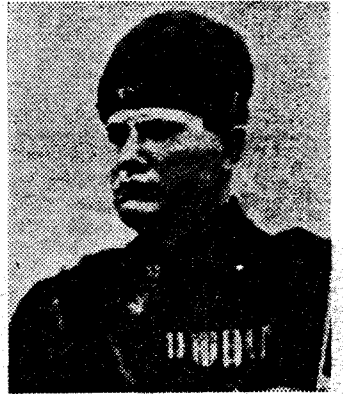
MUSSOLINI OKLEVA

Mussolini se je zavedal, da bo mogel uresničiti svoje ekspanzionistične želje, če se bo vpregel v nemški voz. Kljub temu se je bal. Ribbentropu je po daljšem oklevanju odgovoril odklonilno. Ta se je vseeno vrnil v Berlin (upravičeno) prepričan, da se Italija ne bo odrekla sodelovanju v okviru bodoče »osie«.

Več uspeha so nacisti imeli (vsaj trenutno) z drugo diplomatsko potezo, s sklenitvijo sporazuma s Francijo. Hitler jo je hotel za vsako ceno odtrgati od njenega naravnega zaveznika, Velike Britanije. Oktobra, ko je v Berchtesgadu na Bavarskem sprejel dotlednjega njenega veleposlanika François-Ponceta, je začel pripravljati teren z obtožbami, ki jih je naperil proti Angležem. Med drugim jih je obtožil, da se trudijo, kako bi uničili duha Münchenskega sporazuma. Ne oziraje se na morebitno negativno reakcijo svojega zaveznika Mussolinija, ki je ravno tedaj pritiskal na profrancoski gumb z zahtevami po Tuniziji, Nizizi in Korziki, je veleposlaniku dejal, da mu je pri vsem skupaj največ od tega, da bi vzpostavil prijateljske stike s Parizom. Vse sporne zadeve med obema državama bi poravnali sporazumno. Bil je pripravljen (vsaj tako je zatrjeval) dati jamstva za nedotakljivost meja, kar je praktično pomenilo, da se odpoveduje Alžaciji in Loreni. »Prijateljski sporazum« sta podpisala v Parizu 6. decembra 1938. Ribbentrop in Bonnet. Pozneje je nacistični zunanji minister povedal, da mu je francoski kolega zaupal, da se bo Francija odpovedala nadaljnjim interesom v Vzhodni Evropi. Seveda je Bonnet to zanikal.

V Franciji je vladalo defetistično razpoloženje. Zaman so bila opozorila, ki so odkrivala Hitlerjeve

nakane. Dne 24. januarja je britanski zunanji minister lord Halifax poslal predsedniku Rooseveltu spomenico, katere kopijo je dobila tudi francoska vlada: »Iz teh poročil je razvidno, da se Hitler razburja zaradi Münchenskega sporazuma, ki mu je preprečil likvidacijo preostalega dela Češkoslovaške... Čuti se ponižanega in za to krivi Veliko Britanijo. Že od novembra opažamo razne znake, ki kažejo, da Hitler pripravlja za spomlad novo pustolovščino. Sprva se je zdelo, da namerava udariti proti Vzhodu, ker se je decembra po Nemčiji govorilo o nekakšni neodvisni ukrajinski državi pod nemško zaščito. Zdaj pa kaže, da

Benito Mussolini

se je Hitler na Ribbentropovo in Himmlerjevo pobudo odločil za udar proti zahodnim državam in šele pozneje bi udaril proti vzhodu.«

GENERALI SO SE BALI

Ljudstvo novega rajha, ki je nastal po priključitvi Avstrije in Sudetov, je mislilo, da vojna ne bo več potrebna. Vojaški krogi pa so se silno bali oboroženega spopada s Češkoslovaško, čeprav je poveljnik vseh rodov vojske postal sam »nezmotljiv« fuder. Generale je najhujše prizadelo ponižanje leta 1938, ko je bil Hitler udaril po vojaški kasti, ki je dotlej bila država v državi. Dva njena najvidnejša predstavnika, vojnega ministra von Blomberga in vrhovnega komandanta von Fritscha, je spodnesel s pomočjo gestapa. General-ska kasta je bila besna nanj. Pripravljali so zaroto proti njemu, ki pa jim je spodletela. Seveda generali niso bili pacifisti, le bali so se, da bo zasedba Češkoslovaške sprožila intervencijo Francije, Velike Britanije in Sovjetske zveze. To pa bi bila po njihovem mišljenju druga svetovna vojna. Hitler jih je kljub temu prelisičil.

Nadaljevanje

alpska modna industrija radovljica — jugoslavija

modne pletenine za vsako priložnost

S pesmijo od Ljubljane do Roga

Letos slavimo petdeseto obletnico ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije. Tudi šole je zajel val praznovanj; skrbno so pripravili načrte, kako bi mladino seznanili z delom KP in se vključili v številna tekmovanja, prirejena v počastitev te pomembne obletnice. Tako je bilo to šolsko leto res bogato in pestro, polno napetosti in želja. Osnovna šola Zvonka Runka iz Spodnje Šiške v Ljubljani pa si je v svoj program zapisala med drugim tudi tole: vsa mladina naj spozna vsaj nekaj krajev naše Dolenjske, kjer so se med narodnoosvobodilnim bojem odigravali pomembni dogodki.

Osemindvajsetega maja je bilo prijetno pomladansko jutro. Pred šolskim poslopjem je živahno vrelo, saj je kar 685 otroških glav pričakovalo avtobuse, ki naj bi jih popeljali na Dolenjsko. Vsi so dobro vedeli, kam bodo potovali in kaj si bodo ogledali.

Se vesel »hura« in že so si vsi učenci in ves učiteljski zbor od prvih do osmih razredov namestili v avtobuse in odbrzeli proti Dolenjski...

Na Turjaku so nas že pričakovali. Šegav vodič je v prijetni dolenjski odpravi mladim preteklost gradu in z zanimivim in dovtipnim govorom pritegnil vse poslušalstvo. Najdlje se je pomudil ob spominih na boje med partizani in belogardisti v letu 1943. Po lepi asfaltni cesti, ki jo je na obeh straneh obdajalo drevje in za oči tako prijetne površine zelenih travnikov, smo se odpeljali naprej proti Kočevju. Mesto, nekoč polno nemškutarjev in petokolonašev, nas je presenetilo s skrbno in lepo ureditvijo, s parki in drevjem, s pomladnim zelenjem in cvetjem. Da je Kočevje naše mesto, je ponovno potrdilo zgodovinsko zasedanje od 1. do

3. oktobra 1943 v Šeškovem domu. Ta dom so si želeli naši učenci ogledati. Tovariš Peter Šobar nas je ljubeznivo popeljal v dvorano, kjer si je pred šestindvajsetimi leti »narod pisal sodbo sam«. Učenci so besede prijaznega borca spremljali s spoštovanjem in zanimanjem in nikogar ni bilo treba posebej opozarjati, naj miruje in posluša. Misli mladim so hotele prodreti v tiste čase, ko se je kovala usoda slovenskega naroda. Tudi muzej, poln dragocenih in zanimivih razstavnih predmetov, smo si ogledali. Potem smo se odpeljali proti Kočevskemu Rogu. Pot je bila dolga, a nadvse zanimiva. Čas smo si krajšali s prepevanjem partizanskih pesmi. Še dolgo dolgo je odmevala partizanska pesem tudi takrat, ko smo si ogledovali nekdanjo Bazo 20 in ko smo spregovorili učencem o vsem, kar morajo vedeti, pa tudi vso pot proti domu!

JOŽICA Z.

»TV 15« iznaja vsak teden — izdaja ga Predsedstvo Zveze borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana, Beethovnova 10 — Tisk in klisje: CGP »DELO«, Ljubljana, — Pomisli: 1 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1800 dinarjev oziroma 18 N-din — Posamezna številka stane 40 din oziroma 40 N-par. Za tuzemstvo stane »TV 15« 30 N-din — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, pritišče, p. predal 598-XI, ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo